

Tataroha Diana I Sulie A Jisas Kraes Nge A Jon E Uusue

?A tei ni e uusue uusu-uusu ienini?

A Jon Hurula'aa kalena Sepedi na ingeie ngaeta pwaarongoisuli a Jisas ni e uusue Tataroha Diana ienini. E ka'a unu haata'inie ike satana, ta'e ko ere mola i sulie maraana aana mo wala uuri, "pwaarongoisuli a Jisas e tohungai manata diana hunie." (Leesie Jon 13:23, 19:26, 20:2, 21:7,20,24.) A Jon Hurula'aa ingeie ngaeta hunu aana soihaada'inge, na e uusue no'one e oolu Uusu-uusu a Jon, na Haata'inge.

?E uusue uusu-uusu ienini hunie kira tei?

A Jon e uusu-uusu hunie ta'ena nga iinoni i laona walumalau. Tataroha Diana a Matiu e tohungai diana hunire mo Jiu, na Tataroha Diana a Mak e tohungai diana hunire mo Rom, na Tataroha Diana a Luk e tohungai diana hunire mo Krik, ta'e Tataroha Diana a Jon ienini nge e tohungai diana hunie ta'ena nga iinoni.

?Nga taa e rau-reu maholo e uusue uusu-uusu ienini?

E lio mala a Jon e uusue uusu-uusu ienini ola mala walu aawalai helisi mwana lime i purine hutelana a Jisas (85 A.D.). A Matiu, a Mak, na a Luk kire mani uusu mangoa oto mo Tataroha Diana nge kire uusu'i, na

a Jon no'one ko sare sapeie ngaeta mo ola e aamasito'o aani i sulie mauringe na ha'a-uusulinge a Kraes.

?E uusue uusu-uusu ienini huni taa?

A Jon e uusu-uusu i sulie Tataroha Diana a Jisas Kraes Kalena God, aena aana saena hunie mwala ke hiiwalaimoli aana, na hunie kire ke hele aana maurihe huu. (Leesie Jon 20:30-31.) A Jon e haata'inie uri ta'e a Jisas maraana mola e sai da hunie mwala ke saie a God. Oto mala uri nga iini ko sare leesie a God, nge ke leesie mola tolahana a Jisas. A Jisas e ere ni aalahuunge i sulie maraana uuri,

Ineu oto ngaulaa ni meurihe,

(Jon 6:35)

na Ineu oto raa-raa hunie walumalau,

(Jon 8:12)

na Ineu oto a kakalihe diana hunie mo sipu,

(Jon 10:11)

na Ineu oto ai grep to'ohuu.

(Jon 15:1)

A Jisas e ere lo'u i sulie maraana uuri, *Ineu oto iini e ii'o huu,*

(Jon 8:24)

na Ineu oto aahu'ine maurihe,

(Jon 11:25)

na Ineu oto tala, na walaimolinge, na maurihe.

(Jon 14:6)

Oto ahutana mo maholo a Jisas e unue mei wala uuri "Ineu oto," nge ko pe'ikie hunie kie ke lio saie tolahana a God e uri taa.

?Nga taa ni mo pweu ni wala i laona uusu-uusu ienini?

hiwalaimolinge, manata-diananga, raa-
 raa, maurihe, walaimolinge,
 ha'awalaimoli'anga, Jisas Kalena God

?Nga taa ni ngaeta mo eehu'i tatala i laona uusu-
 uusu ienini?

Jon 3:16, Jon 20:30-31, Na pwau nge e ere diana
 liutaa i sulie ii'onga i lalo aana a Kraes nge
 Jon 15.

?Nga taa ni mo eehu'i ne'isaenga i laona uusu-
 uusu ienini?

A Jisas e uure oto mai i na'ona aehotalana
 walumalau.

(1:1-18)

A God e dau aakau aana mo ola loosie asunge
 a Jisas.

(1:19—1:51)

A Jisas e ha'a-uusulie mwala hunge aana mo
 henue oto hunge.

(2:1—12:50)

A Jisas e ha'a-uusulie mola mo pwaarongoisuli
 ingeie i na'ona maenga ingeie.

(13:1—17:26)

A Jisas e mae na e mauri eeliho'i lo'u.

(18:1—21:25)

A Jisas Ingeie Mei Wala Ni Meurihe

¹ Aana aehotalana walu ola na walumalau
 ha'ike ue, a mei Wala e pwani ii'o oto, na a mei
 Wala ngeena oto i saana God, na a mei Wala
 ngeena ingeie tohungai God oto no'one.

² Ingeie oto i saana God uure i aehotalana.

³ Ha'aholalana ta'ena nga ola e si lae no'one
 mola aana. Nga ta'a-ta'a mei ola nge ha'aholalana
 e lae, e ka'a lae ike aaho'a aana.

⁴ A mei Wala ngeena oto aahu'ine maurihe, na maurihe ngeena oto raa-raa hunie mo iinoni aana walumalau.

⁵ A Raa-raa ngeena ko raa i laona rodohono, na rodohono e ka'a a'aila'a ike liutaa aana hunie ke mwa'asie.

⁶ Oto a God e uusunge'inie nga mwane satana a Jon.

⁷ Na ingeie ienini, e lae mai huni ha'arongoa mwala aana a Raa-raa ngeena, hunie kire ke mani rongoa tataroha aana, na kire ke hii-walaimoli aana.

⁸ A Jon maraana, ingeie a Raa-raa ngeena ha'ike, ta'e e lae mola mai huni ere i sulie a Raa-raa ngeena.

⁹ A Jon e unue uri a tohungai Raa-raa ko lae oto mai laona walumalau, na ingeie oto kei raangie ahutana iinoni i laona walumalau.

¹⁰ A mei Wala ngeena e lae oto mai i laona walumalau, na ha'aholalana walumalau e lae taane oto aana, ta'e walumalau e ka'a man-ata'inie ike.

¹¹ Ma'alana tohungana mwala ingeie mo Jiu, ta'e kire ka'a takuhie ike.

¹² Ta'e ngaeta mo iini kire takuhie taane, na kire hiiwalaimoli oto aana. Oto e asuie uri ikire oto, kire ke ne'ie mo kalena God.

¹³ Kire ka'a ne'i kalena God ike aana hutanga nge e uure mwaanie hari-huninge ni sape i sulie tolaha ni iinoni, ta'e kire hute haalu oto aana God maraana.

¹⁴ A mei Wala ngeena e lae oto mai na e ne'i iinoni. E o'o'oto i matolameelu na melu leesie oto manikuluha'ana, mei menikulu'anga oto paine aena aana ingeie oto ta'a-ta'a mwela

moute'i a God. Ingeie oto ko niie ahutana hahu'ana manata-diananga a God hunikie, na ko unu-unue ahutana walaimolinge a God hunikie.

¹⁵ A Jon e ere i sulie a mei Wala ngeena, na e soi oto paine uuri, "Iini nge nou ere-ere rarangana ka'u ienini, nge nou unue uuri 'Iini kei lae mai sulieu e paine lo'u liutaa aaku, aana ingeie e pwani ii'o oto na ineu nou ka'a hute ue.' "

¹⁶ Oto aena aana e tohungēi honu aana manata-diananga na walaimolinge, nge ko niiniie mai ngaeta mo niinge diana lo'u hunie ke oolisia niinge diana wau i na'o ngeena.

¹⁷ Aana waite a God e niie mo Ha'atolanga hunie a Mosis hunie ke he'i nii'i lo'u hunie mwala, ta'e a Jisas Kraes maraana ko niie mai manata-diananga na walaimolinge hunikie.

¹⁸ Nga ta'a-ta'a iini e ka'a leesie ike ue a God. Ta'e ta'a-ta'a mwela moute'i ingeie ko o'o'o pe'ie Aamana, na aana ingeie tohungēi God no'one, ingeie oto e haata'i diana aana a God hunikie.

A Jon Loto Maa'i E Unue Uri A Jisas Oto A Ha'a-uuri Nge Kire Haara'inie No'one A Kraes

MATIU 13:1-12; MAK 1:1-18; LUK 1:1-18

¹⁹ Oto laladonga i sulie laeliwalanga a Jon e lae uuri. Mo na'ohai mwane ni Jiu i Jerusalem kire uusunge'inie ngaeta mo pris na ngaeta mo iini aana komu a Livae † i saana Jon huni dolosi

---

† **1:19** 19 Asunge mo iini aana komu a Livae hunie kire ke pe'ie mo pris oto tarau i laona Nume Maa'i Peine mo Jiu.

aana uuri, “?A tei ni i'oe? ?Mwaanie ohe i'oe a Kraes?”†

²⁰ Oto a Jon e ka'a eero ike, ta'e e tola tahanga'inie mola uuri, “Ineu a Kraes ha'ike.”

²¹ Oto kire ko he'i dolosi lo'u aana uuri, “?Oto i'oe a tei ke'u? ?Wa ohe i'oe a Propet Elaeja?” †

Oto a Jon ko aalamire mola uuri, “Ineu ha'ike.”

Oto kire ko dolosi lo'u aana uuri, “?Mwaanie ohe i'oe oto propet paine mala a Mosis nge emi ko maa-maa'oohie?”

Oto ko aalamire lo'u uuri, “Ha'ike no'one.”

²² Aena urine kire ko si te'uri hunie, “?Oto i'oe nga iinoni uri taa ka'u? O ke unu diana aana oodoi'emeelu hunie melu ke lai ha'arongoa mo iini kire uusunge'ini'emeelu mei.”

²³ Oto a Jon e si aalamire mola aana walana Propet Aesaea uuri, “Ineu ka'u oto iini ko soi-soi peine i laona hanuesala uuri, ‘Omu ke ha'a-oodohie tala loosie laenga mai a Aalaha.’ ” *Aesaea 40:3*

---

† **1:19** 19 Satai Kraes ngeena, ne'isaenga aana uri a Ha'a-uuri, iini nge a God e haiholota'inie uure oto waite uri kei lae mai huni ha'a-uurie mwala ingeie. Leesie ere-luhesilana mo wala wai purine puke. † **1:21** 21 Mo Jiu kire aamasito'o aana uri a Propet Elaeja e ka'a mae ike, ta'e e hane mauri mola ta'au i Lengi. Kire hiiwalaimoli uri a Propet Elaeja kei ooli mei huni unu tahanga'inie uri ha'amangolana walumalau e kara'ini oto. Asunge a Jon Loto Maa'i e aaopa aana ingeie ko haata'inie Kalena God hunie mwala ni Israel. Aena urine ka'u e unue ingeie a Elaeja ha'ike. Lae-lae a Jisas e unue uri a Jon Loto Maa'i ingeie a Elaeja. (Leesie Matiu 11:14 na Matiu 17:10-13.) Ta'e maholo a Jisas e ere urine, e ka'a ere aaopa ike mwaanie a Jon Loto Maa'i, aana a Jisas ko ere i sulie a Jon Loto Maa'i mala iini nge ko toolea mwala lo'u i saana God aana ko ha'a-oaie walana Propet Malakae aana Malakae 4:5-6.

²⁴ Oto mo iini aana pulitaa ngeena nge ikire mo Parise kire uusunge'inire mai ngeena,

²⁵ kire ko si dolosi aana a Jon uuri, “?Mala uri i'oe a Kraes ha'ike wa a Elaeja wa a propet paine ngeena, na e ue ka'u o ko loo-loto maa'i oto aana mwala?”

²⁶ Oto a Jon ko aalamire uuri, “Ineu, nou to'o aana nanamanga taane huni loto maa'i aana mwala aani wei. Ta'e nga iini omu ka'a lio saie ike uri ingeie a tei, ingeie taane mola i matolakaclu.

²⁷ Ingeie oto iini nge no ko deu aakau aana tala loosie, na ingeie oto e tohungai peine lo'u liutaa aaku, hule aana ineu, na nou ka'a diana ike malisine ne ke asu mala koni-konihe huni luhesie ho'oahaahi'ae ingeie.”

²⁸ Walu erenga ienini kire rau oto wau aana leu a Jon e loto maa'i aana, nge e kara'inie huilume i Betani po'o wau hatarie sato pwaa aana wai i Jodan.†

A Jisas Oto Iini Nge Ko Ta'aasie Ooraha'aa Aana Walumalau

²⁹ Oto hai dinge lo'u mola i purine, a Jon e leesie a Jisas ko lae mai saana, oto ko si te'uri, “! Lio ka'u! A mwane ngeena, ingeie oto Kalei Sipu a God, aena aana ingeie ni ko ta'aasie ooraha'aa aana walumalau.

³⁰ Iini nge nou ere-ere i sulie ka'u oto ngeena, aana maholo nou unue uuri, ‘Nga iini kei lae mai

---

† **1:28** 28 Huilume i Betani ienini e aaopa mwaanie huilume i Betani nge Jon 11:1 na Mak 11:1 kire ere i sulie nge e ii'o kara'inie i Jerusalem.

sulieu, ta'e ingeie e paine lo'u liutaa aaku aana ingeie e pwani ii'o oto na ineu nou ka'a hute ue.'

³¹ Ineu na nou ka'a saie ike no'one hola'ina'o uri ingeie a tei. Ta'e ma'alana e urine nou lae pe'i loo-loto maa'i aana mwala mola aani wei loosie maholo kei hule, hunie uri mwala ni Israel kire ke si lio saie uri ingeie a tei maholo ko hule ngeena."

³²⁻³³ Oto a Jon ko si unu tahanga'inie hunie mwala uuri, "A God e uusunge'ineu mei huni loto maa'i aana mwala aani wei loosie iini nge kei lae ue mai. Aana maholona, ineu nou ka'a sai diana aana ike ue uri ingeie a tei. Ta'e a God e unue hunieu uuri, 'Ini o ko leesie Li'oa Maa'i ko siho i lengine na ko ii'o oto i lengine, ingeie otona iini kei loto maa'i aana mwala aana Li'oa Maa'i.' Oto no ko unu tahanga'inie uri ingeie oto mwane nou leesie Li'oa Maa'i e siho mai uure i Lengi oto mala hiroikuu na e ii'o oto i lengine.

³⁴ Nou leesie oto, na no ko unue oto huni'omu uri ingeie oto Kalena God."

E Ro Pwaarongoisuli Kire Tala'ai Lulu I Sulie A Jisas

³⁵ Oto hai dinge lo'u i sulie, a Jon e uure lo'u weu i leune pe'ie ngaeta ro pwaarongoisuli ingeie.

³⁶ Maholo e leesie a Jisas ko tapaliu oto ko te'uri hunie e ro mwaena, "!Lio ka'u! Kalei Sipu a God, ka'u oto waune."

³⁷ E ro pwaarongoisuli ngeena e rongoa a Jon ko ere urine, oto kirerue aali'u, kirerue ko lulu i sulie oto a Jisas.

³⁸ A Jisas e aali'u na ko leesie e ro mwane ko lae i sulie. Oto ko dolosi aadarue uuri, “?Nga taa more saeto'o aana?”

Oto kinerue ko aalamie uuri, “?O ko o'o'o i tei, Rabae?” (Mei wala “Rabae” ngeena, ngaeta mei wala aana erenga mo Jiu, lo'onga'inge aana uri “Ha'a-uusuli.”)

³⁹ Oto a Jisas ko te'uri hunirerue, “More ke lae mai na more ke leesie oto maraamore'i.” E ere urine mola hunire ola mala maholo sato e ngara aawala haahuu i ho'owa aana hai dingena.† Oto kinerue si lae pe'ie hunie leu nge ko o'o'o aana, na kinerue ko ii'o oto pe'ie aana hai dinge ngeena.

⁴⁰ Ngaeta mwane aana e ro mwane ngeena, a Andru, aasine a Saemon Pita.

⁴¹ Oto a Andru ko tolana lo'ohie oto aasine, a Saemon, na ko ha'arongoa oto uuri, “Mere lio oodoie oto a Mesaea.” (Mei wala “Mesaea” ngeena, ngaeta mei wala aana erenga mo Jiu, lo'onga'inge aana uri “Kraes,” iini nge a God e haiholota'i ni uusunge'inie mai huni ha'a-uurie walumalau.)

⁴² Oto a Andru e toolea Saemon i saana Jisas. A Jisas e to'omaaie a Saemon, e si te'uri, “T'oe oto a Saemon kalena Jon, ta'e haara'inilemu kei lae

---

† **1:39** ³⁹ Erenga ni Krik e unue mola uuri, “E hule oto aana aawalai maholoi sato.” Mala uri a Jon ko iidumie mo maholoi sato mala mo Jiu, nge e ne'ie oto 4 kiloko i seulehi eena. Ta'e aana a Jon ko ere luhesie mo wala ni Jiu i laona uusu-uusu ienini, e ka'a lio ike mala ko uusu-uusu mola hunire mo Jiu. Oto kie saie uri a Jon ko iidumie mo maholoi sato mala mo Rom ko iidu-iidu. Oto iidunge ikie e sada no'one mala iidunge mo Rom. Oto kie sai uri kire oodoie a Jisas ola mala 10 kiloko aana aapa i ho'owa.

oto aana a Sipas.” (Satai ola aana erenga mo Jiu ngeena e sada mola pe'ie satai Pita aana erenga ni Krik, na lo'onga'inge aana uri “a Hau” aana a Jisas e saie uri a Pita kei ne'ie mwane kei uure ma'uta'a diana mala hau e susu.)

A Jisas E Soie A Pilip

Na A Nataniel Huni Lulu I Sulie

⁴³ Oto hai dinge lo'u i sulie, a Jisas e ne'isae huni lae hao i Kalili. E lio oodoie a Pilip, oto ko te'uri hunie, “O ke lae mai lulu i sulieu.”

⁴⁴ A Pilip ingeie mwane ni Betsaeda, huilume no'one a Andru na Pita.

⁴⁵ Oto a Pilip e lae haitalea a Nataniel, ko si te'uri hunie, “Melu lio oodoie oto a Kraes nge a Mosis e uusu-uusu i sulie i laona uusu-uusu aana mo Ha'atolanga, na mo propet no'one kire uusu-uusu i sulie. Ingeie oto a Jisas ni Nasaret, kalena a Josep.”

⁴⁶ Oto a Nataniel ko dolosi aana uuri, “!Ha'ike eena! ?Uri nga mei ola diana uri taa ni kei uure mai mwaanie i Nasaret?”

A Pilip ko aalamie uuri, “Lae mai na o ke leesie oto maraamu.”

⁴⁷ Maholo a Jisas e leesie a Nataniel ko lae mai takoie, ko si ere oalana uuri, “A mwane ie tohungei mwane ni Israel to'ohuu nge e sa'a hahu'ei eeroa ike nga iini.”

⁴⁸ Oto a Nataniel e dolosi aana Jisas uuri, “?O manata'inieu ke'u uri taa?”

A Jisas e aalamie uuri, “Nou leesie'o ka'u weu i ae'aena ai fik, na a Pilip e ka'a soi'o ue.”

⁴⁹ Oto a Nataniel ko si te'uri hunie a Jisas, “!Porō paine, i'oe oto Kalena God! !I'oe oto inemaui nana mo Israel!”

⁵⁰ Oto a Jisas ko dolosi aana a Nataniel uuri, “?Uri o ko hiiwalaimoli mola aena aana nou unue huni'o uri nou leesi'o i mamalutana ai fik ngeena? O kei leesie taane mo ola paine lo'u liutaa aana leu ienini.”

⁵¹ Na ko he'i unue lo'u hunire uuri, “No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri omu kei leesie mo ola paine lo'u liutaa, hule aana omu kei leesie i Lengi kei taha na mo ensel a God ko walo-waloliu ta'au na mai aano i seeku a Kale Ni Iinoni.” †

2

A Jisas E Asuie Wai E Ne'ie Waen

¹ Oto lo'u mola i purine e ro hai dinge e mango, ngaeta ngauhe aana ha'arurunge e rau aana huilume i Kena aana po'o ni henuē i Kalili. Nikana Jisas no'one i leune,

² na kire ha'arongoa mai no'one a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie hunie ngauhe ngeena.

³ Oto i sulie tolahada, kire ko inu-inu waen aana ngauhe aana ha'arurunge, na lae-lae waen ikire e mango oto. Oto maholo waen ikire e mango, nge nikana Jisas ko si te'uri hunie, “Waen e mango oto mwaanire.”

⁴ Oto a Jisas ko aalamie uuri, “?Hunie kure ke ue ka'u, Teite, na e ka'a hule ue aana maholo ineu hunie ne ke haata'inie manikuluha'aku?”

† **1:51** 51 A Jisas ko haata'inie uri ingeie e paine lo'u liutaa aana Jakob, weuwana mo Jiu oto i na'o, aana nga taa e rau heuta'ai aana weuwada a Jakob ko reu no'one aana a Kraes. Leesie Jenesis 28:10-17.

⁵ Ta'e a nikana e unue mola hunie mo koni-konihe uuri, "Nga mei taa ko unue huni'omu, omu ke dau mola i sulie."

⁶ Na i sulie tolahana mo Jiu huni hodalie walu ola hunie mauriha'ada ke maa'i,[†] kire ne'ie e oono ho ate'a hau peine i leune. Na kire mani adona ola mala tangalai lita aani wei nga hue.

⁷ Oto a Jisas ko te'uri hunie mo koni-konihe, "Omu ke dedeie mo ho ate'a ngeena aani wei." Oto kire dedei'i na kire mani honu makeato oto.

⁸ Oto a Jisas ko te'uri lo'u hunie mo koni-konihe, "Omu ke taluhie nga leu mwaanie ngaeta ho ate'a, na omu ke toolea hunie na'ohai koni-konihe nge ko lio i sulie mo ngeulaa aana ngauhe." Oto kire si toolea kao-kao ngeena hunie.

⁹ Maholo na'ohai koni-konihe e mami aahongana, na wai ngeena e ne'i waen oto. A porona e ka'a saie ike uri waen ngeena e uure i tei, ta'e mo koni-konihe ha'alaa kire saie. Oto na'ohai koni-konihe ngeena e soie poro haalu,

¹⁰ ko si te'uri hunie, "No ko tohungēi pangata'ini'o, aana ta'ena nga iinoni lo'u, kire ko hola'i nii-niie ka'u tohungēi waen diana ana mwala. Oto maholo mwala kire inu hiito'o oto, nge kire ko si niie lo'u waen nge e ka'a tohungēi diana ike ngeena. Ta'e i'oe, tohungēi waen diana ienini o ko si lae pe'i niie mai puri."

¹¹ Eetana nga mei tolimaa aana nanamanga a Jisas ienini, e asuie i Kena aana po'o ni henue i

---

[†] 2:6 2:6 Mo Jiu kire to'o aana mo ha'atolanga oto hunge i sulie lotonga na hoda-nimanga hunie kire ke ii'o rere'a, aana kire unue uri tolahai ola urine kei pe'ire hunie kire ke adona palolana a God.

Kalili. I leune e haata'inie manikuluha'ana, nge mo pwaarongoisuli ingeie e si hiiwalaimoli aana.

¹² I purine ngauhe aana ha'arurunge ngeena e mango, e si lae hunie i Kapaneam pe'ie nikana, na mo eesine mwane kire mani hute, na mo pwaarongoisuli ingeie. Oto kire ii'o lo'u i leune hunie ngaeta mo hei dinge.

Eetana Nga Maholo A Jisas E Oohea Mwala Ha'a-ha'aholi Mwaanie Nume Maa'i Peine

¹³ Maholona ko kara'inie mone oto hai dinge paine ikire mo Jiu huni esuie Houlaa Ni Liumwaanie, oto a Jisas e hanetaa ta'au i Jerusalem.

¹⁴ E lae ta'au i Nume Maa'i Peine na ko leesie mwala ko ha'aholinge'inie mo ola mauri hunie mo uuraa'inge. Mwala ko ha'aholinge'inie mola mo puluke na mo sipu na mo hiroikuu ta'au i laona lolata aana Nume Maa'i Peine. Na mwala nge kire ko ooli-oolisi to'oha aana mo henue hai aaopa'i hunie to'oha ikire mo Jiu, kire ii'o oto no'one ta'au i sulie mo taetahe ikire.

¹⁵ Oto a Jisas e asuie nga ola huni reu-repu aana iieli walo, ko si oohe aasie mo puluke na mo sipu ngeena mwaanie lolata aana Nume Maa'i Peine. Na ko korasie oto mo to'oha mwala ko ooli-oolisi to'oha ngeena, na ko pwelusie oto mo taetahe ikire i aano.

¹⁶ Oto a Jisas ko te'uri hunie mo iini ko ha'a-ha'aholi hiroikuu, “!Omu ke ta'aasie mo ola ienini mwaanie i leu! !Omu ko tohungai waelie

mola nume Aamaku, aana omu ko da ko ne'i leu ni ha'aholi!"†

17 Maholo nge a Jisas e ere urine, mo pwaaron-goisuli ingeie ko si aamasito'o aana Uusu-uusu Maa'i e unue uuri, *Ne'isaenga paine haahie nume i'oe God, ko weru oto mala dunge i manataku. Sam 69:9*

18 Oto mo mwane paine mo Jiu kire lae mai saana Jisas, kire ko si te'uri hunie, “?Nga hu'i-hu'ite uri taa o sai esuie mala nga tolimaa huni haata'inie aameelu uri o to'o aana nanamanga huni esuie leune?”

19 Oto a Jisas e aalamire mola uuri, “Mala uri omu kei ohoie Nume Maa'i ienini i aano, ta'e ineu ne kei ta'e aaliho'i aana lo'u mola aana e oolu aata hai dinge.”

20 Oto kire ko te'uri, “!Ha'ike eena! E hai aawalai helisi mwana oono nge mwala kire tohue Nume Maa'i Peine ie i sulii. ?Oto uri i'oe o kei ta'ea lo'u mola aana e oolu aata hai dinge?”

21 Ta'e nume maa'i nge a Jisas e ere rarangana uri sapena mola maraana ni ngeena.

22 Oto maholo e ta'ela'i mwaanie maenga, nge mo pwaarongoisuli ingeie kire si aamasito'o aana e ere urine. Na kire si hiiwalaimoli aana

---

† **2:16** 2:16 A Jon ko lalado i leu i sulie eetana nga maholo a Jisas e oohea mwala mwaanie Nume Maa'i Peine aana maholo e si aehota huni lae pe'i taroha'inie Aalahanga a God. E oolu Tataroha Diana kira Matiu na Mak na Luk kire ko meni ere no'one i sulie ngaeta maholo a Jisas e oohea mwala mwaanie Nume Maa'i Peine. Ta'e kire ko ladoa ruana nga maholo a Jisas e oohea mwala urine aana wiki ooreta i na'ona e mae. Leesie Matiu 21:12-13, na Mak 11:15-17, na Luk 19:15-45.

mo Uusu-uusu Maa'i na oto aana mei wala nge a Jisas e unuena.

²³ Oto aena aana a Jisas e haata'inie mo tolimaa aana nanamanga ingeie maholo e o'o'o i Jerusalem aana Houlaa Ni Liumwaanie ngeena, mwala oto hunge kire hiiwalaimoli uri ingeie oto a Kraes, iini kire ko maa-maa'oohe.

²⁴ Ta'e a Jisas e ka'a tohungai noruto'o ike aada, aena aana e saie mone tolahana ahutana iinoni.

²⁵ Oto ma'alana nga iini e ka'a unue lo'u tolahana mwala oodoie, ta'e ingeie e saie mola nga taa i laona manatada.

3

A Nikodimas E Lae Mai

Saana Jisas

¹ Oto ngaeta na'ohai mwane haahie mo Jiu nge satana a Nikodimas, na ingeie no'one aana pulitaa mo Parise,

² e lae mai saana Jisas aana ngaeta hai rodo, oto ko te'uri, "Ha'a-uusuli, melu leesie tolimaa aana mo hu'i-hu'ite o ko esui'i ngeena, na melu manata'inie uri i'oe nga ha'a-uusuli uure oto mwaanie a God. Aana nga ta'a-ta'a iinoni e sa'a roro'a ni esuie ike mo hu'i-hu'ite o ko esui'i ngeena, na uri a God ka'a pe'ie."

³ Oto a Jisas ko aalamie ko te'uri, "No ko unue oto to'ohuu huni'o uri nga ta'a-ta'a iinoni e sa'a roro'a ni lio mangine Aalahanga a God na e ka'a hute haalu lo'u."

⁴ Oto a Nikodimas ko te'uri hunie a Jisas, "? Nge iinoni e repo oto, kei hute uri taa lo'u? ?Uri

kei sili eeliho'i lo'u iiana nikana hunie ke si hute ha'arue lo'u?"

⁵ Oto a Jisas ko aalamie uuri, "No ko unue oto to'ohuu huni'o uri mala nga iini e ka'a hute aani wei na lo'u aana Li'oa Maa'i, nge e sa'a roro'a ni sili ike i laona Aalahanga a God.

⁶ Iini nge e hute mola aani iinoni, nge ingeie kei to'o aana mauringe no'one mola mala iinoni. Ta'e iini e hute aana Li'oa Maa'i a God, nge ingeie kei to'o aana maurihe oto mala ngaeta kalena God.

⁷ O ke su'uri papangata'i aana no ko unue huni'o uri omu ke haro hute haalu lo'u ha'alaa.

⁸ Li'oa Maa'i a God e urihana iiru nge ko ooru-ooru mola aana ta'ena nga leu i sulie saena. O ko rorongoa taane aawa-aawatana, ta'e o ka'a saie ike uri e uure mai i tei, wa ko lae pwau i tei. E urine no'one maholo Li'oa Maa'i a God ko niie maurihe huu nana nga iini, aana o ka'a saie e rau uri taa, ta'e o si saie mola uri e to'ohuu."

⁹ Oto a Nikodimas ko dolosi uuri, "?Ha'alaa leune kei reu uri taa eena?"

¹⁰ A Jisas ko aalamie ko te'uri, "!Ha'ike eena! I'oe oto ha'a-uusuli peine i Israel. ?Oto e ue ka'u o ka'a lio saie leune?"

¹¹ No ko ere to'ohuu oto huni'o uri melu ko ere oto i sulie nga taa melu manata'inie, na melu ko unu tahanga'inie oto oodoi'omu nga taa melu leesie. Ta'e nga iini eemiu e ka'a sare hiiwalaimoli ike mola aana.

¹² ?Mala uri omu ka'a hiiwalaimoli oto aaku aana no ko ere i sulie mo ola ko reu-reu mei aano i leu, omu ke si hiiwalaimoli eeku uri taa eena aana uri ne kei ere i sulie mo ola ko reu ta'au i Lengi?"

¹³ Aana nga ta'a-ta'a iini aaopa lo'u e ka'a lae ike ue ta'au i Lengi hunie ke ha'arongo'omu aana, mwaanieu a Kale Ni Iinoni nge nou uure ta'au i Lengi.

¹⁴ “Oto i na'o maholo mo mwaa ala-ala oto hunge kire ko alaie mo Israel i laona hanuesala, a God e unue hunie a Mosis ke asuie mwaa aana bras hunie ke ta'ea i lengi pe'ie hai ei. Oto ta'ena nga iini ko lio takoie, nge ha'a-uurilana ko lae oto. Nge e urine no'one aana ineu a Kale Ni Iinoni, kire kei ta'eau i lengi pe'ie hai ei,

¹⁵ uri hunie ta'ena nga iini ko hiiwalaimoli eeku kei helesie maurihe huu.”

A Kalena God E Lae Mai

Huni Ha'a-uurie Walumalau

¹⁶ A God e tohungēi manata diana hunie walumalau, hule aana e uusunge'inie ta'a-ta'a mwela moute'i ingeie ke mae oalana, hunie ta'ena nga iini ko hiiwalaimoli aana ke su'uri ei'aa, ta'e ke helesie maurihe huu i tehula'ana.

¹⁷ Aana a God e ka'a uusunge'inie ike a Kalena i laona walumalau hunie ke leie walumalau, ta'e hunie ha'a-uurilana walumalau ke lae aana.

¹⁸ A tei nge ko hiiwalaimoli aana a Kale, leilana e sa'a lae ike. Ta'e a tei nge e ka'a sare hiiwalaimoli aana, nge leilana e pwani lae oto, aena aana e ka'a hiiwalaimoli ike aana ta'a-ta'a mwela moute'i a God.

¹⁹ Na leilada kei lae mola aena aana raa-raa e lae oto mai laona walumalau, ta'e kire hari hunie mola rodohono liutaa aana raa-raa, aena aana helelada e tata'ala.

²⁰ Mo iini helelada e tata'ala kire tohungēi leledie raa-raa, aena aana kire sere'inie uri haata'inilana mo tata'alanga ikire ke lae haada'i.

²¹ Ta'e iini nge helelana e diana aana ko eu'esuie mo ola aana walaimolinge hali'ite, nge ingeie e saeto'o aana raa-raa, aena aana raa-raa ko haata'inie uri a God ni ko pe'ie huni esuie ahutana mo esunge ingeie.

A Jon Loto Maa'i E Ere Ha'apaina'aa Lo'u A Jisas

²² Oto puriha'ana, a Jisas na mo pwaarongo-isuli ingeie kire si lae wau mwaanie mo huilume na kire o'o'o ka'u weu aana po'o ni henue i Jiudia i leune ha'ataulie mo huilume. Oto mwala ko si lae mai i saada, na kire ko lae pe'i loto maa'i aana mwalana.

²³⁻²⁴ Na aana maholona, a Herod e ka'a ne'ie ike ue a Jon Loto Maa'i i nume ni ho'o, ta'e a Jon ko lae ue pe'i loo-loto maa'i aana mwala i laona mo lama i Aenon kara'inie huilume i Salim, aena aana mo huulaa ni wei e hunge i leune. Mwala oto hunge kire ko lae oto mai saana, na e loto maa'i oto aada.

²⁵ Oto erenga haitapali ko aehota lae oto i matolana mo pwaarongoisuli a Jon na ngaeta mwane ni Jiu haahie mo Ha'atolanga a Mosis i sulie ha'ahili-hilinge aani lotonga rere'a.

²⁶ Lae-lae, kire lae mai i saana Jon na kire ko ha'arongoa uuri, “?Ha'a-uusuli, o saie mwane nge e o'o'o pe'i'o i reune wai i Jodan aana aapa po'o wau, nge o ere-ere i sulie? A mwaena ko loo-loto maa'i oto, na ahutana mwala ko meni lae oto i saana.”

²⁷ Oto a Jon ko aalamire uuri, “Ta'ena nga ola nga iini e to'o aana, e to'o aana mola aena aana a God ta'au i Lengi e niie nana. Oto nou sa'a saehanalie ike asunge a porona, wa ne ke upwesie mwala nge kire ko lae oto i saana.

²⁸ I'omu maraamiu omu rongoa ka'u oto aana nou unue uri Ineu a Kraes ha'ike, ta'e ineu iini a God e uusunge'inieu mola huni deu aakau aana tala loosie a Kraes ni ie.

²⁹ Maholo ha'arurunge ko lae, a poro haalu oto iini nge ko to'o keni. Ta'e tohungai malahune poro haalu ngeena nge e na'ona laeha hunie tola-keninge, ingeie ko si ilenimwa'e mola haahie ha'arurunge a poro haalu ngeena. Oto ineu domana malahune poro haalu ngeena, na ilenimwa'enga ineu ko lae mola mai oa urine.

³⁰ Ingeie ke pai-peine oto, na ineu ne ke mwai-mwei oto.”

A Kraes E Paine Oto Liutaa

Aana E Lae Mai Uure Ta'au I Lengi

³¹ Iini nge e lae mai uure ta'au i Lengi, ingeie oto e paine liutaa aana ahutana mwala. Iini nge e uure mola mai mwaanie walumalau mai aano i leu, iini oto mai aano eena aana walumalau, na ko ere-ere mola i sulie walu ola ko reu-reu mai aano aana walumalau ie. Ta'e iini nge e lae mai uure ta'au i Lengi, ingeie oto e paine haahie ahutada mango.

³² E uure ta'au i Lengi na ko unu-unu tahanga'inie mo ola e leesi'i na e rongo'i, ta'e toota'i iini mola kire hiiwalaimoli lo'u aana walana.

³³ Ta'e mo iini nge kire ko hiiwalaimoli aana walana, kire haata'inie uri kire hiiwalaimoli aana nga taa a God e unue e tohungēi to'ohuu.

³⁴ Aana iini nge a God e uusunge'inie mai uure ta'au i Lengi ngeena ko unu-unue walana God oto tarau, aena aana a God e nii ta'ingelu aana Li'oa Maa'i ingeie oto hunie.

³⁵ A Mama'a e manata diana hunie a Kalena, na e niie ahutana walū ola mango oto i laona nimana huni lio i suli'i.

³⁶ Oto iini ko hiiwalaimoli aana a Kale e hele aana oto maurihe huu eena. Ta'e iini nge e ka'a hiiwalaimoli ike aana a Kale, e sa'a roro'a ni hele aana oto maurihe ngeena, ta'e kei ii'o huu oto i mamalutana saewasunge a God.

4

A Jisas E Ere-ere

Pe'ie Keni Ni Samaria

¹ Oto mo Parise kire rongoa uri mo iini hunge ko lulu i sulie oto a Jisas, na ko loto maa'i oto aada, na hule aana kire hunge oto liutaa aana mo iini kire ko pwaarongo i sulie a Jon Loto Maa'i.

² (Ta'e a Jisas maraana e ka'a loto maa'i ike aana mwala. Mo pwaarongoisuli ingeie ni mola kire ko esuie loto-maa'inge.)

³ Oto maholo a Jisas e manata'inie uri mo Parise kire rongō oto urine, e si ta'ela'i mwaanie po'o ni henue i Jjudia na ko eeliho'i oto hunie po'o ni henue i Kalili.

⁴ Na tala hunie i Kalili ngeena e liu i laona po'o ni henue i Samaria.

⁵ Oto a Jisas ko si hule i Samaria aana huilume satana i Saeka. Huilume ngeena, e ii'o mola kara'inie mei aano nge a Jakob e niie oto waite nana a Josep, a kalena.

⁶⁻⁸ Na kakalu a Jakob e elie, e ii'o ue i leune. Oto a Jisas e lae wau e ii'o i aano i reune kakalu ngeena, aena aana ko weo aana laenga. Maholona sato e ngara e oono i seulehi,[†] na i purine mo pwaarongoisuli kire lae ta'au i huilume huni holi ngeulaa, oto ngaeta keni ni Samaria e lae mai huni tei wei aana kakalu ngeena. Oto a Jisas ko te'uri hunie, "O ke dangu wei ekue."

⁹ A keine ko tohungai pangata'i aena aana mo Jiu ko tohungai leledie mo Samaria, hule aana kire ka'a sare ngau ike wa kire ke inu aana mo kao-kao mo Samaria. Oto a keine ko te'uri hunie a Jisas, "T'oe mwane ni Jiu, na ineu keni ni Samaria. ?Oto e ue o ko si sukaa nga mei wei emue aaku?"

¹⁰ A Jisas e aalamie ko si te'uri hunie, "T'oe o ka'a saie ike mei niinge a God ko sare niie huni'o, na o ka'a saie no'one uri a tei nge ko suke wai eemu ienini. Ha'alaa, o sukaa oto mei wei meuri emue mwaanieu, na nou niie oto huni'o."

¹¹ Oto a keine ko te'uri, "Poru paine, kakalu ienini e kokoro oto hiito'o na nga mei ola huni dengu wei aana ha'ike aamu. ?Oto o ke si toolea mei wei meuri ngeena ka'u uure i tei eena?"

[†] **4:6-8** 4:6-8 Erenga ni Krik e unue mola uuri, "E hule oto aana oonona nga maholoi sato." Leesie Jon 1:39 i sulie iidumilana mo maholoi sato i laona uusu-uusu a Jon ienini.

12 ?Uri o ko lo'o-lo'onga'ini'o uri o paine lo'u liutaa aana weuwaka a Jakob oto wau i na'o nge e niie kakalu ie naka? ?Oto nga mei wei diana uri taa o kei niie lo'u, aana a Jakob na mo kalena na ahutana mo ola mauri ingeie kire mani inu-inu mola aana kakalu ienini?"

13 Oto a Jisas e aalamie ko te'uri, "Ta'ena nga iini ko inu-inu aana wai ie, e sai maarou lo'u mola.

14 Ta'e iini nge ko inu aana mei wei nge ne kei niie ana, e sa'a maarou lo'u. Mei wei nou niie ana ngeena kei ne'i huulaa mauri i lalo aana, na kei niie maurihe huu hunie."

15 Oto a keine ko si te'uri hunie a Jisas, "Poro paine, o ke niie mei wei ngeena akue hunie ne ke su'uri he'i maarou lo'u, na mwaanie nou he'i lae lo'u mei huni tei wei i leu."

16 Oto a Jisas ko unue hunie uuri, "O ke lai unue hunie poro i'oe uri more ke lae ka'u mei seeku i leu."

17 Oto a keine ko aalamie a Jisas, ko te'uri, "Nou ka'a to'o poro ike."

Oto a Jisas ko te'uri hunie, "E to'ohuu oto aana o ko unue uri o ka'a to'o poro ike.

18 Aana o to'o aana ka'u e lime poro, na iini nge o ko o'o'o i saana maholo ienini na ingeie nga poro to'ohuu i'oe ha'ike. O ko ere to'ohuu oto."

19 Oto a keine ko si te'uri hunie a Jisas, "Poro paine, no ko si lio saie uri i'oe nga propet ni ngeena.

20 Oto saeku hunie uri o ke ere luhesie hunieu iini uri taa e to'ohuu. Mo weuwemami mo Samaria oto i na'o, kire palo-palooa God i lengine

toloi henue ie, ta'e i'omu mo Jiu, omu unue uri i Jerusalem hali'ite ni leu huni palo-paloo God."

²¹ Oto a Jisas ko te'uri lo'u hunie, "Keine, o ke hiiwalaimoli eeku aana no ko unue uri maholo nge ko lae maine, mwala sa'a palo-paloo ike taane lo'u a Mama'a mola i lengine toloi henue ienini wa ta'au i Jerusalem.

²² I'omu mo Samaria, omu ka'a tohungai sai diana aana ike uri a tei ni omu ko palo-paloo. Ta'e i'emi mo Jiu emi saie a tei nge emi ko palo-paloo, aena aana a Ha'a-uuri ingeie mwane ni Jiu.

²³ Na maholo ko nanauhie oto mai, na e hule mone oto, hunie mwala ke palo-paloo a God Mama'a oto to'ohuu aani sae na aani walaimolinge.[†] Aana a Mama'a e tohungai saeto'o aana mo iini kire ko palo-paloo urine.

²⁴ A God e ka'a to'o aana ike mei sape mala iinoni aena aana ingeie Li'oa, na mo iini ko palo-paloo, kire ke palo-paloo oto aani sae na aani walaimolinge."

²⁵ Oto a keine ko te'uri hunie, "Nou saie taane uri a Kraes kei lae mai, na maholo kei hule oto mai, nge ke si unu diana aana ahutana walu ola hunikie."

²⁶ Oto a Jisas ko te'uri hunie a keine, "Ingeie ka'u oto ko ere-ere pe'i'o ienini. Ineu oto ingeie."

²⁷ Maholona na mo pwaarongoisuli a Jisas kire si hule mola i saadarue. Kire ko tohungai pangata'i aana kire leesie uri a Jisas ko ere-ere

---

[†] **4:23** 4:23 Maholo a Jisas e unue uri mwala ke palo-paloo mola a God aani sae na aani walaimolinge, nge e haata'inie no'one uri ta'ena nga leu o ii'o aana o sai paloo mola God.

pe'ie a keni ngeena. Ta'e nga iini aada e ka'a he'i dolosi lo'u aana a keine uuri, “?Nga taa o saeto'o aana?” wa ke dolosi aana a Jisas uuri, “?E ue o ko ere-ere pe'ie a keni ngeena?”

²⁸ Oto a keine e toli'aasie ho ate'a ingeie huni wei, na ko eeliho'i oto ta'au i huilume. E lai hule ta'au, ko si unue hunie mwala uuri,

²⁹ “!Omu ke lae ka'u mei leesie a mwane mai ie! Ko unue mola walu ola nou talei deu-deu'i oodoieu. ?Mwaanie ohe ingeie ni oto a Kraes?”

³⁰ Oto mwalana kire ta'ela'i mwaanie huilume na kire ko lae oto i saana Jisas.

³¹ Ta'e mo pwaarongoisuli, maholo a keine e lae mwaanire ngeena, nge kire ko ha'atohu aana a Jisas uuri, “Ha'a-uusuli, o ke ngau ke'u.”

³² Ta'e a Jisas e te'uri mola hunire, “Mei ngeulaa taane aaku hule aana i'omu na omu ka'a saie ike nga mei ola aana.”

³³ Oto mo pwaarongoisuli ko si dolosi heiliu aada uuri, “?Mwaanie ohe nga iini e tola ngaulaa oto mai ana?”

³⁴ Oto a Jisas ko te'uri hunire, “Mei ngeulaa ineu oto huni ha'ato'oa saena iini e uusunge'inieu mei, na hunie ne ke ha'amangoa oto mei esunge e niie hunie ne ke asuie.

³⁵ Omu ko unu-unue ka'u uri e hai waro-waros lo'u nge kolu ke si so'okoni oto. Ta'e ineu, no ko unue huni'omu uri maholo hunie so'okoninge oto ie. Leesie ka'u ahutana mwala ngeena, aana kire urihana hohola nge e repo oto, na kire urihana mo ngeulaa e malisine oto so'okonileni ke lae.

³⁶ Na maholo e hule oto hunie mo iini so'o-so'okoni kire ke asu hunie waaitada. Kire ke

pe'ie mwala huni hiiwalaimoli oto aaku, na mo iinoni nge so'okonilada e lae ngeena, ikire no'one kire kei hele aana maurihe huu. Oto iini e hola'i taroha'inie walana God hunie mwala, na iini e toolera mai saana God kire kei meni ilenimwa'e tararuru. Leune e urihana mola lio i sulilana hohola, na

³⁷ mei wala e to'ohuu taane nge kie ko unu-unue uri, 'Nga iini ko hesie mo litei ola, na ngaeta iini lo'u ke so'okoni.'

³⁸ Ineu no ko uusunge'ini'omu ta'au huni so'okonie mola mo ola omu ka'a hasi'i. Mo iini aaopa kire hola'i esu i laona hohola ngeena, na i'omu omu ko si helesie diananga mola aana asunge ikire."

³⁹ Mo iini hunge aana mwala ni Samaria i laona huilume ngeena kire hiiwalaimoli aana a Jisas, aena aana a keine e unue ka'u uuri, "Ko unue mola walu ola nou talei deu-deu'i oodoieu."

⁴⁰ Oto maholo mo Samaria e lae mai hule i saana Jisas, kire ko ha'atohu aana uri ke ii'o ka'u pe'ire. Na e ii'o oto aana hanuena e ro hai dinge.

⁴¹ Mo iini hunge lo'u kire hiiwalaimoli aena aana kire rongoa walana Jisas oto maraada.

⁴² Oto mwalana kire ko unue hunie a keine uuri, "Melu hiiwalaimoli oto eena, ka'a ike mola i sulie nga taa o unue, ta'e aena aana melu rongoa oto no'one walana maraameelu. Na ie melu saie uri ingeie ni oto a Ha'a-uuri hunie walumalau."

A Jisas E Ha'a-uurie Kalena

Nga Mwane Paine

⁴³ I purine e ro hai dinge a Jisas e ii'o wau i leune e saro mango, e si ta'ela'i ko eeliho'i lo'u hunie i Kalili.

⁴⁴⁻⁴⁵ Maholo a Jisas e hule hao i Kalili, mwala i leune kire ko ilenimwa'e mola haahie aena aana ikire no'one, kire lae aana Houlaa Ni Liumwaanie ta'au i Jerusalem, na kire leesie oto walu ola e asui'i ta'au. Ta'e kire ka'a tohungai lio saie ike uri ingeie a tei. E rau mola urine mala a Jisas maraana e unue ka'u i na'o, uri mwala aana tohungana hanue nga propet kire sa'a ha'ama'u ike aana.

⁴⁶⁻⁴⁷ Oto ngaeta na'ohai mwane a Herod In-emaui e o'o'o oto aana huilume i Kapaneam, na kele mwela mwane ingeie ko mata'i. Maholo a mwaena e rongoa uri a Jisas e lae oto mwaanie po'o ni henuie i Jiudia na ko lae oto mai hunie po'o ni henuie i Kalili, a mwaena ko si lae huni ere pe'ie. Oto e oodoie aana huilume i Kena aana po'o ni henuie i Kalili, leu nge a Jisas e hu'isie wai ke ne'i waen aana. A mwaena ko si lae i saana Jisas na ko eitanaie uri ke lae oto i Kapaneam huni ha'a-uurie a kalena, aana kara'inie oto kei mae.

⁴⁸ Oto a Jisas ko te'uri hunie a mwaena, "Omu hiiwalaimoli mola aaku aena aana omu leesie oto mo ola ni pangata'inge na mo tolimaa aana mo hu'i-hu'ite."

⁴⁹ Ta'e a mwaena ko ha'atohu aana lo'u uuri, "Poru paine, o ke lae oto mai pe'ieu maholo a kaleku e ka'a mae ue."

⁵⁰ Oto a Jisas ko si aalamie uuri, "O ke lae mola. A kalemu e awaa oto." A mwaena e hiiwalaimoli aana nga taa a Jisas e unue hunie, oto e si lae.

51 Oto aana hai dinge lo'u i sulie, maholo ko lae-lae ue hao i sulie tala, na ko oodoie mo mwane au'esu ingeie. Oto kire ko unue hunie uri "A kalemu e awaa oto."

52 Oto a mwaena ko dolosi aada uuri, "Ma holoi sato uri taa e tala'ai awaa?"

Na kire aalamie uuri, "E tala'ai awaa oto aana ola mala sato e ngara e hiu i seulehi nonola."†

53 Oto aamana mwa'une e manata'inie oto uri maholoi satona ni a Jisas e unue hunie uuri, "A kalemu e awaa oto." Oto a mwaena na ahutana mwala aana nume ingeie kire mani hiiwalaimoli oto aana a Jisas.

54 Ienini ruana nga maholo a Jisas e lae mwaanie po'o ni henue i Jiudia hunie po'o ni henue i Kalili na e asuie hu'i-hu'ite huni haata'inie tolimaa aana uri ingeie a tei.

5

A Jisas E Ha'a-uurie

Mwane E Rarasi

1 Oto ngaeta maholo lo'u i purine leune e mango, a Jisas e si hanetaa ta'au i Jerusalem mala ha'atolanga e unue i laona Uusu-uusu Maa'i hunie ngaeta houlaa paine ikire mo Jiu. †

---

† 4:52 4:52 Erenga ni Krik e unue mola uuri, "E hule oto aana hiune nga maholoi sato." Leesie Jon 1:39 i sulie iidumilana mo maholoi sato i laona uusu-uusu a Jon ienini. † 5:1 5:1 Mo Uusu-uusu Maa'i e unue uri e diana liutaa hunie ahutana mo mwane ni Jiu kire ke hanetaa ta'au i Jerusalem i suli helisi hunie e oolu houlaa paine ikire. Eetana nge Liumwaanie, ruana nge Pentekos, na oolune nge Aapa-aapa. Kolu ka'a saie ike houlaa uri taa ni ko reu aana maholo ienini.

² Na nga lama oto ta'au i leune i Jerusalem nge kire haara'inie aana erenga ni Jiu uri “Betsata.” Lama ngeena e ii'o po'oi sinaha mwaanie para aana huilume i Jerusalem, hoorana maai para kire haara'inie “Maai Para Ni Sipu.” E lime Leu Ni Haa-haanaku kire ii'o no'one ahuie lama ngeena.

³ Hungelana mo mae-maea'a mala mo ulu, na mo rarasi, na mo to'u kire sai eno mola tarau aana mo Leu Ni Haa-haanaku ngeena.†

⁵ Ngaeta mwane e eno no'one i leune, ko lae pe'i mweri oto hunie oolu aawalai helisi mwana walu.

⁶ Maholo a Jisas e leesie a mwaena e eno na e saie oto uri ko mweri tewa oto, ko si dolosi aana uuri, “?O saeto'o aana uri ha'a-uurilemu ke lae?”

⁷ Oto mwane ko mweri ngeena ko aalamie uuri, “E aasa, Poro paine, aana nou ka'a to'o aana ike nga iini huni sulu'ieu i laona lama maholo ko tei hiru-hiru. Oto suli maholo no ko lae-lae ue hao hunie wai, na nga iini aaopa e hola'i liu oto i na'oku na ta'e ingeie mola ha'a-uurilana ko lae.”

⁸ Oto a Jisas ko te'uri hunie a mwaena, “! Ta'ela'i! O ke toolea hulite i'oe, na o ke lae-lae oto.”

⁹ Oto ae'aena a mwaena e tolana kohi oto mola aana maholona. Oto e toolea hulite ingeie, na ko

---

† 5:3 5:3 Ngaeta mo uusu-uusu i na'o aana erenga ni Krik kire sapeie lo'u tatala 4 uuri, “Mo mae-maea'a kire ko maa-maa'oochie mola mo maholo nge wai i laona lama ngeena ko tei hiru-hiru, aena aana nga mo maholo ensel a God e sai lae mai hunie ke pwaie wai aana lama ngeena. Oto eetana nga iinoni nge ko suu i laona wai purine mo maholo ngeena, nge ha'a-uurilana ko lae oto, ma'alana mei maelaa aela uri taa e to'o aana.”

lae-lae oto.

Mei ola ngeena e rau aana Dinge Maa'i Mo Jiu.

¹⁰ Oto mo na'ohai mwane mo Jiu, kire ko te'uri hunie mwane nge ha'a-uurilana e lae ngeena, "Si'iri Dinge Maa'i ikie, na e ka'a malisine ike mo Ha'atolanga ikie uri o ke toolea hulite i'oe urine, sulie asunge ni ngeena."

¹¹ Oto a mwaena ko aalamire uuri, "Mwane nge e ha'a-uurieu ni e unue uri ne ke toolea hulite ineu, na ne ke lae oto."

¹² Oto kire ko dolosi aana mwaena uuri, "?A tei mwane ni e unue huni'o uri o ke te'urine?"

¹³ Ta'e mwane nge ha'a-uurilana e lae ngeena, e ka'a saie ike uri a tei ni e ha'a-uurie, aena aana a Jisas e aara'imuni oto mwaanie aana mwala hunge i leune.

¹⁴ Oto lo'u i puri, a Jisas e haitalea na e oodoie a mwaena ta'au i laona Nume Maa'i Peine, ko si te'uri hunie, "Lio ka'u, ha'a-uurilemu e lae oto. Oto o ke rohu mwaanie ooraha'aa mwaanie da na nga mei ola aela lo'u hiito'o e he'i hite aamu lo'u."

¹⁵ Oto a mwaena e lae, ko si lai ha'arongoa mo na'ohai mwane mo Jiu uri a Jisas ni e ha'a-uurie.

A Jisas E Unue Uri

Ingeie Kalena God To'ohuu

¹⁶ Oto aena aana a Jisas e asuie mei ha'a-uuringe ngeena aana hai Dinge Maa'i Mo Jiu, nge mo na'ohai mwane mo Jiu kire ko si aehota taunge'inie.

¹⁷ Ta'e a Jisas e unue hunire uuri, "Aamaku ko esu tara'asi hule mai ienini, na ineu no'one no ko esu mala ingeie."

18 Na aena mei olana, mo na'ohai mwane mo Jiu kire si ne'isae oto hiito'o huni horo maesie. E ka'a ilisie ike uri a Jisas e dau aelasie ha'atolanga ikire aana Dinge Maa'i hahaiteli, ta'e aena aana ko unue no'one uri a God oto tohungēi aamana, na urine nge ko da uri ingeie e sada oto pe'ie a God.

19 Oto a Jisas e aalamire ko te'uri, “No ko unue oto huni'omu uri a Kale e sa'a roro'a ni da ike nga mei ola tohune ta'e mwaanie nga mei ola oto ko leesie Aamana ko eu'esuie ha'alaa ingeie ko esuie. Aana ta'ena nga ola a Mama'a ko esuie, nge a Kale ko esuie no'one mola.

20 A Mama'a e haata'inie walu ola ko eu'esui'i oto aana a Kale, aena aana e tohungēi manata diana hunie. Na kei haata'inie mo ola paine lo'u hunieu hunie ne ke asui'i, hule aana omu kei pangata'ini'i.

21 Oto mala ka'u a Mama'a ko ta'ea mo iini e mae mwaanie maenga hunie kire ke mauri lo'u, nge a Kale na e urine no'one mola, aana e sai niie maurihe hunie mo iini e saeto'o aada.

22 Na lo'u a Mama'a mone e sa'a leie ike nga iini, aana e niie oto ahutana nanamanga aana leinge hunie a Kale.

23 Aena ngeena, ahutana mo iinoni ke mani ha'ama'u aana a Kale oto mala kire ko ha'ama'u aana Mama'a. Iini oto e ka'a ha'ama'u ike aana a Kale, nge e ka'a ha'ama'u oto no'one aana a Mama'a nge e uusunge'inie mai eena.

24 “No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri iini ko rongoa walaku na ko hiiwalaimoli aana iini e uusunge'inie mei, iinoni ngeena e hele aana oto maurihe huu eena, na leilana e sa'a roro'a ni

lae ike lo'u. Iini urine e pwani liu oto mwaanie maenga na e sili oto i laona maurihe.

25 “No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri maholo ko nanauhie oto mai, na e hule mone oto, hunie mo iini mauriha'ada e mae kei rongoa walaku a Kalena God. Na mo iini ko rongoa pe'i hiiwalaimolinge aaku kei hele aana maurihe.

26 Na e urine oto aena aana a Mama'a e maaie hunieu a Kalena no'one ne ke to'o aana nanamanga ni meurihe mala ingeie. Mala maurihe e uure mai mwaanie a Mama'a maraana, nge urine lo'u a Mama'a e maaie hunieu a Kalena uri hunie ne ke sai niie maurihe no'one urine hunie ta'ena nga iini.

27 Na a Mama'a e niie no'one nanamanga huni lei-lei hunieu a Kalena, aena aana ineu a Kale Ni Iinoni.

28 “Mwaanie omu pangata'i aana walu ola ngeena, aana ko kara'inie oto maholo hunie mo iini e mae kei rongoa walaku, na

29 kire kei iisitaa poi mwaanie mo kilipwe'u ikire. Mo iini kire asu diana ha'alaa kire kei ta'ela'i hunie maurihe huu. Ta'e mo iini helelada e tata'ala, kire kei ta'ela'i mola hunie leilada kei lae aana maenga huu.

30 Ineu nou sa'a roro'a ni esuie ike nga mei ola tohuku, aana a Mama'a e uusunge'inieu mei, na ingeie oto ni e unue hunieu uri ne kei lei-lei uri taa. Oto leinge ineu e oodo mola, aena aana nou ka'a dau ike mola i sulie saeku, ta'e i sulie saena iini e uusunge'inieu mei.”

*Ngaeta Mo Iini Aaopa Lo'u Kire Ko
Ha'awalaimoli'aa Walana A Jisas*

³¹ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u hunire, "Mala uri ta'e ineu mola maraaku ni no ko lalado i sulieu nana mwala, nge e lio mala nou ka'a ere to'ohuu ike.

³² Ta'e nga iini aaopa taane i leune ko ha'awalaimoli'aa walaku, na nou saie uri nga taa ko unue i sulieu e to'ohuu.

³³ I'omu, omu uusunge'inie mwala i'omu ka'u i saana a Jon Loto Maa'i, na nga taa e unue huni'omu i sulieu ngeena e to'ohuu oto.

³⁴ Ineu maraaku na nou ka'a hari hunie ike nga iinoni ke ere i sulieu, ta'e no ko ha'a-aamasito'o'omu mola aana nga taa a Jon e unue i sulieu, uri hunie omu ke hele aana maurihe huu.

³⁵ Aana a Jon e urihana laite ko eeso-eeso aana ko sinelie saena mwala, na omu ilenimwa'e haahie raa-raa aana walana mola hunie kele maholo o'oru'e.

³⁶ "Ta'e iini no ko ere i sulie ngeena e haata'i diana lo'u liutaa aana a Jon, uri a Mama'a ni oto e uusunge'inieu mei. Na mo esunge no ko eu'esui'i kire haata'i diana aana taane uri ineu a tei, aena aana mo ola a Mama'a e nii'i hunieu huni esui'i ni otona.

³⁷ "Na a Mama'a iini e uusunge'inieu mei e pwani unu haata'i oto aana walu ola i sulieu maraana. Ta'e i'omu, omu ka'a leesie ue maana, na hule aana omu ka'a rongoa ike lo'u walana.

³⁸ Na walana e ka'a ii'o ike i laona saemiu, aena aana omu ka'a hiiwalaimoli ike aaku, iini nge e uusunge'inie mai huni'omu.

³⁹ "Omu ko tohungai heitale susulie mo Uusu-uusu Maa'i aena aana omu lo'onga'inie uri i laona mo Uusu-uusu Maa'i ngeena ni omu kei lio

oodoie maurihe huu. Na mo Uusu-uusu ngeena ka'u mola kire ere i sulieu.

⁴⁰ Ta'e omu ka'a sare lulu i sulieu ike huni hele aana maurihe ngeena.

⁴¹ "Nou ka'a lo'ohie ike uri mwala ke ha'amanikulu'aau,

⁴² aana nou sai diana aana mola tolahamiu aana uri nga kele mei manata-diananga hunie a God ha'ike lo'u i manatamiu.

⁴³ Ineu nou lae mai oalana a Mama'a, ta'e omu ka'a sare takuhieu ike. Ta'e mala uri nga iini aaopa ko lae mai pe'ie mei ne'isaenga ingeie mola maraana, nge omu ko si tekuhie.

⁴⁴ Omu saeto'o aana mola uri mwala ke lahe'omu, ta'e omu ka'a sare ii'o oodota'i ike uri hunie ta'a-ta'a tohungai God ke lahe'omu. ?Nge ko urine, omu ke si hiiwalaimoli eeku uri taa eena?

⁴⁵ "Mwaanie omu lo'o-lo'onga'inie uri ineu ni ne kei ha'asusunge'ini'omu i saana a Mama'a. !Ha'ike! Iini kei ha'asusunge'ini'omu taane nge mo Ha'atolanga a Mosis nge omu tohungai noruto'o aani.

⁴⁶ Mala uri omu ko hiiwalaimoli to'ohuu aana a Mosis, ha'alaa omu hiiwalaimoli no'one aaku, aena aana ingeie ka'u e uusu-uusu i sulieu.

⁴⁷ ?Ta'e mala uri omu ka'a hiiwalaimoli ike aana nga taa a Mosis e uusue, nge omu ke si hiiwalaimoli eeku uri taa eena?"

6

A Jisas E Ha'angaue

Lime Sinolai Mwane

MATIU 14:13-21; MAK 6:30-44; LUK 9:10-17

1-4 Oto lo'u i purine leune, maholo ko kara'inie oto Houlaa Ni Liumwaanie, a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire aatoholo po'o wau aana Aasi I Kalili nge kire ko sasaie no'one aana Aasi a Taebirias Inemaui. A Jisas e hanetaa ta'i lengine uuwo i leune, oto ko ii'o i aano huni ha'a-uusulie mo pwaarongoisuli ingeie. Na mwala oto hunge kire lae mai no'one i sulie, aena aana kire leesie mo hu'i-hu'ite e asui'i aana e ha'a-uurie mwala ko mweri.

5 Oto a Jisas e lio wau na ko leesie mwala hunge ko lae mai saana, ko si te'uri hunie a Pilip, “?Kolu kei holi ngeulaa ka'u adona mwala ngeena i tei?”

6 A Jisas e saie taane nga taa kei esuie, ta'e e dolosi aana a Pilip urine mola uri huni oohongie hiiwalaimolinge ingeie.

7 A Pilip e aalamie na ko te'uri, “!Ha'ike eena! Holitana nga mwane hunie walu waro-warona e ka'a adona ike lokotaa paine ngeena kire kei oa mei ngeulaa nga iini.”

8 Oto ngaeta iini aana mo pwaarongoisuli, a Andru, aasine a Saemon Pita, e si te'uri hunie a Jisas,

9 “Kele mwa'u i leune, e lime kele ho bred pe'ie nga ro kele ho ii'e ikire aana. ?Ta'e mo kele ngaulaa urine kei adona mwala hunge urine uri taa?”

10 Oto a Jisas ko te'uri hunie mo pwaarongoisuli, “Omu ke unue mwala ke ii'o i aano.” Leu ngeena hahalisi hali'ite e aaluhie, na ahutana mwala ko meni ii'o oto i aano. Na ola mala e lime sinolai mwane ikire i leune.

11 Oto a Jisas e hele aana mo ho bred ngeena, e paalahea God mango haahi'i, ko si nii-nii'i hunie

mwala e ii'o i aano i leune. E he'i te'urine lo'u aana mo ho ii'e, na kire mani ngeu ni pote i sulie saeda.

¹² Maholo kire mani ngeu pote mango, a Jisas ko si te'uri hunie mo pwaarongoisuli ingeie, "Omu ke so'okonie mo ooretai ngeulaa mwaanie nga leu eeni e waeta'i."

¹³ Oto kire si so'okoni na kire ko ha'ahonue aawalai lu'e mwana rue aana mo ooretai ngeulaa uure mwaanie e lime kele ho bred ngeena.

¹⁴ Oto maholo mwala kire leesie hu'i-hu'ite a Jisas e asuie ngeena, kire ko si te'uri, "Sa'a mola propet paine nge mo Uusu-uusu Maa'i e unue uri kei lae mai laona walumalau ni oto ienini."

¹⁵ A Jisas e lio saie mone uri mwala ngeena ko sare dau su'ueie mola uri hunie ke ne'i inemaui nada, oto e oopa mwaanire, na e hanetaa lo'u mola ta'au i lengine uuwo maraana.

A Jisas E Taalau

I Kolune Aasi I Kalili

MATIU 14:22-23; MAK 6:45-52

¹⁶ Oto i seulehi aana hai dingena, mo pwaarongoisuli a Jisas kire siho lo'u hao i oone i reune Aasi I Kalili.

¹⁷ Kire hule i oone na ko rodo oto, ta'e a Jisas e ka'a hule ike ue i saada. Oto kire si ta'elie iiola, na kire ko aatoholo oto po'o mai aana Aasi I Kalili takoie i Kapaneam.

¹⁸ Kire lae-lae ngeena kire ko suehie ooru peine na aasi ko mawa oto.

¹⁹ Maholo kire hote ha'atau oto mala e lime wa e oono kilomita mwaanie i oone, oto kire ko si leesie a Jisas ko taalau i kolune aasi na ko lae oto

mai takoie iiola. Mo pwaarongoisuli kire leesie urine, kire ko si tohungai me'u oto hiito'o.

²⁰ Ta'e a Jisas e te'uri hunire, “Ineu taane mola ni ie. Mwaanie omu me'u-me'u.”

²¹ Kire rongo urine, oto kire si mwa'e-mwa'e hunie ke ta'e i laona iiola, na kire ko tolana aarapuu oto aana leu kire ko lae hunie.

A Jisas Oto Ngaulaa Ni Meurihe

²² Oto hai dinge lo'u mola i sulie, pulitaa paine nge a Jisas e lae mwaanire aana aapa po'o hao aana Aasi I Kalili, kire ko hai-heitalea lo'u a Jisas. Kire saie uri ta'a-ta'a iiola ni mola e o'o'o ka'u hai leune, na kire saie no'one uri mo pwaarongoisuli kire lae mola maraada aana iiola ngeena na a Jisas e ka'a lae ike pe'ire.

²³ Kire ko lio-lio ue hunie, na mo iiola uure aana huilume i Taebirias kire ko lae mai i oone kara'inie leu nge mwala e ngau bred aana i purine a Jisas e ere ni paalahenga.

²⁴ Oto maholo mwala hunge ngeena kire leesie uri a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire mani ei'aa mwaanie leune, kire si ta'elie mo iiola nge kire si hule ngeena, kire ko lai heitalea a Jisas lo'u hao i Kapaneam.

²⁵ Oto maholo mwala ngeena e lai lio oodoie a Jisas hai Kapaneam, oto kire ko dolosi aana uuri, “?Ha'a-uusuli, o lae ka'u mei i leu maholo uri taa?”

²⁶ Oto a Jisas ko aalamire uuri, “No ko unue oto huni'omu uri omu ko heitaleau mola aena aana omu ngeu ni pote aana mo ho bred, ta'e ka'a ike aana uri omu lio saie ne'isaenga aana mo tolimaa nou esui'i.

²⁷ Omu ke su'uri esu mola talana mo ngeulaa nge kire sai ei'aa mola lau-leu, ta'e omu ke asu a'aila'a talana mei ngeulaa nge e sai ii'o huu na kei niie maurihe huu huni'omu. Na mei ngeulaa ngeena, ineu a Kale Ni Iinoni mola nou sai niie huni'omu, aena aana a God Mama'a e uusunge'inieu mei huni esuie urine pe'ie nanamanga paine ingeie."

²⁸ Oto mwalana ko si dolosi aana a Jisas uuri, "Nga mei taa ka'u melu kei esuie hunie uri melu ke si hele i sulie saena God?"

²⁹ Oto a Jisas ko aalamire uuri, "Nga taa a God e saeto'o aana oto uri omu ke hiiwalaimoli mola aaku, aana e uusunge'inieu mei."

³⁰⁻³¹ Oto kire ko he'i dolosi lo'u aana uuri, "Nga tolimaa uri taa ni o sai esuie hunie uri melu ke leesie na melu ke hiiwalaimoli eemu? Mo weuwaka oto i na'o maholo kire ii'o i laona hanuesala pe'ie a Mosis, kire ngau aana ngaulaa nge kire haara'inie aana mana nge e teke mola uure i Lengi, oto mala uusulana e lae uuri, *E nii ngeulaa ada uure i Lengi.* Eksodas 16:4 ?Oto i'oe, nga mei hu'i-hu'ite uri taa ni o kei esuie?"

³² Oto a Jisas ko si te'uri hunire, "No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri a Mosis ha'ike ni e niie mei ngeulaa uure i Lengi amiu, ta'e Aamaku ni e niie amiu. Na oto ie ingeie ni ko niie tohungai ngeulaa uure i Lengi huni'omu."

³³ Aana mei tohungai ngeulaa nge a God ko niie, ingeie oto iini e siho mai uure ta'au i Lengi na ko niie maurihe hunie walumalau."

³⁴ Oto mwalana ko si te'uri hunie, "Poru paine, o ke niie mei ngeulaa ngeena amielu tarau."

35 A Jisas ko si unue hunire uuri, “Ineu oto ngaulaa ni meurihe. Iini ko lae mai ne'i pwaarongoisuli ineu, e sa'a he'i hiolo lo'u, na iini ko hiiwalaimoli eeku, e sa'a he'i maarou lo'u.

36 Ta'e oto mala nou unue ka'u huni'omu oto i na'o, omu leesieu taane oto, ta'e omu ka'a sare hiiwalaimoli ike.

37 Ta'ena nga iini nge Aamaku e niie nakue kei lae oto mai seeku. Na ta'ena nga iini ko lae mai seeku, nou sa'a roro'a toli'aasie ike lo'u hunie ke lae mwaanieu.

38 Aena aana nou siho mai uure i Lengi, ka'a ike hunie ne ke asuie mo ola i sulie saeku maraaku, ta'e i sulie saena iini e uusunge'inieu mei.

39 Na saena iini e uusunge'inieu mei uri ne ke su'uri deu tekela'inie nga iini aana mo iini e niire nakue, ta'e uri ne ke ta'e aaliho'i aada hunie maurihe huu aana dinge ooreta.

40 Aana nga taa Aamaku e saeto'o aana uri ahutana mo iini ko leesieu a Kale na kire ko hiiwalaimoli eeku, kire ke hele aana maurihe huu, aana ineu ne ke si ta'e aaliho'i aada aana dinge ooreta.”

41 Oto mo na'ohai mwane mo Jiu ko aehota papanguru-nguru oto hoorana Jisas aana e unue uuri, “Ineu oto ngaulaa e siho mai uure i Lengi.”

42 Oto kire ko unue uuri, “A mwane ngeena, kalena Josep mola ni ngeena. Kolu saie ka'u mola aamana na nikana. ?Oto aana e ue ka'u ko si unue uri e siho mai uure ta'au i Lengi?”

43 A Jisas e aalamire oto ko te'uri, “Omu ke su'uri upwesieu urine haahie nga taa nou si unue ngeena.

44 Nga ta'a-ta'a iini e sa'a roro'a ni lae ike mai seeku na oto a Mama'a nge e uusunge'inieu mei e ka'a wa'inie hunie ke lae mai seeku. Ta'e mo iini kire lae oto mai seeku, ineu ne ke si ta'era lo'u hunie maurihe huu aana dinge ooreta.

45 Ngaeta propet e uusue i laona mo Uusu-uusu Maa'i uuri, *A God kei ha'a-uusulie taane ahutana iinoni.* *Aesaea 54:13* Oto ahutana mo iini ko rongo hunie walana Mama'a na ko lulu i sulie, kire ke si lae mai seeku.

46 Nga ta'a-ta'a iini e ka'a leesie ue a Mama'a, ta'e ineu ha'alaa nou leesie a God aana nou uure oto mai aana a Mama'a.

47 No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri iini ko hiiwalaimoli eeku, nge e hele aana oto maurihe huu.

48 Ineu oto ngaulaa nge ko niie maurihe.

49 Mo aamamiu kire ngau-ngeu taane aana ngaulaa nge kire haara'ie aana mana, ta'e kire saronai mae mola i laona hanuesala.

50 Ta'e mei ngeulaa nge e siho oto uure mai Lengi nge no ko ere-ere i sulie ienini e tohungai aaopa. Aana iini ko ngaue, e sa'a he'i mae lo'u.

51 Ineu oto mei ngaulaa mauri nge e siho mai uure i Lengi. Na iini ko ngeu aana mei ngeulaa ienini kei meuri huu. Aana mei ngeulaa ne kei niie hunie, nge hasi'oku otona, aana no ko niie i tehula'ana walumalau hunie ke to'o aana maurihe."

52 Oto mo Jiu kire ko tohungai saewasulie oto, na kire ko ere hailiu i matolada oto aani dolosinge uuri, "A mwane ie kei niie hasi'ona akaelu uri taa eena?"

53 Oto a Jisas ko te'uri hunire, "No ko unue oto huni'omu uri mala omu ka'a ngaue hasi'ona a

Kale Ni Iinoni, na omu ke inuhie apune, omu sa'a roro'a ni to'o aana ike maurihe i lalo aamiu.

⁵⁴ Na ta'ena nga iini nge ko ngeue hasi'oku na ko inuhie apuku, nge e to'o aana oto maurihe huu na ne kei ta'ea lo'u aana dinge ooreta.

⁵⁵ Aana hasi'oku oto hahu'ana mei ola ni ngaa, na apuku oto hahu'ei mei ola ni inu.

⁵⁶ Iini ko ngeue hasi'oku na ko inuhie apuku, nge ko ii'o susu oto i lalo aaku na ineu ne kei ii'o susu oto i lalo aana.

⁵⁷ A Mama'a, ingeie oto aahu'ine maurihe, na ingeie oto e uusunge'inieu mei. Nou to'o aana maurihe aena aana Mama'a, na urine lo'u mo iini ko ngeue hasi'oku kire kei hele aana maurihe aena aana ineu no ko niie hunire.

⁵⁸ Aana tohungēi ngeulaa e siho mai uure i Lengi ni oto ngeena. E ka'a urihana ike ngaulaa nge mo aamamiu kire ngau-ngeue ka'u, ta'e kire saro mae mola. Iini ko ngeue mei tohungēi ngeulaa no ko ere-ere i sulie ngeena, kei meuri huu."

⁵⁹ A Jisas e unu-unue ahutana mo wala ni ha'a-uusulinge ienini wau i laona nume ni palo-palo mo Jiu i Kapaneam.

Mo Iini Hunge Kire Mamalo Mwaanie Lulu I Sulilana A Jisas

⁶⁰ Mo iini hunge aana mo pwaarongoisuli ingeie kire rongoa mo ha'a-uusulinge ngeena, oto kire ko te'uri, "Ha'a-uusulinge ienini e tohungēi rongo aasa'a. ?A tei nge kei rongo hunie?"

⁶¹ Nga iini ka'a ha'arongoa ike a Jisas, ta'e ingeie e manata'inie mola maraana uri mo pwaarongoisuli ko ere-ere mumuni i sulie mei

ha'a-uusulinge ngeena. Oto ko te'uri hunire, “? Uri mei olana ni oto ko da omu ka'a sare lulu i sulieu?

⁶² ?Ta'e nga taa nge omu kei lo'onga'inie aana maholo omu kei leesieu a Kale Ni Iinoni kei tahela'i ta'au i Lengi takoie leu nge nou uure aana?

⁶³ Li'oa Maa'i mone ko niie maurihe, nge mei ola mo iinoni sa'a roro'a ni hele aana ike aana nanamanga ikire maraada. Oto omu ke rongo diana mola hunie walaku, aana kire to'o aana nanamanga a Li'oa Maa'i hunie maurihe.

⁶⁴ Ta'e saehuu oto aana nga mo iini eemiu ka'a hiiwalaimoli ike ue.” A Jisas e ere urine aena aana e manata'inie oto uure mai aehotalana, kira tei nge kire sa'a hiiwalaimoli ike aana, na iini uri taa nge kei pweloa.

⁶⁵ Na a Jisas ko he'i te'uri lo'u, “Aena mei olana nge nou unue huni'omu uri nga iini sa'a lae ike mai seeku na a Mama'a e ka'a toolea mai seeku.”

⁶⁶ Aena urine, mo iini hunge aana mo pwaarongoisuli a Jisas kire du'e aaliho'i, na kire ka'a sare lae lo'u pe'ie.

⁶⁷ Oto a Jisas ko dolosi aana aawalai pwaarongoisuli mwana rue uuri, “?Oto i'omu, uri omu ko sare lae oto no'one mwaanieu?”

⁶⁸ A Saemon Pita e aalamie oto ko te'uri, “?Melu ke si lae lo'u i tei, Poro paine? I'oe oto o to'o aana mo wala nge ko niie maurihe huu hunie iinoni.

⁶⁹ Melu hiiwalaimoli oto aamu, na melu saie uri i'oe oto Iini Maa'i e uure mai mwaanie a God.”

⁷⁰ Oto a Jisas ko si te'uri hunire, “?Tomu oto aawalai mwane mwana rue nge nou lio

hilisi'omu hunie omu ke lulu i sulieu, ta'e ngaeta iini eemiua nga li'oa aaela nge mola aana."

⁷¹ A Jisas e ere urine mola hoorana a Jiudas, kalena Saemon Iskariot. A Jiudas e talei ne'ie taane ngaeta iini aana aawalai pwaarongoisuli mwana rue, ta'e kei saronai pweloa mola ue a Jisas.

7

Mo Eesine A Jisas Kire Ka'a Hiiwalaimoli Ike Aana

¹ Oto puriha'ana walu ola ienini, a Jisas e si lae-lae hailiu mola i laona po'o ni henue i Kalili. E ka'a sare lae hailiu ike i laona po'o ni henue i Jiudia aena aana mo Jiu ta'au kire ko eri'apasie kire ke horo maesie.

² Maholona na ko kara'inie oto mo dinge paine ikire mo Jiu huni deu i sulie Houlaa Ni Aapa-aapa. †

³ Oto mo mwane aasine a Jisas kire mani hute, kire ko te'uri hunie, "O ke lae oto mwaanie i leu, na o ke lae ta'au hunie po'o ni henue paine i Jiudia uri hunie mo pwaarongoisuli i'oe kire ke leesie oto mo hu'i-hu'ite nge o ko esui'i ngeena.

⁴ Nga iini ka'a mumumunie ike nga taa ko esuie, mala uri saena hunie ke ne'i mwane paine na hunie ahutana mwala ke sai diana aana. Oto aana o ko sare asuie mo ola ngeena, o ke lae ta'au i uure haada'i i na'ona walumalau."

---

† **7:2** 7:2 Houlaa Ni Aapa-aapa maholo hunie mo Jiu kire ke ii'o i laona mo aapa-aapa huni aamasito'o maholo mo weuwada kire ii'o i laona hanuesala aana pongine a Mosis. Leesie ka'u Levitikas 23:34 na Diutronomi 16:13.

⁵ Mo eesine a Jisas kire ere urine, aena aana ikire na kire ka'a hiiwalaimoli ike no'one aana.

⁶ Oto a Jisas ko te'uri hunire, "Pongiku e ka'a hule ue, ta'e i'omu, omu ke lae mola aena aana ta'ena nga maholo e diana mola huni'omu.

⁷ Mwala aana walumalau ie kire sa'a maaleledi'omu ike, ta'e ineu ni kire ko maaleledieu, aena aana no ko lae pe'i unu haata'inie uri nga taa kire ko esuie e aaela.

⁸ I'omu, omu ke lae mola ta'au aana Houlaa Ni Aapa-aapa ngeena. Ineu, nou sa'a lae ike ue ta'au aana houlaa ngeena, na e ka'a hule ue aana maholo ineu."

⁹ A Jisas e ere urine mango, oto e si oore mola hao aana po'o ni henue i Kalili.

A Jisas E Ha'a-uusulie

Mwala Aana Maholo

Houlaa Ni Aapa-aapa

¹⁰ Oto i purine mo mwane aasine kire lae mango ta'au i Jerusalem aana houlaa, nge a Jisas ko si lae lo'u i sulire. Ta'e e ka'a sare lae haada'i ike hunie mwala ke leesie.

¹¹ Oto mo na'ohai mwane mo Jiu ta'au i Jerusalem, kire ko hei-heitalea pe'i dolosinge hailiu uuri, "?A mwaena ni i tei?"

¹² Mwala oto hunge ikire ta'au i leune, na mo iini hunge aada ko talei kele sasawaru taane hailiu hunire i sulie a Jisas uuri, "Ingeie mwane diana ni ngeena." Ngaeta mwala kire ko ere oolisire uuri, "Ha'ike, aana ko eeroa mola mwala."

13 Ta'e nga iini aada e ka'a sare ere haada'i lo'u, aena aana kire ko meni me'ute'inie mola mo na'ohai mwane ikire.

14 Maholo ko hule oto i denumana e hiu hei dinge aana houlaa ngeena, nge a Jisas e si hanetaa ta'au i laona lolata aana Nume Maa'i Peine na ko aehota ha'a-uusulie oto mwala i leune.

15 Mo na'ohai mwane mo Jiu ngeena kire ko tohungai pangata'i aana kire ko rongoa mo ha'a-uusulinge a Jisas. Oto kire ko te'uri, "A mwane ie nga iini e ka'a ha'a-uusulie ike. ?Oto e sai diana aana walu ola ienini ka'u uri taa?"

16 Oto a Jisas e aalamire ko te'uri, "Mo ola no ko ha'a-uusuli eeni ie, ka'a mo ola ike tohuku. Ha'a-uusulinge ineu e uure mai mwaanie a God, iini e uusunge'inieu mei.

17 Mala nga iini ko ne'isae moute'i huni deu i sulie saena God, nge ha'alaa ke si lio saie ha'a-uusulinge ineu. Na ke si saie uri ohe e uure mai mwaanie a God wa ohe e uure mola mwaanie mo lo'onga'inge ineu maraaku.

18 Aana iinoni nge ko ere mola tohune, ingeie ngeena ko lo'ohie mola ha'apaina'alana maraana ni ngeena. Ta'e a tei nge ko sare ha'apaina'aa iini e uusunge'inieu mei, nge iini urine ko ere to'ohuu na nga mei eeronga ha'ike lo'u aana.

19 A Mosis e niie ka'u oto mo Ha'atolanga huni'omu, ta'e nga ta'a-ta'a iini eemi e ka'a lulu i sulii ike. ?Oto e ue ka'u omu ko si eri'apasie uri omu ke horo maesieu?"

20 Oto mwala e loko ngeena kire ko aalamie a Jisas uuri, "!Mwae! !O ko tohungai pweu! ?Kira

tei ni ko sare horo'i'o? !Sa'a mola, li'oa aela oto aamu!”

²¹ A Jisas e aalamire oto ko te'uri, “Ta'a-ta'a mei ola ka'u nou esuie aana Dinge Maa'i ikie mo Jiu aana nou ha'a-uurie mwane e to'u ngeena, ta'e omu ko si meni upwesieu mola.

²² Ta'e i'omu no'one omu sai esu mola aana mo Dinge Maa'i. Mo aamamiu oto wau i na'o kire aehotaa tolahai torihesi'onga, na lo'u mei puri a Mosis e si ha'a-uuresie lo'u ha'atolanga i sulie torihesi'onga ngeena. Oto aana omu ko sare tola i sulie mo Ha'atolanga a Mosis, ma'alana tohungai maholo hunie torihesi'onga e hule aana nga Dinge Maa'i, ta'e i'omu, omu ko lae pe'i esuie mola torihesi'onga ngeena.

²³ Oto ma'alana Dinge Maa'i, ta'e i'omu maraamiu, omu ko esuie torihesi'onga aana hai dingena hunie kele mwela mwane ngeena ke diana i sulie Ha'atolanga a Mosis. ?Oto e ue ka'u omu ko si saewasulieu haahie ha'a-uuringe nou esuie hunie ahutana sapena ngaeta mwane ke diana aana Dinge Maa'i?

²⁴ Mwaanie omu lei-leie ta'ena nga mei ola mola i sulie liotana, ta'e omu ke lei oto i sulie nga taa e to'ohuu.”

Mwala Hunge Ko Unue Ohe

A Jisas Ingeie A Kraes, Ta'e

Mo Na'ohai Mwane Kire Sere'inie

²⁵ Oto nga mo iini aana mwala ni Jerusalem ko te'uri, “Mwane nge mo rato ko eri'apasie uri kire ke horo maesie ni oto ie.

26 !Ta'e lio ka'u! Ko ere-ere oto nana mwala, ta'e mo rato ngeena ka'a si unu-unue nga mei ola aana. ?Mwaanie ohe kire ko lo'o-lo'onga'inie uri a mwane ngeena ni oto a Kraes?

27 Ta'e maholo a Kraes kei lae mai, nga ta'a-ta'a iini e sa'a saie ike uri e uure i tei. A mwane ngeena kolu meni saie ka'u mola hanue ingeie."

28 Oto a Jisas ko si ere paine maholo ko ha'a-uusuli ta'au i laona lolata aana Nume Maa'i Peine, "Iau, omu saieu, na omu saie taane leu nou uure aana. Ta'e nou ka'a lae ike mola mai tohuku, na omu ka'a saie ike iini nge e uusunge'inieui mei, na ingeie e ka'a sai eero ike.

29 Ineu ha'alaa nou manata'inie, aena aana nou uure oto mwaanie na ingeie e uusunge'inieui mei."

30 Oto kire ko si eri'apasie uri kire ke tapolie, ta'e e aasa mola, aena aana e ka'a hule ue aana maholo hunie ke mae.

31 Ta'e mo iini hunge aana mwala ngeena kire hiiwalaimoli aana Jisas, na kire ko dodolosi aada hailiu uuri, "?Maholo a Kraes kei lae mai, uri kei esuie nga mo tolimaa hunge liutaa aana mo iini a mwane ie ko esui'ine?"

32 Oto mo Parise kire rongoa mwala ko kele sasawarunge'inie walu olana i sulie a Jisas, oto ikire na mo na'ohai pris kire ko si uusunge'inie mo ramo kakakali aana Nume Maa'i Peine huni lae i tapolie a Jisas.

33 Oto a Jisas ko te'uri hunire, "No ko kele ii'o o'oru'e mola pe'i'omu, na no ko lae oto lo'u i saana iini e uusunge'inieui mei.

34 Omu kei lo'ohieu, ta'e omu sa'a lio oodoieu ike, aena aana omu sa'a lae ike i hule aana leu

ne kei lai ii'o aana."

³⁵ Oto mo na'ohai mwane mo Jiu kire ko lae pe'i ere-ere maraada uuri, "'A mwane ie kei lae i tei ni uri kolu sa'a lio oodoie lo'u? ?Mwaanie ohe kei lae i saana mwala ikolu aana mo po'o ni henue mo Krik, wa ohe kei lae huni ha'a-uusulie mo Aapoloa Aaopa?"

³⁶ Aana e unue uri kolu kei lo'ohie ta'e kolu sa'a lio oodoie ike, na uri kolu sa'a lae ike i hule aana leu kei lai ii'o aana. ?Nga mei taa ni e ere urine aana?"

³⁷ Oto aana dinge ooreta, nge e ne'i dinge paine oto liutaa aana houlaa ngeena, a Jisas e uure, oto ko ere paine uuri, "Mala uri nga iini ko maarou, nge ke lae mai seeku hunie ke inu.

³⁸ Mala oto mo Uusu-uusu Maa'i e unue uri *Iini ko hiiwalaimoli eeku, nge huulaa aani wei nge ko nie maurihe kei hure'itaa mai mwaanie saena.*" †

³⁹ Maholo a Jisas e ere urine, e ere rarangana Li'oa Maa'i a God nge kei ii'o i lalo aana mo iini kire ko hiiwalaimoli aana. Aana maholona niilana Li'oa Maa'i e ka'a lae ike ue, aena aana ha'amanikulu'alana a Jisas e ka'a lae ike no'one ue.

⁴⁰ Oto maholo mwala ngeena kire rongoa ko ere urine, ngaeta mo iini aada kire ko si te'uri, "A mwane ie ni oto propet paine nge kolu ko maa-maa'oohiena."

⁴¹ Ngaeta mo iini lo'u kire ko unue uuri, "Ingeie ni oto a Kraes."

Ta'e ngaeta mo iini kire ko unue mola uuri, "'Uri a Kraes kei lae mai uure i Kalili? !Ha'ike!

⁴² Aana mo Uusu-uusu Maa'i e unue uri a Kraes kei uure oto aana komu a Deved Inemaui, na kei

† **7:38** 7:38 Ohe a Jisas ko ere i sulie Aesaea 58:11.

hute oto i Betlehem, aana huilume nge a Deved Inemauro e o'o'o aana.”

⁴³ Oto mwala ngeena kire ko si oopa i tehula'ana Jisas. Nga mo iini ko ere ha'adiana'aa, ta'e nga mo iini ko ere aelasiae mola.

⁴⁴ Nga mo iini aada ko sare tapolie oto a Jisas, ta'e nga iini ka'a tari mwada'u ike aana.

⁴⁵ Maholo mo ramo kakakali kire aaliho'i ta'au i saana mo na'ohai pris na mo Parise, oto kire ko dolosi aada uuri, “?E ue omu ka'a toolea oto poi a Jisas?”

⁴⁶ Oto kire ko aalamire uuri, “!Nga iinoni hunie ke ere ni saenanaunge lo'u mala a mwaena, ha'ike oto oo'oo!”

⁴⁷ Oto mo Parise ko aalamire uuri, “?Mwaanie ohe a mwaena e pwelo'omu no'one mola?”

⁴⁸ ?Uri nga iini aana mo na'ohai mwane wa mo Parise kire hiiwalaimoli aana?

⁴⁹ !Ha'ike! Ta'e pulitaa ni iinoni reu mola kire hiiwalaimoli aana. Ta'e ikire, kire ka'a saie ike nga mei ola aana mo Ha'atolanga a Mosis, na a God ke si ha'aloire.”

⁵⁰ Oto a Nikodimas, ngaeta mwane aana mo Parise nge e lae ka'u i leesie a Jisas i na'o, na ingeie nga iini aana mo mwane paine ngeena ko te'uri hunire,

⁵¹ “?Uri mo Ha'atolanga ikie e sai toli'aasie hunie kie ke lei mae aana nga iinoni na kie ka'a hola'i rongo diana aana, na lio oodoie nga taa nge e dau aelasiae? Nou saie ha'ike.”

⁵² Oto kire aalamie, kire ko si te'uri, “?Uri i'oe no'one o uure i Kalili? O ke lio diana aana ka'u mo Uusu-uusu Maa'i, na o ke leesie nga ta'a-ta'a propet e ka'a lae ike mai uure mwaanie i Kalili.”

⁵³ Oto kire mani ta'ela'i, kire ko si eeliho'i takoie mo nume ikire.†

8

Kire Lupwe'i Leie Mola

Ngaeta Keni E Aeni Ola

¹ Oto a Jisas e lae ta'au aana uuwo nge kire haara'inie Uuwo Ni Ei Olif.

² Na oto i maahu'o-hu'o aana hai dinge lo'u mola i sulie, a Jisas e he'i eeliho'i lo'u ta'au i lolata aana Nume Maa'i Peine. Oto ahutana mwala e ruru mei saana, e si ii'o i aano huni ha'a-uusulire.

³ Oto mo ha'a-uusuli aana mo Ha'atolanga a Mosis na mo Parise kire toolea mai ngaeta keni nge kire tapolie maholo ko aeni ola pe'ie nga poro aaopa. Oto kire toolea oto mai i matolada, kire ko si te'uri hunie a Jisas,

⁴ “Ha'a-uusuli, a keni ie melu tapolie maholo ko ae'aeni ola ue pe'ie mwane aaopa mwaanie poro ingeie.

⁵ Aana mo Ha'atolanga ikie, a Mosis e unue uri kie ke uu'i maesie aani heu mo keni nge kire ko tete'urine. ?Oto i'oe, nga taa o kei unue aana?”

---

† **7:53** 7:53 Ngaeta mo uusu aana i na'o aana erenga ni Krik kire ka'a to'o aana ike mo tatala uure aana Jon 7:53 lae hule aana Jon 8:11.

⁶ Kire lupwe'i dodolosi mola urine huni pweloa a Jisas, hunie uri kire ke ha'asusu eero-eero i lengine.†

Ta'e a Jisas e ooroma'i mola i aano, na ko uusu-uusu i mwakano aana ri'i-ri'ine.

⁷ Mo ha'a-uusuli na mo Parise kire ko lae pe'i dodolosi lo'u aana, oto lae-lae a Jisas e uure hala-hala i lengi, ko si te'uri hunire, “Mala nga iini hikemiu ko saie uri e ka'a dau hu'isie ike ue nga mei ooraha'aa, nge ke hola'i uu'ie a keni ie aani heu.”

⁸ Oto e he'i ooroma'i lo'u i aano, ko uusu-uusu lo'u i mwakano aana ri'i-ri'ine.

⁹ Maholo mo ha'a-uusuli na mo Parise kire rongo urine, kire ko si aehota oopa mwaanie. Mo repo ni mwane oto kire hola'i lae, nga iini ko lae, na nga iini e lae lo'u. Oto lae-lae ta'e a Jisas mola e si oore maraana pe'ie a keni ngeena i matolana mwala i laona lolata ngeena.

¹⁰ A Jisas e uure hala-hala, oto ko te'uri hunie a keine, “?Mwala ngeena oto i tei? ?Uri nga iini e ka'a oore lo'u huni lei mae aamu?”

¹¹ Oto a keine ko aalamie a Jisas uuri, “Nga ta'a-ta'a iini ha'ike lo'u, Poro paine.”

A Jisas ko si unue hunie a keine uuri, “Ineu, na nou ka'a lei mae ike no'one aamu. O ke lae oto, ta'e mwaanie o he'i ooraha'aala lo'u.”

---

† **8:6** 8:6 Aana Ha'atolanga mo Jiu e unue uri iini ko aeni ola, horo-maesilana kei lae. Ta'e mo Rom ka'a toli'aasie ike hunie mo Jiu ke lei maesie nga iini. Oto mo Parise kire lupwe'i dolosi aana a Jisas hunie kei aala uri taa. Mala uri kei unue uri kire ke uu'i maesie, nge e waelie ha'atolanga mo Rom eena. Ta'e mala uri kei unue uri kire ke toli'aasie mola a keine, nge e waelie ha'atolanga mo Jiu eena.

A Jisas Oto Raa-raa

Hunie Walumalau

¹² Oto a Jisas ko he'i ere uuri lo'u hunie mo Parise, "Ineu oto raa-raa hunie mo iinoni aana walumalau. Iini ko lulu i sulieu, e sa'a he'i lae lo'u i laona rodohono, ta'e kei to'o aana raa-raa nge e sai niie maurihe."

¹³ Oto mo Parise ko si te'uri hunie, "Toe mola ni o ko ere i suli'o maraamu ngeena, na nga taa o ko unue ngeena e ka'a to'ohuu ike."

¹⁴ Oto a Jisas e aalamire ko si te'uri, "!Ha'ike! Ma'alana no ko ere i sulieu maraaku urine, ta'e nga taa nou unue e to'ohuu taane. Aana ineu nou saie leu nou uure mai mwaanie, na leu no ko lae hunie. I'omu, omu ka'a saie ike leu nou uure mai mwaanie, wa leu no ko lae hunie.

¹⁵ I'omu, omu ko lei-lei mola i sulie tolahai iinoni ni welumalau. Ineu, nou sa'a leie ike nga iini urine.

¹⁶ Ta'e mala uri ne kei leie nga iini, ne kei lei oodo-oodo mola aana. E to'ohuu oto aena aana nou ka'a sai lei ike maraaku, aana Aamaku nge e uusunge'inieu mei nge kei pe'ieu.

¹⁷ Mo Ha'atolanga i'omu maraamiu e unue uri mala nga ro iini ko meni unue ta'a-ta'a mei ola, nge ha'alaa omu sai hiiwalaimoli aana nga taa kire ko unuena.

¹⁸ Oto ineu oto ngaeta iini huni ere i sulieu, na Aamaku nge e uusunge'inieu mei, ingeie oto ruana nga iini huni ere ha'a-oaie nga taa no ko unue i sulieune."

¹⁹ Oto kire ko si dolosi aana Jisas uuri, "'Oto aamamu ingeie i tei?"

A Jisas e aalamire oto ko te'uri, "Omu ka'a saieu ike, ka'u omu ka'a saie ike no'one Aamaku. Mala uri omu ke saieu, ha'alaa omu saie oto no'one Aamaku."

²⁰ A Jisas e unue mo wala ienini aana maholo e ha'a-uusulie mwala ta'au i laona lolata aana Nume Maa'i Peine kara'inie leu nge mwala ko nii-nii to'oha aana. Na nga iini e ka'a tapolie ike, aana e ka'a hule ike mone ue aana maholo hunie ke mae.

A Jisas E Unue Kei Ooli I Saana

A Mama'a Ta'e Mwala Hunge

Kire Ka'a Rongo Saie Ike

²¹ Oto a Jisas e he'i te'uri lo'u hunire, "Ne kei lae oto mwaani'omu, na omu kei hei-heitaleau taane, ta'e omu sa'a lio oodoieu ike. Na aena urinena nge mo ooraha'aa i'omu kei ii'o ue aamiu lae hule aana omu kei mae. Oto omu sa'a lae ike aana leu no ko lae aana."

²² Oto mo na'ohai mwane mo Jiu ngeena, kire ko te'uri hunire maraada, "E unue uri kolu sa'a lae ike aana leu ko lae aana. ?Mwaanie e lo'onga'inie uri kei lai horo'ie maraana?"

²³ A Jisas e aalamire oto ko te'uri, "Tomu mwala mola aana walumalau mei aano ie ni ngeena, ta'e ineu nou lae mai uure ta'au i Lengi. I'omu, omu uure mwaanie walumalau ie, ta'e ineu, nou ka'a uure ike mwaanie walumalau ie.

²⁴ Aena ngeena nou unue oto huni'omu uri mo ooraha'aa i'omu sae'aasileni e sa'a lae ike huni'omu. Mala uri omu ka'a hiiwalaimoli ike

aana uri ineu oto iini e ii'o huu,† nge mo ooraha'aa i'omu kei ii'o mola ue aamiu hule aana omu kei mae.”

²⁵ Oto kire ko si dolosi aana a Jisas uuri, “?I'oe ni a tei?”

Oto a Jisas e aalamire ko te'uri, “Ineu oto iini nge nou unue ka'u oto huni'omu.

²⁶ Mo ola hunge taane ue aaku huni unu'i huni'omu na huni lei'omu eeni, ta'e nou ka'a unu'i ike mola tohuku, aana no ko unue mola hunie walumalau walana iini e uusunge'inieu mei, na ingeie oto iini walaimolinge nge aana.”

²⁷ Ta'e mwala kire ka'a rongo saie ike mola uri a Jisas ko ere-ere hunire i sulie Aamana.

²⁸ Oto a Jisas ko si te'uri hunire, “Maholo omu kei ta'eau a Kale Ni Iinoni i lengi pe'ie hai ei, nge omu ke si saie uri ineu oto iini e ii'o huu. Nou ka'a da ike taane nga mei ola tohuku, ta'e no ko unu-unue mola mo ola a Mama'a e ha'a-uusulieu eeni.

²⁹ Na iini e uusunge'inieu mei, ingeie taane pe'ieu, e ka'a toli'aasieu ike mola maraaku, aena aana no ko hele i sulie saena mola tarau.”

³⁰ Oto maholo ko ere-ere ue, mo iini hunge aada kire unue uri kire ko hiiwalaimoli oto aana.

A Jisas E Unue Uri

Mo Mwela Ko Haa-haata'inie

Tolahana Mo Aamada

---

† **8:24** 8:24 Aana a Jisas e unue uri ingeie oto “Ineu oto nou ii'o huu” nge ko haata'inie uri ingeie oto a God, aana satana a God ni ngeena, nge e unue hunie a Mosis oto i na'o. Leesie Eksodas 3:14. Aana erenga mo Jiu, satai ola ngeena nge “Iawe.”

³¹ Oto a Jisas ko si te'uri hunie mo Jiu nge kire unue kire hiiwalaimoli aana ngeena, "Mala uri omu kei lulu i sulie mo ha'a-uusulinge ineu, nge omu ke si ne'i pwaarongoisuli ineu oto to'ohuu.

³² Oto omu ke si manata'inie walaimolinge aana God, na walaimolinge ngeena ke si da omu ke ii'o luheta'i mwaanie nanamanga nge omu ko esu ni ho'o nana."

³³ Oto kire aalamie a Jisas uuri, "!'Ha'ike eena! I'emi mo weuwana Ebrahim, na emi ka'a asu ni ho'o ike ue nana nga iini. ?E ue nge o ko unue uri walaimolinge ke si da emi ke ii'o luheta'i?"

³⁴ Oto e aalamire uuri, "No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri nga iini nge ko oora-ooraha'aa, ingeie ngeena ko esu ni ho'o oto aana ooraha'aa eena.

³⁵ Omu meni saie taane uri iinoni ko esu ni ho'o mola, e sa'a ii'o oto huu pe'ie poro paine nge e to'o aana. Ta'e tohungai Kalena poro paine aana nume, ingeie oto kei ii'o oto huu pe'ie aamana, na pe'ie ta'a-ta'a nanamanga no'one mala ingeie.

³⁶ Oto mala uri a Kale ko luhesi'omu, nge ha'alaa omu ko ii'o luheta'i to'ohuu.

³⁷ Nou lio saie taane uri i'omu mo weuwana Ebrahim. Ta'e aena aana omu ka'a sare hiiwalaimoli ike aana walaku, nge omu ko eri'apasie mola uri omu ke horo maesieu.

³⁸ Ineu, no ko ere-ere mola i sulie mo ola nou leesi'i aana Aamaku, ta'e i'omu, omu ko deu i sulie nga taa aamamiu e unue huni'omu."

³⁹ Oto kire aalamie a Jisas uuri, "!'Aamameelu to'ohuu oto a Ebrahim, mwae!"

Oto a Jisas e te'uri hunire, "!'Ha'ike! Aana mala uri i'omu mo kalena Ebrahim to'ohuu, ha'alaa

omu ko kara'i esuie mo ola diana nge e au'esui'i.

⁴⁰ Ta'e i'omu, omu ko si eri'apasie mola uri omu ke horo'ieu i tehula'ana uri ineu no ko sare ha'arongo'omu aana mo wala to'ohuu nou rongo'i mwaanie a God. A Ebrahim e ka'a tete'urine ike.

⁴¹ I'omu, omu ko deu oto mola i sulie tolahana tohungai aamamiu ni ngeena."

Oto kire ko aalamie uuri, "¡Ha'ike eena! ! I'emeelu nga mo kaleni aro-aro ha'ike! A God maraana oto aamameelu, na i'emeelu oto mo tohungai kalena."

⁴² Oto a Jisas ko te'uri hunire, "Mala uri a God ke ne'i aamamiu to'ohuu, ha'alaa omu manata diana hunieu, aena aana nou uure oto mai mwaanie a God na ineu oto i seemiu ie. Nou ka'a lae ike mola mai tohuku, ta'e ingeie ni e uusunge'inieu mei.

⁴³ ?E ue nge omu ka'a sai rongo saie nga taa no ko unu-unue? Omu ka'a sai rongo saie aena aana omu ka'a sare rongo ike hunie walaku.

⁴⁴ I'omu oto mo kalena a Pwelu Eero-eero, na saemiu uri omu ke lae mola i sulie mo ne'isaenga ingeie. Oto tarau, ingeie iini e talei horo mola, na e leledie walaimolinge, aena aana walaimolinge ha'ike no'one aana. Maholo ko ere aani eeronga, nge ko ere-ere oto aana tohungana erenga ni henue ingeie eena, aena aana ingeie iinoni eero-eero, na ingeie aamana oto mo eeronga.

⁴⁵ "Ta'e ineu mone no ko ere aana walaimolinge, na aena mei olana nge omu ka'a sare hiiwalaimoli ike aaku.

⁴⁶ ?A tei iini hikemiu e sai haata'inie uri nou deu hu'isie nga mei ooraha'aa? No ko ere-ere

mola aana walaimolinge. ?Ta'e e ue ka'u omu ka'a sai hiiwalaimoli eeku?

⁴⁷ Nga iini oto e uure aana God ha'alaa ko rongo hunie walana God. Ta'e i'omu, omu ka'a sare rongo ike hunie walana, aena aana i'omu mone nga mo iini a God ha'ike."

⁴⁸ Oto mo na'ohai mwane mo Jiu ngeena, kire ko unue hunie a Jisas uuri, "¡Aaii! Si'ue, melu ere to'ohuu oto, aana melu unue uri i'oe mwane aaela ni Samaria, na uri li'oa aaela nge aamu."

⁴⁹ Oto a Jisas e aalamire uuri, "Nga li'oa aaela ha'ike aaku. Ineu no ko ha'ama'u aana Aamaku, ta'e i'omu omu ko si ere aelasieu mola.

⁵⁰ Ineu nou ka'a ari'apasie ike manikulu'anga nakue maraaku. Ta'e iini ko eri'apasie ne ke manikulu'e e ii'o taane, na ingeie oto iini kei leie walumalau.

⁵¹ No ko unue oto huni'omu uri ta'ena nga iini ko lulu i sulie walaku, e sa'a mae oto oo'oo."

⁵² Oto mo na'ohai mwane ngeena ko te'uri lo'u hunie a Jisas, "Melu ko si lio saie uri li'oa aaela nge aamu to'ohuu eena. Aana a Ebrahim e mae oto, na oto ahutana mo propet kire mani mae mango. Ta'e i'oe o ko si unue uri ta'ena nga iini ko lulu i sulie walamu, e sa'a mae oto oo'oo.

⁵³ ?Ohe o lo'onga'inie uri i'oe o paine liutaa aana weuwaka a Ebrahim? Ingeie, e mae oto na ahutana mo propet kire mae oto no'one. ?Oto o ko lo'onga'inie uri i'oe a tei eena?"

⁵⁴ Oto a Jisas ko aalamire uuri, "Mala uri ne kei ha'amanikulu'aau mola maraaku, nga mei lo'onga'inge ha'ike aana manikulu'anga ineu ngeena. Ta'e iini nge ko ha'amanikulu'aau oto

Aamaku, iini nge omu ko unue oto uri ingeie God i'omu.

⁵⁵ I'omu hule aana omu ka'a saie ike, ta'e ineu ha'alaa nou sai diana aana. Oto mala ne ke unue uri nou ka'a saie ike, nge ne kei ne'i iinoni eero-eero no'one mala i'omu eena. !Ta'e ha'ike! Nou sai diana aana taane, na no ko lulu i sulie walana.

⁵⁶ Weuwaka a Ebrahim e sae-sae diana aana e lo'onga'inie kei leesie pongiku. Oto e leesieu taane, na e tohungai saemango oto hiito'o."†

⁵⁷ Oto mo na'ohai mwane mo Jiu ngeena, ko te'uri lo'u hunie a Jisas, "T'oe hule aana nga lime aawalai helisi e ka'a mango ue aamu. ?Oto o ko si unue uri o leesie a Ebrahim oto wau i na'o? ! Aaii!"

⁵⁸ Oto a Jisas e te'uri hunire, "No ko unue oto huni'omu uri, a Ebrahim e si hute, na ineu, nou ii'o oto."

⁵⁹ Oto kire so'o hau huni uu'i maesie, ta'e a Jisas e liu mumuni mola mwaanire, e si lae oto mwaanie Nume Maa'i Peine.

9

A Jisas E Ha'a-uurie Mwane E Hute Na E Ulu Oto

¹ A Jisas e lae-lae, na ko leesie mwane e hute na e ulu oto.

² Oto mo pwaarongoisuli ingeie ko dolosi aana uuri, "?Ha'a-uusuli, a tei ni e ooraha'aala ka'u nge e asuie a mwane ie e hute na e ulu oto uuri ie? ?Ohe e hute urine i tehula'ana mo

---

† **8:56** 8:56 A Ebrahim e leesie a Jisas mola aana hiiwalaimoli ingeie e susu. Oto e lio saie uri a Ha'a-uuri kei lae mai to'ohuu, na ingeie oto a God. Leesie Hibru 11:13.

ooraha'aanga ingeie maraana, wa i tehula'ana mo ooraha'aanga e ro mau'ana ingeie?"

³ A Jisas e aalamire oto ko te'uri, "Ulunge ingeie ngeena, ka'a ike i tehula'ana nga mei ooraha'aanga ingeie maraana wa uri e ro mau'ana ingeie. E ulu urine hunie uri haata'inilana nanamanga a God ke lae maholo ha'a-uurilana kei lae.

⁴ Maholo kolu ko mau-meuri ue e urihana mola e dai-dengi ue, na kolu sai esu oto nana iini e uusunge'iniu mei. Ta'e aana maholo kei rodo oto, na nga iini e sa'a asu ike lo'u.

⁵ Maholo nou ii'o ue mai laona walumalau, ineu oto raa-raa hunie walumalau."

⁶ A Jisas e ere mango urine, e si ngisu i mwakano na ko esuie mei pwii-pwii aana ho ngisu ngeena. Oto e aaloha'inie mei pwii-pwii ngeena i maana a mwaena,

⁷ ko si unue hunie uuri, "O ke lae hodialie maamu i laona lama i Saeloam." (Ne'isaenga aana mei wala aana ere-erenga mo Jiu "Saeloam" ngeena nge "Uusunge'inie.") Oto a mwaena e lae, e hodialie maana e si eeliho'i poi, na ko lio-lio oto.

⁸ Oto mwala e ii'o kara'inie aana hanue ingeie na mo iini e talei lee-leesie ka'u aana e susuke to'oha hola'ina'o, kire ko dolosi heiliu aada uuri, "?Uri mwane nge e talei susuke to'oha ni oto ie?"

⁹ Nga mo iini kire ko unue uuri, "Ingeie ni otona."

Ta'e ngaeta mo iini kire ko unue lo'u uuri, "! Ha'ike! Ingeie ha'ike, ta'e e lio mola mala ingeie."

Oto a mwaena maraana ko unue uuri, “Ineu ka'u oto mwane nge nou susuke oto i na'o ngeena.”

¹⁰ Oto kire ko dolosi aana uuri, “?Nga taa nge e da o ko lio-lio lo'u ngeena?”

¹¹ A mwaena e aalamire, oto ko te'uri, “Mwane satana a Jisas e da mei pwii-pwii, oto e aalohie maaku aana, e si unue hunieu uri ne ke lai hodalie maaku i Saeloam. Oto nou lae, nou hoda maa mango mola, na no ko lio-lio oto lo'u.”

¹² Oto kire ko dolosi aana a mwaena uuri, “? Ingeie oto i tei?”

E aalamire uuri, “Nou ka'a saie oto.”

Mo Parise Kire Ka'a

Ilenimwa'e Ike Haahie

Ha'a-uurilana Mwane E Ulu

¹³ Oto kire toolea mwane nge e ulu ke'u ngeena i saana mo Parise.

¹⁴ Na hai dinge nge a Jisas e da mei pwii-pwii na e tahanan maana mwane e ulu ngeena aana, Dinge Maa'i Mo Jiu ni ngeena.

¹⁵ Oto mo Parise ko dolosi lo'u aana mwaena mala mwala nge kire hola'i dolosi ke'u aana uri nga taa ni e da maana nge ko lio-lio oto lo'u.

Oto e unue hunire uuri, “E aalohie maaku aana mei pwii-pwii, oto nou hodalie maaku nge no ko lio-lio oto lo'u ie.”

¹⁶ Oto ngaeta mo Parise ko te'uri, “Mwane nge e asuie mei ola ienini, e ka'a uure ike aana God, ka'u e ka'a kineta'inie ike ha'atolanga aana Dinge Maa'i.”

Ta'e ngaeta mo iini ko unue uuri, “Iinoni ooraha'aala e sa'a asuie ike mo hu'i-hu'ite mala

ienini,” Oto mei oopanga ko reu i matolada mo Jiu i tehula'ana mo wala ienini.

¹⁷ Oto mo Parise kire he'i dolosi lo'u aana a mwaena uuri, “?Ha'alaa e tahananie maamu urine, oto i'oe, nga taa nge o kei unue aana a mwane ngeena?”

Oto a mwaena e aalamire uuri, “Ingeie nga propet.”

¹⁸ Ta'e mo na'ohai mwane aana mo Jiu ngeena ka'a sare hiiwalaimoli ike aana uri a mwane ngeena e ulu-ulu ke'u, na ko lio oto lo'u. Oto kire haro soie lo'u aamana na nikana,

¹⁹ na kire dolosi aadarue uuri, “?A kalemere'i ni ie? ?Uri ingeie ni more unue e hute na e ulu oto? ?Oto nga taa nge e da ko lio-lio oto lo'u ngeena?”

²⁰ Oto aamana na nikana mwaena e aala, na kirerue ko te'uri, “Mere saie uri mwane kalemere'i ni ie, na mere saie uri e hute na e ulu oto.

²¹ Ta'e mere ka'a saie ike uri nga taa e da nge ko lio-lio oto lo'u ie, wa mere ke saie uri a tei ni e tahananie maana. Omu ke dolosi mola aana. Ingeie e rato oto hunie ke aala maraana.”

²² Aamana na nikana kirerue ere urine, aena aana kirerue ma'ute'inie mo na'ohai mwane aana mo Jiu. Aana kire unue oto uri nga iini ko hiiwalaimoli aana a Jisas uri ingeie a Kraes, kire kei ne'ie i sinaha mwaanie nume ni palo-palo mo Jiu.

²³ Aena mei olana nge aamana na nikana kirerue unue uuri, “E rato oto. Omu ke dolosi mola aana.”

24 Oto kire ko he'i soie lo'u mwane nge e ulu ke'u ngeena mai saada, na kire ko te'uri hunie, "O ke ere to'ohuu mola huni ha'amanikulu'aa God, na mwaanie o eero lo'u. Aana i'emeelu, melu saie uri a mwane ngeena, ingeie iinoni ooraha'aala."

25 Oto a mwaena ko aalamire uuri, "Nou ka'a saie ike uri ingeie nga mwane ooraha'aala wa ha'ike. Ta'a-ta'a leu mola nou saie, nge uri nou ulu ke'u, na ie no ko lio-lio oto lo'u."

26 Oto kire ko dolosi lo'u aana a mwaena uuri, "?E ua'o? ?E tahanan maamu uri taa?"

27 A mwaena e aalamire oto ko te'uri, "Nou unue ka'u oto huni'omu, ta'e omu ka'a sare rongo hunieu. ?E ue nge omu ko sare rongoa uri ne ke ladoa lo'u nga taa e raune? ?Ohe omu ko sare ne'i pwaarongoisuli ingeie lo'u no'one?"

28 Oto kire ko si tohungai ere aaelasie na kire ko unue lo'u uuri, "I'oe oto ngaeta pwaarongoisuli a mwane aaela ngeena, ta'e i'emeelu, melu ko lulu i sulie a Mosis, propet paine i'emeelu.

29 Kie mani saie uri a God e ere to'ohuu hunie a Mosis, ta'e a mwane aaela ngeena, na hule aana melu ka'a saie ike uri e uure i tei."

30 Oto a mwaena e aalamire ko te'uri, "!Aana e urine na mei ola ni pangata'inge! Omu ka'a saie ike uri e uure i tei, ta'e ingeie nge iini e tahanan maaku.

31 Kie mani saie uri a God e ka'a sai rongo ike hunie kira ooraha'aala, ta'e e sai rongo mola hunie mo iini kire manata'inie a God na ko deu i sulie saena.

³² Uure oto mai i aehotalana walumalau, nga iini e ka'a rongoa ike ue nga ta'a-ta'a iinoni ke tahananie maana nga iini e hute na e ulu oto.

³³ Mala uri mwane nge e tahananie maaku ie ke su'uri uure mai mwaanie a God, ha'alaa e sa'a roro'a ni esuie ike nga mei ola urine."

³⁴ Oto kire aalamie na kire ko te'uri hunie, "I'oe o hute, na o ooraha'aa oto! ?Uri o ko sare ha'a-uusuli'emeelu?" Oto kire si aasie i sinaha mwaanie nume ni palo-palo.

A Jisas E Haata'inie Uri

Ulunge Aani Sae E Aaela

Liutaa Aana Ulunge Aani Maa

³⁵ Maholo a Jisas e rongoa uri kire aasie mwane nge e tahananie maana i sinaha, oto e lae lo'ohie na ko dolosi aana uuri, "Uri o hiiwalaimoli taane aana a Kale Ni Iinoni?"

³⁶ Oto a mwaena e aalamie uuri, "A tei ni ingeie, Poro paine? O ke unue oodoieu hunie ne ke hiiwalaimoli aana."

³⁷ Oto a Jisas ko te'uri hunie, "O leesie ka'u oto, na ingeie ka'u oto ko ere-ere pe'i'o ie."

³⁸ Oto a mwaena e si te'uri, "Nou hiiwalaimoli oto aamu, Poro paine!" Oto e pouruuru i na'ona a Jisas, na ko palo-paloo oto.

³⁹ Na a Jisas e te'uri, "Nou lae mai laona walumalau ie hunie uri tohungai ii'onga mo iinoni ke haada'i. Mo iini e ulu aana kire ka'a lio saie ike walaimolinge i sulie a God, ne kei da uri kire ke lio-lio lo'u. Na mo iini kire ko eero mola uri kire lio saie walaimolinge i sulie a God, ne kei haata'inie mola uri ikire mo iini e ulu."

40 Ngaeta mo Parise nge kire uure wau kara'inie kire rongoa a Jisas e ere urine, oto kire ko dolosi aana uuri, “?Uri o ko unue uri i'emeelu ni melu ulu?”

41 Oto a Jisas ko te'uri hunire, “Mala uri omu ke ulu to'ohuu aena aana omu ka'a rongo saie ike walaimolinge, nge ha'alaa omu ka'a roro'a ike aana ooraha'aa. Ta'e aana omu ko unu-unue uri omu ko lio-lio mola na uri omu saie walaimolinge, ngeena omu roro'a aana ooraha'aanga i'omu.”

10

A Jisas Oto Kakalihe Diana

Hunie Mo Sipu

1 Oto a Jisas ko he'i unue lo'u uuri, “No ko unue oto huni'omu uri iinoni nge e ka'a sili ike i sulie maa aana para ni sipu ta'e ko hane mola aana nga leu aaopa, ingeie iinoni peli-peli na iini horo-horo.

2 Ta'e tohungēi kakalihe hunie mo sipu, ingeie oto ko sili mola i sulie maa aana para.

3 Na mwane nge ko kakalie maai para ko tahananē maa talana tohungēi kakalihe. Oto tohungēi kakalihe ko soie mo sipu ingeie aana satada, na kire rongo saie walana na kire ko lae oto mai saana. Oto a kakalihe ko si ha'atalaire i sinaha takoie leu nge hahalisi kohi huni ngeue e ii'o aana.

4 Maholo ko ha'a-iisitaanga'inie ahutana mo sipu ingeie, nge ko si na'oda. Na mo sipu ingeie ko lulu i sulie, aena aana kire rongo saie walana.

⁵ Mala uri nga iinoni aaopa kei lae mai saana mo sipu kire sa'a roro'a ni lulu i sulie ike, ta'e kire kei tehi mola mwaanie aena aana kire ka'a rongo saie ike walana."

⁶ A Jisas e unue mei aalahuunge ie hunire, ta'e kire ka'a saie ike uri nga taa ni ko sare unue hunire.

⁷ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "No ko unue oto to'ohuu huni'omu, ineu oto domana maa hunie mo sipu.

⁸ Ahutana mo iini kire hola'i lae mai i na'oku nge kire unue uri ikire mo kakali sipu, ikire mwala peli-peli na mwala horo-horo mola. Oto mo sipu ka'a rongo ike hunire.

⁹ Ineu oto domana maa nge mo sipu ko liu-liu aana, aana kire ko sili mei i laona para hunie kire ke ii'o sapemawa, na kire ko iisi-iisitaa lo'u huni lae i lo'ohi ngeulaa. Oto e urine lo'u eeku, aana iini ko liu i seeku ha'alaa ha'a-uurilana ko lae, na kei oodoie mo ola diana huni pe'ie mauriha'ana.

¹⁰ Iinoni peli-peli ko lae mola mai huni peli na huni horo na huni waelie mola nga mo ola. Ineu, nou lae mai uri hunie kire ke hele aana maurihe huu, maurihe nge nga mei ola diana e ka'a ai'aa ike mwaanie.

¹¹ "Ineu oto a kakalihe diana, iini e mwa'e-mwa'e ni mae honotana mo sipu.

¹² Iinoni eu'esu nge ko hele waaite mola huni lio i sulie mo sipu, e aaopa mwaanie a kakalihe iini e to'o aana oto mo sipu. Maholo iinoni eu'esu ko leesie wawaulo ko lae mai, oto ko tehi mola mwaanie mo sipu. Oto wawaulo ngeena ko si polahi'i na kire ko tatanga hailiu oto.

13 Iinoni eu'esu ngeena ko tehi mola urine, aena aana ko esu uei waaite mola, na e ka'a tohungēi manata diana ike hunie mo sipu.

14-15 "Ineu oto a kakalihe diana. Mala oto a Mama'a e saieu na ineu nou saie a Mama'a, e urine no'one mola mala ineu, nou saie mo sipu ineu, na ikire, kire saieu. Na nou mwa'e-mwa'e oto ni mae honotani.

16 Nou to'o aana taane ngaeta mo sipu na ikire ha'ike ue i laona para ni sipu ineu. Ta'e ne kei haro toole'i taane ue mai hunie kire ke ii'o pe'ie mo iini kire ii'o oto i laona para. Kire kei haro ne'ie ta'a-ta'a hakaa ni sipu mola, na ineu oto ta'a-ta'a kakalihe nge kire sai rongo hunie.

17 A Mama'a e manata diana hunie, aena aana nou mwa'e-mwa'e ni toli'aasie mauriha'aku hunie uri ne ke si hele aaliho'i lo'u aana.

18 Nga iini ka'a ta'aasie ike mauriha'aku mwaanieu. Ineu, nou toli'aasie mola maraaku. Nou to'o aana nanamanga huni toli'aasie mola maraaku, na nou to'o aana nanamanga no'one huni tola aaliho'i lo'u aana. Na nga taa Aamaku e unue mei ola ne kei esuie ni otona."

19 Oto mei oopanga ko reu lo'u i matolada mo na'ohai mwane mo Jiu i tehula'ana mo wala ienini.

20 Mo iini hunge aada ko unue uuri, "Li'oa aaela nge aana! A mwaena ko tohungēi hero-hero oto! Aana e ue omu ko rongo hunie?"

21 Ta'e ngaeta mo iini aada ko te'uri, "Iinoni li'oa aaela aana, e sa'a unue ike mo ola urini. Na uri li'oa aaela e sa'a tahanie ike maana mwala e ulu? Ha'ike oto oo'oo!"

Mwala Kire Sere'inie A Jisas

²² Oto aana mo waro-warō wawai ni iihī'ure, e hule oto aana maholo hunie Houlaa Ni Ha'amaa'ilana Nume Maa'i Peine i Jerusalem.

²³ A Jisas ingeie i laona lolata aana Nume Maa'i Peine, na ko liu aana Leu Ni Haa-haanaku a Solomon Inemaui.

²⁴ Oto ngaeta mo na'ohai mwane mo Jiu kire lae mai loko ahuie a Jisas, kire ko si dodolosi aana uuri, “?Melu kei maa'oohi tewa uri taa, i na'ona o kei unu haada'i aana oodoi'emeelu uri i'oe a tei? Mala uri i'oe a Kraes to'ohuu, o ke unue oto oodoi'emeelu.”

²⁵ Oto a Jisas ko aalamire uuri, “Nou unue ka'u oto huni'omu, ta'e omu ka'a sare hiiwalaimoli ike aaku. Mo hu'i-hu'ite nge no ko esui'i aana satana Aamaku, kire haata'inie taane oto uri ineu a tei.

²⁶ Ta'e omu sa'a hiiwalaimoli ike aaku aena aana i'omu nga mo sipu ineu ha'ike.

²⁷ Mo sipu ineu kire rongo saie walaku, na kire ko lulu i sulieu. Nou sai diana aada,

²⁸ na no ko niie maurihe huu hunire, oto kire sa'a ai'aa oto oo'oo. Nga iini e ka'a sai leu'i ike no'one mwaanie nimeku.

²⁹ Aamaku e nii'i hunieu, na ingeie e paine liutaa aana lo'u ta'ena nga iini. Oto nga iini e sa'a roro'a ni leu'i ike mwaanie nimana a Mama'a.

³⁰ I'emere'i a Mama'a ta'a-ta'a iinoni mola.”

³¹ Oto mo na'ohai mwane ngeena kire ko si so'o hau lo'u huni uu'i maesie a Jisas.

³² Oto a Jisas ko te'uri hunire, “Mo hu'i-hu'ite diana oto hunge nou haata'ini'i eemi uure mwaanie a Mama'a. ?Oto iini uri taa aani nge omu ko sare horo'ieu haahie?”

³³ Oto mo mwaena kire aalamie uuri, “Melu ka'a sare uu'i maesi'o ike haahie mo ola ngeena,

ta'e haahie o ko ere mwakata'inie a God. !I'oe iinoni mola mala i'emeelu, ta'e o ko si sare dau oto mala uri i'oe a God!"

³⁴ A Jisas e aalamire oto ko te'uri, "Uusulana e lae i laona mo Uusu-uusu Maa'i i'omu uri a God e unue hunie ngaeta mo na'ohai mwane oto i na'o uuri, *I'omu mo god.* *Sam 82:6*

³⁵ Kolu meni saie ka'u uri walu ola mo Uusu-uusu Maa'i e ere i suli'i, mo ola to'ohuu. Na mo iinoni nge walana a God e hule aada wau i na'o, a God e haara'inire uri ikire mo god.†

³⁶ ?Oto e ue omu ko si unue uri no ko ere mwakata'inie a God aana nou unue uuri, 'Ineu a Kalena God.'? Ineu ka'u oto iini a God e lio hilisieu na e uusunge'inieui mei.

³⁷ Mala uri nou ka'a asuie mo esunge Aamaku, nge omu ke su'uri hiiwalaimoli eeku.

³⁸ Ta'e mala uri no ko esuie taane mo esunge Aamaku, nge e malisine uri omu ke hiiwalaimoli aana mo ola no ko esui'i, ma'alana omu ka'a hiiwalaimoli ike aana walaku. I leune nge omu kei sai diana aana uri a Mama'a taane i lalo aaku, na ineu i lalo aana a Mama'a."

³⁹ Oto kire ko eri'apasie lo'u kire ke tapolie, ta'e e liu mola i matolada, e si lae mwaanire.

⁴⁰ Oto a Jisas e si aatoholo aaliho'i lo'u aana wai i Jodan hunie leu nge a Jon e loto maa'i ke'u aana, na e si o'o'o wau i leune.

---

† **10:35** 10:35 Asunge mo na'ohai mwane ngeena e urihana asunge a God aana ikire no'one kire sai leie mwala. Na aana nga maholo ue mai puri a Jisas kei ooli lo'u mei huni esuie ta'a-ta'a mei esunge ngeena no'one aana ingeie oto kei leie ahutana mo iinoni.

⁴¹ Mwala oto hunge kire lae mai saana, na kire ko unue uuri, “A Jon e ka'a asuie ike nga mo hu'i-hu'ite ta'e ahutana mo ola e unu'i i sulie a mwane ie, kire to'ohuu oto.”

⁴² Na mwala hunge i leune kire si hiiwalaimoli aana a Jisas.

11

A Lasaros E Mae

¹⁻² Oto nga mwane satana a Lasaros e o'o'o pe'ie e ro keni eesine, a Meri na a Maata, aana ngaeta huilume satana i Betani aana po'o ni henue i Jiudia kara'inie huilume paine i Jerusalem. A Meri ienini, ingeie nge keni e huie ae'aena a Jisas aana rumu e tohungai wesu diana, na e hulo a'ate aana ae'aena aana iihune pwaune. Oto a Lasaros ngeena ko mweri,

³ na e ro mwaasine keni kirerue hai uusunge'i hunie a Jisas uuri, “Poru paine, iini o manata diana hunie ko mweri.”

⁴ Maholo a Jisas e rongo urine, e si te'uri, “Mwaringe ngeena ka'a ola ike hunie a Lasaros ke maesie, ta'e ko reu urine huni haata'inie manikuluha'ana God na huni ha'amanikulu'aa a Kalena.”

⁵ A Jisas e manata diana hunie a Maata na keni eesine a Meri, na mwane aasiderue a Lasaros,

⁶ oto aena urine, maholo e rongoa uri a Lasaros ko mweri, e si he'i ii'o lo'u e ro hai dinge wau i leune.†

---

† **11:6** 11:6 Sa'a mola a Jisas e ka'a lae lau-leu i saana Lasaros aana ko sare haata'inie uri manata-diananga ingeie e nanama lo'u liutaa aana maenga. Leesie lo'u nga taa e unue aana Jon 11:15.

7 Oto puriha'ana, ko si unue hunie mo pwaarongoisuli uuri, "Kolu ke aaliho'i lo'u hunie po'o ni henuē i Juidia."

8 Oto mo pwaarongoisuli ko aalamie a Jisas uuri, "Ha'a-uusuli, mo na'ohai mwane mo Jiu oto wau na hule aana kire ko eri'apasie uri kire ke uu'i maesi'o aani heu mola aana mo dinge e si mango haona. ?Oto uri o ko sare aaliho'i lo'u ta'au i saada?"

9 Oto a Jisas ko si te'uri hunire, "Mwaanie omu me'u-me'u, aana maholo ha'ike ue hunie sato ke suu ni ngeena. A Mama'a e holosie maholo ineu huni esu nana, mala e holosie no'one uri ke dai-dengi hunie aawalai maholoi sato mwana rue suli dinge. Oto kira tei ko walo liu maholo e dai-dengi ue, kire sa'a tataro ike.

10 Ta'e a tei ko walo liu aana rodo, e sai tataro mola aena aana nga mei ola hunie ke raa talana ha'ike."

11 A Jisas e ere mango urine, e si te'uri lo'u hunire, "Malahukaelu a Lasaros ko ma'ahu eelisuu oto, na no ko lae oto huni ha'alioa."

12 Oto mo pwaarongoisuli ko aalamie uuri, "Mala uri ko ma'ahu oto, Poro paine, nge e haata'inie uri ko aehota awaa oto."

13 Lo'onga'inge a Jisas aana e ere urine, uri a Lasaros e mae oto, ta'e ikire mo pwaarongoisuli kire lo'onga'inie uri ko ere i sulie ma'ahunge mola to'ohuu.

14 Oto a Jisas ko si unu tahanga'inie oodoire uuri, "A Lasaros e mae oto.

15 Ta'e no ko ilenimwa'e mola uri nou ka'a ii'o ike i saana, aena aana nga taa ko reu ienini kei

pe'i'omu hunie omu ke hiiwalaimoli eeku. Oto kolu ke lae oto i saana.”

¹⁶ Oto a Tomas, nge ingeie ngaeta iini aana e ro iu, e si te'uri hunie mo pwaarongoisuli oana, “Kolu ke lae oto no'one pe'ie a Ha'a-uusuli hunie kolu ke mae tararuru oto pe'ie.”

A Jisas Ko Ere Ha'asusue

Mo Keni Eesine A Lasaros

¹⁷ Maholo a Jisas e hule ta'au i Betani e si rongoa uri kire haitoli aana a Lasaros e hai hei dinge e mango oto.

¹⁸ I Betani e ka'a ha'ataulie ike i Jerusalem, ola mala e oolu kilomita mola,

¹⁹ na mwala hunge aana mo na'ohai uluhe ni iinoni ikire mo Jiu, kire lae no'one mai leune i saana Meri na a Maata, huni ii'o ha'asusurerue i purine aasiderue e mae.

²⁰ Maholo a Maata e rongoa uri a Jisas ko lae mai, e si iisitaa honosie, ta'e a Meri e oore mola hai nume.

²¹ Oto a Maata ko te'uri hunie a Jisas, “Poro paine, mala uri o ke ii'o i leu, ha'alaa aasiku e ka'a mae ike.

²² Ta'e nou saie taane uri ma'alana e urine, na nga taa o kei sukaa aana a God, kei niie mola huni'o.”

²³ Oto a Jisas e unue hunie a Maata uuri, “Aasimu kei ta'ela'i na kei meuri oto lo'u.”

²⁴ A Maata e aalamie a Jisas oto ko te'uri, “Nou saie taane uri kei ta'ela'i na kei meuri lo'u aana dinge ooreta.”

²⁵ Oto a Jisas e si te'uri hunie, “Ineu oto iini e sai ta'ela'inie mo iini kire mae oto, na ineu

oto aahu'ine maurihe. Iini ko hiiwalaimoli eeku, ma'alana e mae oto, ta'e kei he'i ta'ela'i lo'u.

²⁶ Na ta'ena nga iini e mauri ue na e hiiwalaimoli eeku, e sa'a he'i mae lo'u. ?Uri o hiiwalaimoli taane urine?"

²⁷ Oto a Maata e aalamie ko te'uri hunie, "Iau, Poro paine, nou hiiwalaimoli aana uri i'oe oto a Kraes, Kalena God nge a God e uusunge'inie mai huni ha'a-uurie walumalau."

²⁸ Na maholo a Maata e ere mango urine, e si eeliho'i ko lai ha'arongoa a Meri keni eesine mola mwa-mwanoto uuri, "A Ha'a-uusuli e hule oto na ko dodolosi ohi'o."

²⁹ Maholo a Meri e rongu urine, oto e tolana ta'ela'i na ko lae oto i saana.

³⁰ A Jisas e ka'a hule ike ue mai laona huilume, ta'e ingeie ue po'oi sinaha aana leu a Maata e lai oodoie aana.

³¹ Maholona na mo uluhe ni Jiu ngeena, nge kire ii'o pe'ie a Meri huni ha'asusue, ikire ue hai nume. Oto maholo kire leesie mola a Meri e ta'ela'i na ko iisitaa oto lau-leu, kire si meni lulu i sulie aana kire unue ko lai ngara i saana kilipwe'u.

³² Ta'e a Meri e lae mola i saana leu nge a Jisas aana. Maholo e leesie a Jisas oto e si pouruuru i na'ona, na ko te'uri hunie, "Poro paine, mala uri o ke ii'o i leu ha'alaa aasiku e ka'a mae ike."

³³ A Jisas e leesie a Meri ko ngara na mwala pe'ie no'one urine, nge saena e si makaka oto aana saehuunge.

³⁴ Oto ko si dolosi aada uuri, "? Omu heitolinge'inie i tei?"

Na kire aalamie uuri, “Lae mai na o ke leesie, Poro paine.”

³⁵ Oto a Jisas ko ngara ni saehuunge,

³⁶ na maholo kire leesie urine mo Jiu kire ko te'uri, “!Leesie ka'u! A Jisas e tohungēi manata diana hunie a mwane ngeena.”

³⁷ Ta'e ngaeta mo iini aada ko te'uri, “A mwane ie ka'u e tahananē maana mwane e ulu. ?Oto e ue ka'u e ka'a uure honosie a Lasaros mwaanie e mae?”

A Jisas E Ta'ea Lasaros

Mwaanie Maenga

³⁸ Oto a Jisas e hule aana kilipwe'u, na saena e si makaka oto lo'u. Kilipwe'u ngeena nga hahale, na hau oto paine kire honoa maa aana.

³⁹ Oto a Jisas ko te'uri, “Omu ke ta'aasie ka'u hau ngeena.”

A Maata, keni eesine mwane e mae ngeena ko aalamie uuri, “Poro paine, e hai hei dinge oto ko mango aana ienini, na ko kesu oto ni ngeena.”

⁴⁰ Oto a Jisas ko te'uri hunie a Maata, “O ke hiiwalaimoli mola, aana nou unue ka'u oto huni'o uri o ko hiiwalaimoli ha'alaa, o ke si leesie manikuluha'ana a God.”

⁴¹ Kire ta'aasie hau ngeena mwaanie maana kilipwe'u, oto a Jisas e lio i lengi ko si te'uri, “Mama'a, no ko paalaha'e o haahie o ko rorongo hunie aarenga'inge ineu.

⁴² Nou saie taane uri o ko rorongo hunieu taraure'i, ta'e i tehula'ana mwala ienini nge no ko unue walu ola ie uri hunie kire ke hiiwalaimoli aana uri i'oe oto o uusunge'inieu mei.”

43 Purine e aarenga'i mango urine, e si soi peine uuri, “!Lasaros, o ke iisitaa mai!”

44 Oto a Lasaros, iini e mae ka'u, e si iisitaa mai, na mo sala kire uloa aani ikire ue haahie mo ki'ine na mo ae'aena, na leu haahie maana.

Oto a Jisas ko si unue hunire uuri, “Omu ke luhesie mo sala mwaanie sapena, na omu ke toli'aasie ke lae-lae.”

Mo Na'ohai Mwane

Aana Mo Jiu Kire Oala'i

Huni Horo Maesie A Jisas

45 Oto mo iini hunge aana mo Jiu e lae mai saana Meri kire leesie walu ola nge a Jisas e asui'i ngeena, kire si hiiwalaimoli aana.

46 Ta'e ngaeta mo iini aada kire ooli i saana mo Parise na kire ha'arongora aana nga taa nge a Jisas e asuie.

47 Oto mo na'ohai pris pe'ie mo Parise kire lokoa mwala lei-lei, kire ko si dodolosi uuri, “? Kolu kei ue eena? A mwane ie ko haata'inie mo tolimaa nanama aana ko esuie mo hu'i-hu'ite hunge oto mala iini ie.

48 Mala uri kolu kei toli'aasie ke lae mola pe'i esuie walu ola urini, ahutana mwala kei meni hiiwalaimoli oto aana, na kire kei sare asuie ke ne'i inemauro ikie oolisia inemauro ni Rom. Oto mo Rom kei ooho honosikie, na kire kei lae oto mai oho aasie Nume Maa'i Peine ikie, na kire kei horo suuhe'inie oto ahutaka mo Jiu eena.”

49 Aana halisi ngeena, Na'ohana Mo Na'ohai Pris satana a Kaiapas. Oto a Kaiapas e si te'uri hunire, “!Omu tohungei pu'osasu oto hiito'o!

⁵⁰ Omu ka'a lio saie ike uri e lae otoi diana hunie nga ta'a-ta'a iini ke mae mola honotana mwala mwaanie uri ahutana mwala ko meni mae."

⁵¹ A Kaiapas e ka'a lo'onga'inie leune mola tohune. Ta'e aana ingeie mone Na'ohana Mo Na'ohai Pris aana halisine, oto a God e da uri ke hola'i unu tahanga'inie uri a Jisas kei mae honotana mwala ni Jiu.

⁵² Na e ka'a ike mola honotana mo Jiu hahaiteli, ta'e huni lokoahutana mo iinoni a God nge kire ii'o tatanga i laona walumalau hunie kire ke ne'ie ta'a-ta'a iinoni.

⁵³ Oto uure aana maholo nge a Kaiapas e ere urine, kire si aehota oala'i huni horo maesie a Jisas.

⁵⁴ Aena urine, a Jisas e ka'a lae-lae haada'i ike lo'u i matolana mo henue nge mo mwane paine mo Jiu kire sai leesie. Oto e uure mola mwaanie leune na e lae mola kara'inie hanuesala aana huilume i Ifrim. Na e ii'o oto i leune pe'ie mo pwaarongoisuli ingeie.

⁵⁵ Oto maholo ko kara'inie oto Houlaa Ni Liumwaanie ikire mo Jiu, mo iini hunge aana mo henue hailiu kire hanetaa ta'au i Jerusalem i na'ona Houlaa Ni Liumwaanie hunie ha'arere'alada i sulie mo Ha'atolanga a Mosis.

⁵⁶ Oto mwala ngeena kire ko si lio-lio hunie a Jisas. Na maholo kire loko oto ta'au i laona lolata aana Nume Maa'i Peine, kire ko si dodolosi heiliu aada uuri, "'Ohe kei lae taane mai aana houlaa? ?Wa omu ko lo'o-lo'onga'i uri taa?"

⁵⁷ Ta'e mo na'ohai pris na mo Parise kire niie oto ha'atolanga uri mala nga iini ko saie leu a

Jisas e ii'o aana, nge ke ha'arongora hunie uri kire ke tapolie.

12

*A Meri E Suuhie A Jisas Aani Rumu I Betani
MATIU 26:6-13; MAK 14:3-9*

¹ E oono hai dinge ue i na'ona Houlaa Ni Liumwaanie, a Jisas e lae oto hunie i Betani, huilume a Lasaros mwane nge a Jisas e ta'ea ka'u mwaanie maenga.

² Oto i leune kire ha'alie hunie kele ngauhe huni ha'ama'u aana. A Maata nge ko rareta'inire, na a Lasaros no'one ngaeta iini aana mwala e ngau pe'ie a Jisas aana maholona.

³ Oto a Meri e si hele aana ho ate'a aani rumu nge e tohungai wesu mangoni. Ho ate'a ngeena e hele aana e ro kao-kao aani rumu, na holitana e tohungai peine. Oto e toolea na ko huie e ro ae'aena a Jisas aana, na ko hulo a'ate aana e ro ae'aena lo'u aana iihune pwaune. Oto nume ngeena e si honu aana wasuha'ana ho rumu ngeena, na e lae otoi wesu mangoni hiito'o.

⁴ Oto a Jiudas Iskariot, ngaeta iini aana mo pwaarongoisuli a Jisas na iini oto kei pweloa, ko si upwesie na ko te'uri,

⁵ “?Aana e ue ka'u ha'aholinge'inilana ho rumu ie e ka'a lae mola, na mei to'oha niilana ke lae mola hunie kira maitale? !A keine ko si waeta'inie mola waaitana nga mwane au'esu hunie halisi leku!”

⁶ A Jiudas e talei ere ka'u urine, ta'e hule aana ingeie e ka'a ne'i-ne'isae ike aana mo iinoni meitale. E ere urine mola i sulie ingeie iinoni

pele-pele. Mwa'ii to'oha mo pwaarongoisuli mone aana, oto ko talei deu mala saena mola aana.

⁷ Oto a Jisas ko si te'uri, “!Ei! !Su'uri kotahie ka'u! E loo-looha'inie ka'u ho rumu ngeena hunie ke dau aakau eeku loosie kire kei heitolinge'inieu ni ngeena.

⁸ Kira maitale kei o'o'o taane ue pe'i'omu tarau, ta'e ineu, nou sa'a ii'o ike lo'u pe'i'omu.”

⁹ Mwala oto hunge aana mo Jiu kire rongoa uri a Jisas ingeie i Betani, oto kire lae wau i leune. Kire ka'a lae ike mola wau i tehula'ana a Jisas maraana, ta'e huni leesie no'one a Lasaros, iini nge a Jisas e ta'ea ka'u mwaanie maenga.

¹⁰ Oto mo na'ohai pris kire si oala'i huni horo maesie a Lasaros no'one pe'ie a Jisas,

¹¹ aena aana mwala oto hunge ko aehota huni eeli'u oto mwaanire na kire ko hiiwalaimoli mola aana a Jisas i tehula'ana a Lasaros.

A Jisas E Aarapuu

I Jerusalem Mala Inemaui

MATIU 21:4-9; MAK 11:7-10; LUK 19:35-38

¹² Oto hai dinge lo'u mola i sulie, mwala oto hunge nge kire hule aana Houlaa Ni Liumwaanie ngeena, kire rongoa uri a Jisas ko lae mai hunie i Jerusalem.

¹³ Kire si toolea mo sasarai ei na kire ko lae mwaanie huilume ngeena huni lae ta'au honosie pe'i soinge uuri, “!Lahea God! A God ke ha'adiana'aa iini ko lae mai nunuha'ana satana. !A God ke ha'adiana'aa inemaui ikie mo Israel!”

¹⁴ Oto a Jisas e toolea kalei dongki, e si ta'e i lengine oto mala uusulana e lae uuri,

¹⁵ *I'omu mo Jerusalem, mwaanie omu me'u-me'u. Leesie ka'u, inemauri i'omu oto e ta'e i lengine kalei dongki, ko lae mai ie. Sekaraea 9:9*

¹⁶ Hola'ina'o, mo pwaarongoisuli a Jisas kire ka'a sai diana aana ike ne'isaenga aana walu ola ngeena. Ta'e maholo ha'amanikulu'alana a Jisas e lae aana a God e ta'ela'inie mwaanie maenga, nge kire ko si aamasito'o aana uri uusulana mo olana e lae taane i sulie, na uri kire asui'i taane oto hunie.

¹⁷ Mwala oto hunge nge kire ii'o pe'ie a Jisas maholo e soie a Lasaros mwaanie kilipwe'u na e ta'ea mwaanie maenga, kire ko lae pe'i taroha'inie nga taa a Jisas e asuie ngeena.

¹⁸ Aena aana mei olana no'one nge mwala hunge kire lae ta'au honosie, aana kire rongoa e asuie mei hu'i-hu'ite pe'ie tolimaa ienini.

¹⁹ Oto mo Parise ko si ere hunire maraada uuri, “!Lio ka'u! Walu ola kolu ko eu'esui'i honosie a mwane ngeena e ka'a oa oto hunikolu. !Ahutana walumalau ko lulu i sulie oto!”

A Jisas E Ere Lalai

I Sulie Maenga Ingeie

²⁰ Ngaeta mo iinoni ni Krik no'one kire lae ta'au i Jerusalem pe'ie mo Jiu huni paloa God aana maholo hunie houlaa ngeena.

²¹ Oto kire lae i saana a Pilip, mwane aana huilume i Betsaeda hao i laona po'o ni henue i Kalili, na kire ko te'uri hunie, “Poru paine, melu ko sare leesie a Jisas.”

²² A Pilip e ha'arongoa a Andru, oto kirerue ko si meni lai ha'arongoa a Jisas.

²³ Oto a Jisas e aalamirerue ko te'uri, "Maholoi sato e hule oto, uri hunie ha'amanikulu'alana a Kale Ni Iinoni kei lae.

²⁴ No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri mala uri o ko hele-helesie mola ho litei ola na o ka'a hasie, nge kei o'o'o maraana oto mola urine aana e sa'a hungu ike lo'u. Ta'e mala uri o ko hesie i laona mwakano, nge ke si hungu aani hue-huei ola oto lo'u hiito'o.

²⁵ Na mo iinoni kire urihana mola mo litei ola ngeena, aana iinoni nge ko mana-manata diana mola hunie mauringe ingeie maraana, nge kei deu tekela'inie mola mauriha'ana. Ta'e iini nge e ka'a ne'isae paine aana mauringe ingeie mai leu i laona walumalau, nge kei deu oodoie maurihe huu.

²⁶ Ta'ena nga iini ko sare asu nekue, nge ke lulu i sulieu oto, uri hunie iini eu'esu ineu ke ii'o oto pe'ieu aana leu no ko ii'o aana. Na nga iini ko esu nekue, nge a Aamaku ke si ha'apaina'aa i maana mwala.

²⁷ "Saeku ko lae otoi hi'e ni ienini, hule aana nou ka'a saie oto nga taa ne kei unue. ?Uri ne ke unue hunie a Mama'a ke su'uri toli'aasie mei ola e hi'e ie ke rau eeku? !Ha'ike! Aena aana mei ola nou lae mone oto mai hunie ni ngeena, uri hunie ne ke liu i laona sapesalunge ie.

²⁸ !Mama'a, o ke ha'amanikulu'aa satamu!"

Oto mei wala e loho mai uure i Lengi uuri, "Nou hahu'ei ha'amanikulu'aa oto, na ne kei he'i ha'amanikulu'aa lo'u."

²⁹ Oto mwala hunge e uure-uure wau i leune kire rongoa mei walana, kire ko si unue mola uri lou-lou ko hoka, ta'e ngaeta mo iini lo'u ko unue uuri, "!"Nga ensel e ere pe'ie ni ngeena!"

³⁰ Oto a Jisas e te'uri, “Mei wala ie e ka'a loho ike mai huni pe'ieu, ta'e ola huni pe'i'omu ni ngeena.

³¹ Maholo e hule oto ie hunie a God kei leie walumalau, na ke oohe aasie a Satan, iini ko aalaha haahie walumalau.

³² Na ineu, maholo kire kei ta'eau i lengi mwaanie mwakano pe'ie hai ei, ne ke si toolea mai ta'ena nga iinoni i seeku.”

³³ A Jisas e ere urine, uri huni haata'inie kei mae i lengine po'u-po'u.

³⁴ Oto mwala hunge ngeena ko si aalamie uuri, “Emi rongoa oto aana mo Uusu-uusu Maa'i uri a Kraes kei ii'o huu. ?Oto e ue nge o ko si unue uri kire kei ta'ea a Kale Ni Iinoni pe'ie hai ei huni horo maesie? ?Ha'alaa a Kale Ni Iinoni ngeena, ingeie a tei eena?”

³⁵ Oto a Jisas ko si te'uri hunire, “Raa-raa kei ii'o ha'awali mola ue pe'i'omu huni ha'asineliie saemiu. Oto omu ke noruto'o mola aana, na omu ke lae-lae maholo raa-raa e ii'o ue i matolamiu, mwaanie e rodo honosi'omu i sulie tala. Aana iini ko lae-lae i laona rodohono, e ka'a saie ike uri ko lae i tei.

³⁶ Omu ke hiiwalaimoli aana raa-raa maholo ingeie ue pe'i'omu, hunie uri omu ke ne'i kale ni raa-raa oto.” A Jisas e unue walu ola ienini mango, ko si lae mumuni mwaanire.

Hungelana Mo Jiu Ka'a Hiiwalaimoli Ike Aana Jisas

³⁷ A Jisas e talei esuie ka'u mo hu'i-hu'ite hunge huni haata'inie mo tolimaa i na'ona mwala, ta'e kire ka'a sare hiiwalaimoli ike mola aana.

38 Oto e oa oto mala a Propet Aesaea e unue uuri, *Poru paine, nga ta'a-ta'a iini e ka'a hiiwalaimoli ike aana tataroha melu unue hunire. Na hule aana mo iini kire leesie nanamanga i'oe, ta'e toota'i iini mola kire lio sai'o.* *Aesaea 53:1*

39 Na aana ngaeta leu lo'u a Aesaea e ere luhesie aana e ue ka'u mwala ka'a sai hiiwalaimoli ike, aana a God e unue no'one hunie a Aesaea uuri,

40 *Nou ha'a-ulue maada, na nou honoa manatada mwaanie uri kire lio sai ola aana maada, na mwaanie uri kire lo'onga'i saie nga mei ola aana manatada. Oto kire kei eeli'u mei seeku hunie uri ne ke ha'a-uurire.* *Aesaea 6:10*

41 A Aesaea e unue walu olana, aana e leesie manikuluha'ana a Jisas na e ere oto i sulie.

42 Ma'alana ahutana mwala kire ka'a hiiwalaimoli ike, ta'e mo iini hunge aana mo na'ohai mwane mo Jiu kire hiiwalaimoli taane aana a Jisas. Ta'e kire ka'a sare unu tahanga'inie ike uri kire hiiwalaimoli, mwaanie uri mo Parise kire uure honosire mwaanie mo nume ni palopalo mo Jiu.

43 Kire ma'u urine aana kire saeto'o aana mo iinoni ke lahera, liutaa aana kire saeto'o aana uri a God ke lahera.

44 Oto a Jisas e si ere paine uuri, "A tei nge ko hiiwalaimoli eeku, e ka'a hiiwalaimoli ike mola aaku, ta'e no'one aana iini e uusunge'inie mei.

45 A tei ko leesieu, ko leesie no'one iini e uusunge'inie mei.

46 Ineu nou lae mai mala raa-raa i laona walumalau, hunie uri ta'ena nga iini ko hiiwalaimoli eeku, ke su'uri ii'o i laona rodohono.

⁴⁷ “Na ta'ena nga iini ko rongoa walaku, ta'e e ka'a lulu i suli'i ike, ineu nou sa'a leie ike aana maholo ie. Aana nou ka'a lae ike mai ie huni leie mo iinoni aana walumalau, ta'e huni ha'a-uurie walumalau.

⁴⁸ Nga mei ola huni leie mo iinoni e ii'o taane. Mo iini kire ka'a sare hiiwalaimoli eeku, na kire ka'a sare rongu hunie walaku, nge mo wala nge no ko unu-unu'i ngeena, kire ke si lei mae aana mwala urine aana dinge ooreta.

⁴⁹ Walaku mei ola to'ohuu ni ngeena, aena aana walu ola nou ha'a-ha'a-uusuli eeni, ka'a mo ola ike mola ineu maraaku. A Mama'a, iini e uusunge'inieu mei, nge ni e unue hunieu nga taa ni unue, na huni ha'a-uusuli aana.

⁵⁰ Na nou saie uri nga taa e unue e sai toolea mo iinoni takoie maurihe huu. Oto nga taa no ko unu-unue, nga taa nge a Mama'a e unue hunieu uri ne ke unu haada'i aana ni otona.”

13

A Jisas E Hodalie Ae'aena Mo Pwaarongoisuli Ingeie

¹ Oto mola i na'ona Houlaa Ni Liumwaanie, a Jisas e manata'inie uri e hule oto aana maholo hunie ke ho'ala'i mwaanie walumalau ie, na ke ooli i saana Aamana. A Jisas e manata diana oto tarau hunie mo iini ingeie nge kire ko lulu i sulie mai welumalau, na e hahu'ei manata diana hunire lai hule oto aana ooretalana.

² Oto e hule aana maholo a Jisas na mo pwaarongoisuli ingeie kire ko ngeu i seulehi, ta'e a Pwelu Eero-eero e pwani ne'ie oto mei

ne'isaenga ni pweloa a Jisas i saena a Jiudas Iskariot, kalena Saemon.

³ A Jisas e manata'inie oto uri Aamana e toli'aasie ahutana walu ola mango oto i laona nimana. Na e saie no'one uri e uure mai mwaanie a God, na uri ko eeliho'i lo'u takoie a God.

⁴ Oto e ta'ela'i mwaanie leu nge kire ko ngeu aana, e si ta'aasie to'oni tetewa ingeie, na e hele aana maamango, oto ko ho'osie i denumana.

⁵ Oto e huie mei wei i laona nime, ko si aehota hodalie ae'aena mo pwaarongoisuli ingeie na ko maamango a'ate aana ae'aeda aana maamango nge e ho'osie i denumana.

⁶ Na maholo e lae mai hule aana a Saemon Pita, a Pita ko si te'uri hunie, “!Ha'ike eena, Poro paine! ?Uri i'oe, mwane paine o ko sare hodalie ae'aeku?”

⁷ A Jisas e aalamie, oto ko te'uri, “Oto molana o ka'a lio saie ike nga taa no ko esuie, ta'e aana nga maholo o ke si lio saie taane.”

⁸ Oto a Pita ko te'uri hunie, “!O sa'a roro'a hodalie ike ae'aeku oto oo'oo!”

A Jisas e aalamie a Pita, oto ko te'uri, “Mala uri nou ka'a hodalie oto e ro ae'aemu, i'oe nga pwaarongoisuli ineu ha'ike lo'u.”

⁹ Oto a Saemon Pita ko si te'uri hunie, “Ko urine, Poro paine, nge o ke su'uri hodalie mola e ro ae'aeku, ta'e o ke hodalie no'one e ro ki'iku na pwauku.”

¹⁰ A Jisas e aalamie, oto ko te'uri, “Ini e loto ahu oto, sapena e rere'a oto. Maholo ko lae hailiu, nge e ro ae'aena mola ke si hodali'i lo'u

na e rere'a ta'ingelu oto lo'u. I'omu, saemiu e rere'a mango oto, ta'e ahutemiu ha'ike."

¹¹ A Jisas e saie oto a tei kei pweloa, na aena urine e si unue uuri, "Ahutemiu omu ka'a mani rere'a ike."

¹² Oto maholo e hodalie ae'aeda mango, e si ho'osie lo'u to'oni tetewa ingeie, na ko lai ii'o lo'u i aano aana leu kire ko ngeu aana. I leune a Jisas ko si te'uri, "?Uri omu saie taane mei ola nge nou si esuie huni'omu ie?"

¹³ Omu ko sasaieu aana 'Ha'a-uusuli' na 'Aalaha,' na e to'ohuu oto, aena aana ineu nou urine oto.

¹⁴ Oto ineu, Aalaha i'omu na Ha'a-uusuli i'omu, nou si ha'amwai-mwei'aau huni hodalie oto ae'aemiu. Oto i'omu, omu ke hoda-hodalie ae'aemiu heiliu no'one urine.

¹⁵ Aana nga taa nou esuie ienini e ne'ie oto nga ha'amalanga huni'omu, hunie omu ke haimaanie tolahaku, na omu ke ha'amwai-mwei'a'omu mola hunie omu ke pe'i-pe'i'omu heiliu.

¹⁶ No ko unue to'ohuu oto huni'omu uri nga koni-konihe e ka'a paine ike lo'u liutaa aana Aalaha ingeie, wa hurula'aa ke liutaa aana iini e uusunge'inie.

¹⁷ Omu saie oto walu ola ienini, oto omu ke asui'i. Aana a God kei ha'adiana'a'omu haahi'i."

A Jisas E Ere Lalai

I Sulie Pwelolana

¹⁸ Oto a Jisas e he'i unue lo'u uuri, "Ta'e nou ka'a ere ike i sulie ahutemiu eena, aana nou saie mola mo iini nou lio hillisire. Ta'e Uusu-uusu Maa'i nge e unue uuri, *iini ko ngeu tararuru*

pe'ieu nge kei pweloau oto, Sam 41:9 ko kara'i oa oto ienini.

¹⁹ Oto no ko hola'i unue oto nga taa kei reu oodoi'omu, hunie uri ko si reu na omu ke hiiwalaimoli aana uri ineu oto nou ii'o huu.†

²⁰ No ko unue oto huni'omu uri a tei ko tekuhie nga iini no ko uusunge'inie wau, nge ko tekuhieu no'one oto. Na a tei ko tekuhieu, ko tekuhie no'one iini e uusunge'inieu mei.”

²¹ Oto i purine a Jisas e ere mango urine, saena ko si hi'e, na ko ere haada'i oto uuri, “No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri nga iini hikemiu oto kei pweloau.”

²² Oto mo pwaarongoisuli ko si to'omaaire hailiu aana kire ka'a saie ike iini a Jisas ko ere i sulie.

²³ Na ngaeta iini aana mo pwaarongoisuli, iini nge a Jisas e manata diana hiito'o hunie, e ii'o mola i sulie a Jisas.

²⁴ Oto a Saemon Pita e salohie aana ki'ine na ko unue uuri, “O ke dolosi ka'u aana. ?A tei ni ko ere-ere oalana?”

²⁵ Oto pwaarongoisuli ngeena e ada kara'inie a Jisas, ko si dolosi uuri, “?Poro paine, a tei mwane ni ngeena?”

²⁶ A Jisas e aalamie ko si te'uri, “Iini nge ne kei toonga'inie mei bred i laona nime na ne kei niie hunie, a mwaena otona.” Oto e da mei bred, ko toonga'inie i laona nime, ko si niie hunie a Juidas Iskariot, kalena a Saemon.

---

† **13:19** 13:19 A Jisas e haa-haara'inie maraana aana “Ineu oto nou ii'o huu” nge ne'isaenga aana satana God ni otona. Leesie ka'u maholo a God e unue satana hunie a Mosis aana Eksodas 3:14. Aana erenga mo Jiu, satai ola ngeena nge “Iawe.”

²⁷ Oto mola i purine a Jiudas e hele aana mei bred ngeena mango, a Pwelu Eero-eero e si sili i lalo aana.

Oto a Jisas ko si te'uri hunie, “Nga taa o ko sare asuie, o ke asuie oto lau-leu.”

²⁸ Nga ta'a-ta'a iini hikana mwala ko ngeu ngeena na e ka'a saie lo'u uri aena nga mei taa nge a Jisas e ere urine hunie a Jiudas aana.

²⁹ Ngaeta mo iini aana mo pwaarongoisuli kire lo'onga'inie e ere urine aena aana a Jiudas mone ko lio i sulie mei to'oha ikire, oto ohe a Jisas e unue hunie uri ke lai holie nga mo ola kire saeto'o aani hunie houlaa, wa huni niie nga mo ola hunie kira maitale.

³⁰ A Jiudas e hele aana mola mei bred nge a Jisas e niie hunie, oto e tolana iisitaa oto i sinaha. Na e rodo oto.

A Jisas E Ere Lalai

Uri A Pita Kei Taateinge'inie

³¹ Oto i purine a Jiudas e iisitaa, a Jisas ko si te'uri, “Oto molana a God kei haata'inie manikuluha'aku a Kale Ni Iinoni, na lio sailana manikuluha'ana a God kei lae oto no'one aana nga taa ineu a Kale Ni Iinoni ne kei esuie.

³² Na aana ne kei haata'inie nanamanga na manikuluha'ana a God, nge a God ke si haata'inie manikuluha'aku a Kale no'one, na kei esuie oto molana.

³³ “Maeni mwela ineu, nou sa'a ii'o tewa ike lo'u pe'i'omu. E sa'a tewa oto, na omu kei tola haitaleau, ta'e omu sa'a oodoieu ike. Aana no ko unue lo'u huni'omu nga taa nou unue ka'u hunie

mo na'ohai mwane mo Jiu, uri kire sa'a roro'a ni lae ike aana leu no ko lae aana ie.

³⁴ “Oto ie no ko niie ha'atolanga haalu huni'omu. Omu ke manata diana huni'omu heiliu. Mala oto ineu, nou manata diana ka'u huni'omu, nge i'omu no'one omu ke manata diana huni'omu urine.

³⁵ Mala uri omu kei manata diana huni'omu heiliu urine, nge ahutana mwala ke si saie uri i'omu mo pwaarongoisuli ineu to'ohuu.”

³⁶ Oto a Saemon Pita ko si te'uri hunie a Jisas, “?Poru paine, oto i'oe, o ko lae i tei?”

A Jisas e aalamie, oto ko te'uri, “Leu no ko lae aana ie, o sa'a lae ike i sulieu aana oto molana, ta'e o ke si lae taane i sulieu aana nga maholo.”

³⁷ Oto a Pita ko dolosi aana uuri, “?Poru paine, e ue ka'u nou ka'a sai lae pe'i'o oto molana? !Nou mwa'e-mwa'e mola huni mae honotamu!”

³⁸ Oto a Jisas e aalamie, ko te'uri, “?Uri o mwa'e-mwa'e taane to'ohuu huni mae honotaku? No ko unue to'ohuu oto huni'o uri i na'ona kue kei ngara i rodo si'iri, o kei saronai taateinge'inieu ha'a-oolu uri o ka'a manata'inieu ike.”

14

A Jisas Oto Tala Takoie

A Mama'a I Lengi

¹ Oto a Jisas ko si he'i te'uri lo'u hunie mo pwaarongoisuli ingeie, “Omu ke su'uri totolahi'e. Omu ke hiiwalaimoli aana a God, na omu ke hiiwalaimoli no'one aaku.

² Mo leu ni ii'o aani kire hunge mola aana nume Aamaku. Mala uri nga mo ola urine ha'ike,

ha'alaa nou ka'a unue ike leune huni'omu. Ta'e leune e to'ohuu oto, na ie no ko lae oto i deu aakau aana nga leu talamiu.

³ Na i purine no ko lae i deu aakau aana nga leu talamiu, ne kei he'i ooli lo'u mei, hunie uri omu ke ii'o pe'ieu aana leu ne kei ii'o aana.

⁴ I'omu, omu saie mola tala takoie leu no ko lae aana."

⁵ Oto a Tomas ko te'uri hunie a Jisas, "Poru paine, melu ka'a manata'inie ike leu o ko lae aana. ?Ha'alaa melu ke si saie tala hunie uri taa eena?"

⁶ A Jisas e aalamie oto ko te'uri, "Ineu oto tala, na walaimolinge, na maurihe. Nga tala aaopa hunie nga iini ke lae lo'u i sulie takoie a Mama'a ha'ike, ta'e ko liu i seeku ha'alaa.

⁷ Oto aana omu sai diana aaku, nge omu saie oto no'one Aamaku eena. Na omu sai diana aana taane oto, na omu leesie oto."

⁸ Oto a Pilip ko te'uri hunie a Jisas, "Poru paine, o ke haata'inie mola a Mama'a aameelu na e koho oto."

⁹ Oto a Jisas e aalamie ko te'uri, "!'Mwae! ? No ko ii'o tewa oto pe'i'omu, na uri o ka'a saieu ue, Pilip? A tei nge ko leesieu, e leesie a Mama'a otona. ?E ue o ko saeto'o aana ne ke haata'inie a Mama'a lo'u eemiu?"

¹⁰ ?Uri o ka'a hiiwalaimoli ike, Pilip, aana uri ineu i lalo aana a Mama'a na uri a Mama'a no'one i lalo aaku? Mo wala nou unu'i huni'omu ngeena, nou ka'a unu'i ike tohuku, ta'e a Mama'a ni e ii'o aaku nge ko esuie walu ola omu leesie nou esui'i ngeena.

¹¹ Omu ke hiiwalaimoli mola aana no ko unue uri ineu i lalo aana a Mama'a na a Mama'a

ingeie i lalo aaku. Wa ma'alana omu ka'a hiiwalaimoli ike mola aena aana walaku, ta'e omu ke hiiwalaimoli aana walu ola nge omu leesie nou esui'i ngeena.

¹² No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri iini ko hiiwalaimoli eeku, e sai esuie no'one mola taungei esunge no ko esuie ie. Na hule aana e sai esuie mo esunge paine lo'u liutaa aana mo iinine, aena aana no ko lae oto i saana a Mama'a.

¹³ Na mala uri omu ko sukaa nga mei ola i tehula'ana hiiwalaimolinge i'omu eeku, ne kei da mola huni'omu, hunie mwala ke si soi ha'amanikulu'aa a God i tehula'aku a Kale.

¹⁴ Iau, mala omu kei sukaa nga mei ola aaku i tehula'ana omu noruto'o oto aaku, ne kei da oto urine huni'omu."

A Jisas E Haiholota'i Huni Uusunge'inie Mai A Li'oa Maa'i

¹⁵ Oto a Jisas e he'i unue lo'u hunie mo pwaarongoisuli ingeie uuri, "Mala uri omu ko manata diana hunieu, omu ke tola i sulie mo ha'atolanga ineu.

¹⁶ Na ne kei ha'atohu aana a Mama'a, oto ingeie ke si uusunge'inie mai ngaeta iini huni pe'i'omu na hunie ke ii'o susu oto pe'i'omu.

¹⁷ Na ingeie Li'oa aani walaimolinge otona. Mo iinoni aana walumalau sa'a takuhie ike, aena aana kire sa'a lio saie ike wa kire ke manata'inie. Ta'e i'omu, omu manata'inie oto, aena aana e ii'o oto pe'i'omu na kei ii'o i lalo aamiu.

¹⁸ I purine ne kei lae mwaani'omu, omu sa'a ii'o ni rei'inge ike maraamiu aana ne kei eeliho'i taane lo'u mei seemiu.

¹⁹ E sa'a tewa na mwala aana walumalau ie kire sa'a leesieu lo'u, ta'e i'omu, omu kei leesieu taane lo'u. Oto aena aana ne kei meuri lo'u, i'omu no'one omu kei he'i meuri lo'u.

²⁰ Aana hai dinge ngeena, omu ke si saie uri ineu i lalo aana a Mama'a, na i'omu i lalo aaku, na ineu i lalo aamiu.

²¹ A tei nge ko rongo hunie mo ha'atolanga ineu na ko tola i suli'i, ingeie oto iini e manata diana hunieu. Na a tei ko manata diana hunieu, nge Aamaku kei manata diana hunie. Ineu no'one ne kei manata diana hunie, na ne ke si ha'asaie aana tolahaku."

²² Oto ngaeta Jiudas aopa lo'u mwaanie a Jiudas Iskariot, ko si te'uri hunie a Jisas, "'Poro paine, aana e ue ka'u o unue uri o sa'a ha'asaie ike walumalau aana walu ola i suli'o? ?E ue o ko si ha'asai'emeelu mola maraameelu?"

²³ Oto a Jisas e aalamie ko te'uri, "Mala nga iini ko manata diana hunieu, nge ke tola i sulie walaku. Oto Aamaku ke si manata diana hunie, na i'emere'i Aamaku mere ke si lae mai saana huni ii'o susu oto pe'ie.

²⁴ Ta'e iini nge e ka'a manata diana oto hunieu, e ka'a tola oto i sulie walaku eena. Mo wala omu ko rorongoi ngeena, e ka'a mo lo'onga'inge ike mola ineu maraaku, ta'e kire uure mai mwaanie a Mama'a iini nge e uusunge'inieu mei.

²⁵ "No ko unue oto to'ohuu huni'omu walu ola ienini maholo ineu ue mai pe'i'omu i leu.

²⁶ Na i'emere'i a Mama'a mere kei uusunge'inie mai nga iini huni pe'i'omu, nge a Li'oa Maa'i eena. Ingeie ke si ha'a-aamasito'o'omu aana walu ola nou unu'i oto huni'omu, na ke ha'asai'omu aana ahutana mo ola ngeena.

²⁷ No ko ha'a-oorea hanuelamanga oto huni'omu, na hanuelamanga ineu no ko niie oto huni'omu ie. Nou ka'a niie ike mala mwala aana walumalau ko nii-nii, ta'e no ko nii to'ohuu. Oto omu ke su'uri totolahi'e wa omu ke ma'u-me'u.

²⁸ “Omu rongoa oto aana nou unue huni'omu uri no ko lae oto, na ne kei he'i ooli lo'u mei seemiu. Mala uri omu ko manata diana hunieu to'ohuu, nge omu ke ile-ilenimwa'e mola uri no ko lae i saana Aamaku, aana ingeie e paine lo'u liutaa aaku.

²⁹ Oto molana no ko hola'i unue nga taa kei reu oodoi'omu, hunie uri maholo kei reu, na omu ke hiiwalaimoli oto.

³⁰ Nou sa'a ii'o tewa ike lo'u pe'i'omu huni ere-ere pe'i'omu, aana aalaha haahie walumalau ie, a Pwelu Eero-eero, ko lae oto mai. Ingeie e ka'a to'o aana ike nga nanamanga haahieu,

³¹ ta'e nga taa kei reu ngeena, kei reu mola hunie walumalau ke saie uri nou manata diana hunie a Mama'a. Aena leune nge no ko eu'esuie walu ola e unu'i hunieu.

“!Hoe! Ta'ela'i, kolu ke lae oto mwaanie leu ie.”

15

A Jisas Oto Tohungē Ai Grep

¹ Oto a Jisas e he'i unue lo'u hunie mo pwaaron-goisuli ingeie uuri, “Ineu oto ai grep to'ohuu, na Aamaku oto iini ko esuie hohola ni grep.

² Ingeie oto ko ta'aasie ta'ena nga sasarai ola aaku nge e ka'a hungu ike aani hue-huei ola. Na aana ko lio i suli diana aana hohola ingeie, nge mo sasarai ola kire ko hungu eeni hue-huei ola

diana, ingeie ko si olo aasie ta'ena nga aaelanga mwaani'i hunie kire ke rere'a na ke hungu oto lo'u hiito'o.

³ I'omu, omu rere'a mango oto, aana nga taa nge nou ha'a-uusuli'omu aana.

⁴ Omu ke ii'o susu oto aaku, na ineu ne kei ii'o susu oto no'one aamiu. Nga sasarai ola e sa'a hungu ike aani hue-huei ola mola maraana, na oto e ka'a lado aana tohungana ai. Oto e urine lo'u aana i'omu, aana omu sa'a hungu ike aani hue-huei ola na oto omu ka'a ii'o aaku.

⁵ "Ineu oto ai grep to'ohuu na i'omu oto mo sasarana. Iini ko ii'o susu oto aaku na ineu no'one aana, nge ke si hungu oto lo'u liutaa. Aena aana aaho'a aaku, omu sa'a roro'a ni da ike nga mei ola diana.

⁶ Aana nga iini e ka'a ii'o susu eeku, aasilana kei lae mola mala sasarai ola aaela, oto ko nunulu mola. Na mo sasarai ola urine, kire ke so'okoni'i na aasileni ke lae mola i laona dunge hunie ke waru tetehu.

⁷ Mala uri omu ke ii'o susu oto aaku na walaku ke ii'o susu oto aamiu, nge omu sai sukaa ta'ena nga mei ola saemiu hunie, na niilana kei lae oto huni'omu.

⁸ Omu ke hungu diana huni haata'inie uri i'omu mo pwaarongoisuli ineu, na aena urine nge mwala ke si lio saie manikuluha'ana Aa-maku.

⁹ "Ineu nou manata diana huni'omu oto mala a Mama'a e manata diana hunieu. Omu ke ii'o susu oto i laona manata-diananga ineu.

¹⁰ Mala omu ko tola i sulie mo ha'atolanga ineu, ha'alaa omu ko ii'o susu i laona manata-diananga ineu, mala oto ineu nou lulu i sulie mo

ha'atolanga Aamaku na nou ii'o i laona manata-diananga ingeie.

¹¹ No ko unue walu ola ienini huni'omu uri hunie omu ke to'o aana ta'a-ta'a taungei ilenimwa'enga nge ineu nou to'o aana, na uri hunie ilenimwa'enga i'omu ke paine lo'u liutaa.

¹² Ha'atolanga ineu oto ie, uri omu ke manata diana huni'omu heiliu, mala oto ineu nou manata diana huni'omu.

¹³ Nga iini e ka'a haata'inie ike nga mei manata-diananga ke paine lo'u liutaa aana iini ko niie mauriha'ana hunie mo malahuku.

¹⁴ Na i'omu oto mo malahuku, mala uri omu ke dau i sulie nga taa nou unue huni'omu.

¹⁵ Nou ka'a sai'omu ike lo'u aana mo koni-konihe, aena aana koni-konihe e ka'a saie ike nga taa aalaha ingeie ko lo'o-lo'onga'inie. Ta'e no ko sai'omu uri maeni malahuku, na ahutana walu ola nou rongo'i mwaanie Aamaku, nou ha'arongo'omu oto aani.

¹⁶ I'omu, omu ka'a lio hilisieu ike, ta'e ineu ni nou lio hilisi'omu. Na nou niie mei esunge ie namiu, hunie omu ke hungu eeni hue-huei ola diana nge e sai ii'o huu. Oto aena leune, ta'ena nga mei ola omu ko sukaa mwaanie a Mama'a aena aana omu noruto'o aaku, a Mama'a ke si niie huni'omu.

¹⁷ Oto no ko unue lo'u huni'omu uri omu ke manata diana huni'omu heiliu."

A Jisas E Ha'apasulie

Mo Pwaarongoisuli

Uri Walumalau Kei Sere'inire

¹⁸ Oto a Jisas e he'i unue lo'u uuri, "Mala uri walumalau ko ngiduupu oto huni'omu, omu ke manata'inie uri e hola'i ngiduupu oto hunieu wau i na'o.

¹⁹ Mala uri omu ke ne'ie mo iinoni aana walumalau, ha'alaa walumalau e sai manata diana oto huni'omu, mala e manata diana hunie ahutana mo iini ingeie nge kire ka'a lae ike i sulie a God. Ta'e aena aana omu ka'a uure ike aana walumalau, ta'e nou lio hilisi'omu mwaanie walumalau, oto aena mei olana nge walumalau ko si ngiduupu huni'omu.

²⁰ Omu ke aamasito'o aana mei wala nou unue ka'u huni'omu uri nga koni-konihe e ka'a paine ike lo'u liutaa aana aalaha ingeie. Oto mala uri mwala aana walumalau ngeena ko teunge'inieu, nge kire kei teunge'ini'omu no'one. Mala uri kire ke tola i sulie mo ha'atolanga ineu, ha'alaa kire kei tola i sulie no'one mo ha'atolanga i'omu.

²¹ Ta'e kire kei teunge'ini'omu mola aena aana omu ko noruto'o aaku, na aana kire ka'a saie ike iini e uusunge'inieu mei.

²² Mala uri ne ke su'uri lae mai laona walumalau huni ere-ere nada, ha'alaa mo ooraha'aanga ikire sa'a ii'o haada'i ike urine. Ta'e maholo ienini, e aasa oto hunie nga iini kei mumunie nga mo ooraha'aanga ingeie.

²³ Nga iini ko ngiduupu hunieu, nge ko ngiduupu oto no'one hunie Aamaku.

²⁴ Mala uri ne ke su'uri lae mai esuie mo ola nge nga iini aaopa e ka'a asui'i ue ngeena i matolada, ha'alaa mo ooraha'aanga ikire sa'a ii'o haada'i ike urine. Ta'e oto ie kire leesie taane mo hu'i-hu'ite, na kire saronai ngiduupu mola ue

huni'emere'i Aamaku.

²⁵ Ta'e walu ola ienini ko reu oto urine, huni ha'a-oaie nga taa uusulana e lae i laona mo Uusu-uusu Maa'i uuri, *Kire talei ngiduupu hunieu mola mwaakule.* *Sam 35:19*

²⁶ "I'emere'i a Mama'a mere kei uusunge'inie mai seemiu nga iini huni pe'i'omu, na ingeie oto Li'oa aani walaimolinge. Maholo kei lae mai, ke si unu haada'i eeku,

²⁷ na i'omu no'one omu ke unu haada'i eeku oodoie mwala, aena aana omu o'o'o oto pe'ieu uure oto i aehotalana.

16

¹ Nou unue oto mo ola ienini huni'omu mwaanie uri omu deu tekela'inie hiiwalaimolinge i'omu.

² Aana kire kei oohe'omu mwaanie mo nume ni palo-palo mo Jiu, na aana maholoi sato ko lae maine, kire kei waeli'omu hiito'o hule aana iini ko horo'i'omu kei lo'onga'inie uri ko deu i sulie saena God.

³ Mwala kei ha'asapesalu'a'omu urine, aena aana kire ka'a manata'ini'emere'i ike a Mama'a.

⁴ Ta'e no ko unue oto mo ola ienini huni'omu, uri hunie kire ko si lai reu eemiu na omu ke aamasito'o aana uri nou ha'apasuli'omu taane oto aani. Nou ka'a unue ike mo ola ienini huni'omu oto aana maholo omu aehota lulu i sulieu, aena aana ineu ue pe'i'omu."

A Jisas E Ere Luhesie

Asunge A Li'oa Maa'i

⁵ Oto a Jisas e he'i unue lo'u hunie mo pwaaron-goisuli ingeie uuri, "Ta'e ie no ko lae oto i saana

iini e uusunge'inieu mei. Na nga iini hikemiu e ka'a lo'onga'i ike hunie ke dolosi eeku uuri, 'Oto i'oe, o ko lae i tei na kei uri taa huni'o aana leune?'

⁶ Saemiu e honu mola aani saehuunge i'omu maraamiu, aena aana nou unue mo ola ienini huni'omu.

⁷ Ta'e no ko unue oto huni'omu, e lae otoi diana huni'omu uri ne ke lae oto. Aana mala uri nou ka'a lae oto, nge iini huni pe'i'omu e sa'a lae ike mai i seemiu. Ta'e mala no ko lae oto ie, nge ne ke si uusunge'inie mai i seemiu.

⁸ Na maholo kei lae mai, nge ke si haata'i diana aana hunie walumalau uri kire roro'a aana ooraha'aa, na uri kire ka'a saie ike oodota'inge, na uri a God kei saronai leire taane.

⁹ Ingeie kei haata'i diana aana hunie mwala aana walumalau uri kire ooraha'aa ka'u aana kire ka'a sare hiiwalaimoli ike aaku.

¹⁰ Na kei haata'i diana aana hunire uri kire ka'a saie ike oodota'inge aana ma'alana kire lei mae aaku, ta'e ineu, nou ii'o oodota'i mola na ko lae oto i saana a Mama'a aana leu kire sa'a he'i leesieu lo'u.

¹¹ Na kei haata'i diana aada uri a God kei saronai leire taane, aana lei-maesilana aalaha aana walumalau ie e pwani lae oto.

¹² "Mo ola hunge taane ue aaku ni unu'i huni'omu, ta'e omu sa'a lo'onga'i susuli'i ike oto molana.

¹³ Ta'e a Li'oa kei haata'inie walaimolinge a God huni'omu. Maholo kei lae mai ngeena, nge ke si na'omiu oto i lalo aana ahutana walaimolinge uure mwaanie a God. E sa'a ere ike mola tohune, ta'e kei ere i sulie nga taa e rongoa, na kei unue

huni'omu mo ola kei haro oa taane ue aana nga maholo.

¹⁴ Ingeie ke si ha'amanikulu'aau, aana kei ha'arongo'omu aana walaimolinge ineu.

¹⁵ Ahutana walaimolinge na saenanaunge na oto ahutana to'o-to'olana a Mama'a mango, to'olaku ni otona. Oto maholo a Li'oa ko ha'arongo'omu aana walaimolinge a God, nge ko niie mo ola ineu namiu ni ngeena."

A Jisas E Ere Lalai Uri Saehuunge Mo Pwaarongoisuli Kei Ne'i Ilenimwa'enga Lo'u Mola

¹⁶ Oto a Jisas e he'i unue lo'u uuri, "Tatahana oto omu sa'a leesieu lo'u, na tatahana oto lo'u, omu kei he'i leesieu lo'u."

¹⁷ Oto ngaeta mo pwaarongoisuli ingeie ko si dolosi heiliu aadaelu uuri, "?Nga taa ni ko unu-unue hunikolu ie uri tatahana oto kolu sa'a leesie lo'u, na tatahana oto lo'u kolu kei he'i leesie lo'u? ?Na aana e ue ka'u ko unue uri kei reu urine aena aana ko lae oto i saana a Mama'a?

¹⁸ ?Nga taa ni lo'onga'inge aana tatahana oto? !Kolu ka'a saie ike nga taa ko ere i sulie!"

¹⁹ A Jisas e saie mola kire ko sare dolosi aana, oto ko si te'uri hunire, "Nou unue uri tatahana oto omu sa'a leesieu lo'u, na tatahana oto lo'u omu kei he'i leesieu lo'u. ?Oto uri omu ko heitalenga'inie maraamiu aana nou ere urine?"

²⁰ No ko unue oto huni'omu uri omu kei ngara-ngara pe'i saehuunge, ta'e walumalau kei ile-ilenimwa'e mola. Omu kei sae-saehuu taane, ta'e saehuunge i'omu kei ne'i ilenimwa'enga lo'u mola.

²¹ Maholo hu'e e kara'inie oto kei meuri aana mwela, nge ko saehuu aena aana maholoi sato ni

sapesalunge ingeie e hule oto. Ta'e maholo kele mwela e hute oto, hu'e ngeena e pulongosie oto sapesalunge ingeie, aena aana ko ilenimwa'e oto haahie a kalena e hute mai laona walumalau.

²² Oto i'omu na e urine no'one. Omu ko saehuu oto molana, ta'e ne kei he'i leesi'omu taane lo'u, na saemiu ke si honu aani ilenimwa'enga, aana taungei ilenimwa'enga nge nga iini e sa'a ta'aasie ike lo'u mwaani'omu.

²³ Na aana maholona omu sa'a dolosie ike nga mei ola aaku. No ko unue oto to'ohuu huni'omu uri ta'ena nga mei ola omu ko sukaa aana a Mama'a aena aana omu noruto'o aaku, nge kei niie oto huni'omu.

²⁴ Lai hule mai si'iri ienini, omu ka'a tohungai noruto'o aaku, nge omu ka'a sukaa ue nga mei ola aana Mama'a. Oto omu ke suke aana Mama'a, na aena aana saena hunie ilenimwa'enga i'omu ke ahu, nge ke si niie nga taa omu sukaa huni'omu."

²⁵ Oto a Jisas ko si te'uri lo'u, "Nou ere-ere ka'u aani aalahuunge huni'omu i sulie walu ola ienini, ta'e maholoi sato ko kara'ini oto mai na nou sa'a ere ike lo'u pe'i'omu aani aalahuunge. Aana maholona ne kei haata'i oodo-oodo mola aana a Mama'a huni'omu.

²⁶ Oto aana maholona i'omu maraamiu omu ke si sukaa nga mo ola aana a Mama'a aena aana omu noruto'o aaku. Nou ka'a unue ike uri ineu mola nge nou sai sukaa nga mei ola namiu aana a Mama'a, ta'e i'omu maraamiu omu sai suke oodo-oodo mola aana a Mama'a.

²⁷ Aena aana a Mama'a maraana e manata diana oto huni'omu, aana omu manata diana no'one hunieu, na omu hiiwalaimoli aana uri

ineu nou uure oto mai mwaanie a God.

²⁸ Nou uure ka'u mei mwaanie a Mama'a, nge nou si lae mai laona walumalau. Oto ie no ko ho'ala'i oto lo'u mwaanie walumalau, na no ko lae oto i saana a Mama'a."

²⁹ Oto mo pwaarongoisuli ingeie kire ko te'uri hunie, "Ie, o ko si ere taa eena, na o ka'a ere ni aalahuunge ike lo'u.

³⁰ Melu lio saie taane oto uri i'oe o saie ahutana walu ola, na melu ka'a to'o aana ike nga mo dolosinge lo'u. Aena urinena nge melu si hiiwalaimoli uri o uure oto mai mwaanie a God."

³¹ A Jisas e aalamire, oto ko te'uri, "?Omu hiiwalaimoli taane oto ohe eena?

³² Lio ka'u, maholoi sato ko kara'ini oto mai, na ingeie oto taane ie, maholo oto hunie ahutemiu omu kei meni tatanga oto mwaanieu. Nga iini ni oto e lae-lae oto takoie hanue ingeie, na ta'e ineu mola ne ke si oore maraaku. Ta'e nou ka'a oore ike taane maraaku, aena aana a Mama'a taane pe'ieu.

³³ Nou unue oto walu ola ienini huni'omu, hunie uri omu ke si to'o aana hanuelamanga aani ii'onga tararuru pe'ieu. Walumalau kei ha'asapesalu'a'omu taane, ta'e mwaanie omu me'u-me'u. Saemiu ke mango mola, aana nou tola hehesie oto walumalau."

17

A Jisas E Aarenga'i

Talana Maraana

¹ Oto i purine a Jisas e ere mango urine, e si lio ta'au i Lengi na ko aarenga'i uuri, "Mama'a, maholoi sato e hule oto. O ke ha'amanikulu'aau

a Kalemu, hunie ineu a Kalemu ne ke si ha'amanikulu'a'o lo'u.

² Aana o niie oto mai hunieu nanamanga haahie ahutana iinoni, uri ne ke si niie maurihe huu nana mo iini o niire nakue.

³ Na lo'onga'inge aana maurihe huu ngeena, uri hunie mwala ke sai diana aamu, ta'a-ta'a God oto to'ohuu, na uri kire ke saieu no'one, a Jisas Kraes, iini o uusunge'inie mai.

⁴ Nou ha'amanikulu'a'o oto mai aano i leu aana nou ha'amangoa oto mei esunge o niie hunieu uri ne ke asuie.

⁵ Oto ie, Mama'a, o ke ha'amanikulu'aau aana mei menikulu'anga ngeena nou to'o aana ka'u oto pe'i'o i na'ona ha'aholalana walumalau.”

A Jisas E Aarenga'i Talana

Mo Pwaarongoisuli Ingeie

⁶ Oto a Jisas e si he'i aarenga'i lo'u uuri, “Mama'a, nou haata'inie oto walu ola i suli'o hunie mo iini o maire nakue mwaanie walumalau ie. Ikire mo iinoni i'oe, na o maire oto nakue. Oto kire tola oto i sulie walamu,

⁷ na kire si saie uri ta'ena nga ola o niie hunieu e uure oto mai mwaani'o to'ohuu.

⁸ Aana mo ha'a-uusulinge o nii-nii'i hunieu, nou nii'i oto hunire na kire toole'i oto. Kire manata'inie oto to'ohuu uri nou uure mai mwaani'o, na kire hiiwalaimoli oto aana uri i'oe o uusunge'inie mei.

⁹ Oto no ko eitanai'o talada. Nou ka'a aitanai'o ike talana mwala aana walumalau ie, ta'e no ko eitanai'o talana mo iini o maire oto nakue, aena ikire mo iini i'oe ni ngeena.

¹⁰ Ahutana walu ola nou to'o aani, mo ola i'oe, na ahutana walu ola i'oe, mo ola ineu. Na i tehula'ana mo mwane ikure ngeena, nge mwala ke si leesie manikuluha'aku.

¹¹ Ineu no ko lae oto ta'au i seemu. Nou sa'a ii'o ike lo'u mei welumalau, ta'e ikire ha'alaa kire ko o'o'o ue mai welumalau. Mama'a Maa'i, o ke kineta'inire aana nanamanga i'oe, nanamanga nge o niie hunieu, hunie uri kire ke ne'ie nga ta'a-ta'a iinoni oto mala ikure.

¹² Maholo nou o'o'o pe'ire, nou koni diana aada aana nanamanga aana satamu, nanamanga nge o niie ka'u hunieu. Nou lio i suli diana aada, hule aana nga ta'a-ta'a iini aada e ka'a ai'aa, ta'e ta'a-ta'a iini mola e adona oto ke ai'aa huni ha'a-oaie mo Uusu-uusu Maa'i.

¹³ "Ta'e ie no ko lae oto ta'au i seemu, na no ko unue walu ola ienini ta'au huni'o maholo ineu ue mai welumalau uri hunie saena mo mwane ienini ke honu aana ilenimwa'enga ineu.

¹⁴ Nou nii mangoa oto mo ha'a-uusulinge i'oe hunire, na walumalau e ngiduupu hunire aena aana ikire mo iinoni aana walumalau ha'ike, oto mala ineu nga iinoni aana walumalau ha'ike.

¹⁵ Nou ka'a sukaa ike uri o ke ta'aasire mwaanie walumalau, ta'e hunie o ke kineta'inire mwaanie iini tata'ala, a Pwelu Eero-eero.

¹⁶ Aana ikire nga mo iini ha'ike aana walumalau, oto mola mala ineu nga iinoni aana walumalau ha'ike.

¹⁷ Saeku uri o ke ha'a-uusulire aana walamu, aena aana walaimolinge ni otona, na walaimolinge ngeena e sai pe'ire hunie kire ke oopara maraada mwaanie ooraha'aa, na hunie kire ke ii'o maa'i mola namue.

18 Mala ka'u ie o uusunge'inieu mei laona walumalau, nge no ko uusunge'inire oto i laona walumalau.

19 Na i tehula'ada, nou oopaau oto huni esunge mola namue, hunie ikire no'one, kire ke oopara maraada mwaanie ta'ena nga ooraha'aa huni esunge no'one namue.”

A Jisas E Aarenga'i Talana Ahutana Mo Ini Kire Ko Hiiwalaimoli Aana

20 Oto a Jisas e si he'i aarenga'i lo'u uuri, “Mama'a, nou ka'a aitanai'o ike mola talana mo iini ie hahaiteli, ta'e no'one talana mo iini e hiiwalaimoli eeku i tehula'ana mo ha'a-uusulinge ikire.

21 Oto no ko eitanai'o Mama'a, uri hunie kire ke mani ne'ie ta'a-ta'a iinoni, mala oto i'oe i lalo aaku na ineu i lalo aamu. No ko eitanai'o uri hunie kire ke ii'o no'one i lalo aakarue, hunie walumalau ke hiiwalaimoli aana uri i'oe o uusunge'inieu mei.

22 Oto mei menikulu'anga nge o niie hunieu, nou he'i niie lo'u hunire, uri hunie kire ke ne'ie oto nga ta'a-ta'a iini mala oto ikure ta'a-ta'a iinoni.

23 I'oe o ii'o i lalo aaku, na ineu ne ke ii'o i lalo aada, uri hunie kire ke tohungēi ne'ie oto ta'a-ta'a iinoni. Oto walumalau ke si lio saie uri i'oe ni taane o uusunge'inieu mei, na uri o manata diana hunire oto mala o manata diana hunieu.

24 “Mama'a, nou saeto'o aana mo iini nge o maire oto nakue, kire ke ii'o oto pe'ieu aana leu no ko ii'o aana. Saeku hunie uri kire ke leesie manikuluha'aku, mei menikulu'anga nge

o niie nakue aana o manata diana hunieu oto wai na'ona ha'aholalana walumalau.

²⁵ “Mama'a, i'oe oto o tohungēi oodota'i, na ma'alana uri walumalau e ka'a sai'o, ta'e ineu nou sai'o mola, na mo iini ineu ie kire saie taane uri i'oe ni o uusunge'inieui mei.

²⁶ Nou haata'ini'o taane oto aada, na ne kei he'i ha'asaire lo'u aana walu ola i suli'o, hunie uri mei manata-diananga nge o manata diana hunieu aana, ke ii'o i lalo aada na hunie uri ineu no'one ne ke ii'o i lalo aada.”

18

Mo Ramo Kire Tapolie A Jisas

MATIU 26:47-56; MAK 14:43-50; LUK 22:47-53

¹ Maholo a Jisas e aarenga'i mango urine, e si iisitaa pe'ie mo pwaarongoisuli ingeie na kire ko lae holosie darimwa'a i Kedron. Po'o ta'au aana dari ngeena, nga hohola aani ei olif e ii'o ta'au i leune. Oto kire ko lai sili ta'au i laona hohola ngeena.

²⁻⁵ A Jiudas e saie mone mola leune aana kire lae-lae tarau pe'ie a Jisas aana. Oto aana a Jiudas ko pweloa Jisas hunie mo maelonga ingeie, nge e si lae i ha'arongoa mo Parise na mo na'ohai pris. Oto kire ko uusunge'inie mai pulitaa paine aani ramo mo Rom, pe'ie mo mwane ni Jiu e kakakali aana Nume Maa'i Peine, na a Jiudas e na'oda hunie leu a Jisas e ii'o aana. Kire lae ta'au pe'i laite, na pe'i sine, na oto pe'ie walu ola huni heiseuni.

A Jisas mone e saie mola nga taa kei reu aana, ko si iisitaa honosire na ko dolosi oto aada uuri, “?A tei ni nge omu ko lo'ohiena?”

Oto kire ko aalamie uuri, “A Jisas ni Nasaret.”

Oto a Jisas ko si te'uri hunire, “Ineu ka'u oto ie.”

⁶ Maholo a Jisas e unue hunire uuri, “Ineu ka'u oto ie,” kire du'e aaliho'i na kire ko ladama'i oto i aano.

⁷ Oto ko he'i dolosi lo'u aada uuri, “?A tei ni omu ko lo'ohiena?”

Kire aalamie, oto kire ko te'uri, “A Jisas ni Nasaret.”

⁸ Oto a Jisas ko he'i unue lo'u hunire uuri, “Nou unue ka'u oto huni'omu uri ineu oto ingeie. Mala uri omu ko lo'ohieu to'ohuu, nge omu ke toli'aasie mo pwaarongoisuli ineu ie kire ke lae.”

⁹ Ko ere urine huni ha'a-oaie mei wala nge e unue uuri, “Nou ka'a dau tekela'inie ike nga iini hikana mo iini nge o maire nakue.”

¹⁰ Oto a Saemon Pita ko si darasie naihi ingeie na ko lama mousie aalinge i pwalo-pwalona a Malakas, koni-konihe a Na'ohana Mo Na'ohai Pris.

¹¹ Oto a Jisas ko te'uri hunie a Pita, “O ke ne'i eeliho'i aana naihi i'oe i talana. A Mama'a ni e unue leune ke rau urine, na ne kei tola oto i sulie ma'alana ne ke sapesalu oto uri taa.”

Kire Toolea A Jisas I Na'ona Ngaeta Na'ohai Pris, A Anas

MATIU 26:57

¹² Oto na'ohai ramo haahie sinolai ramo ni Rom, pe'ie ngaeta mo ramo ingeie, na mo mwane kakakali ikire mo Jiu, kire mani lae mai tapolie a Jisas na kire ko pwesue oto.

¹³ Oto kire ko hola'i toolea oto i na'ona a Anas aana ingeie repo mwane hungaona a Kaiapas, Na'ohana Mo Na'ohai Pris aana maholo ngeena.

¹⁴ Na a Kaiapas oto iini e ha'ananaue mo na'ohai mwane mo Jiu uri e lae otoi diana liutaa hunie nga ta'a-ta'a iinoni mola ke mae honotana ahutana mwala.

A Pita E Taateinge'inie A Jisas

MATIU 26:69-70; MAK 14:66-68; LUK 22:55-57

¹⁵ A Saemon Pita na ngaeta pwaarongoisuli † lo'u kirerue ko holo maholo i tala taane mola i sulie pulitaa ni ramo nge kire tapolie a Jisas. Oto ngaeta pwaarongoisuli ngeena mone e sai diana aana na'ohai pris ngeena a Anas, oto ko si lai sili pe'ie a Jisas ta'au i laona lolata aana nume ingeie.

¹⁶ Ta'e a Pita e oore mola ta'au i aena maa aana para po'oi sinaha. Oto pwaarongoisuli ngeena nge a na'ohai pris e sai diana aana, e aaliho'i lo'u poi sinaha, ko si ere pe'ie keni ko kakalie maa na ko toolea ta'au a Pita i laona lolata.

¹⁷ Oto a keine ko te'uri hunie a Pita, "Sa'a mola i'oe ngaeta iini no'one aana mo pwaarongoisuli a mwane ie."

Oto a Pita ko aalamie a keine uuri, "Ineu ha'ike."

¹⁸ Maholona wawai e tohungai peine, oto mwala au'esu na mo mwane kakakali ngeena, kire rurue dunge aani lolohi, kire si uure kalikelie aana kire ko rakani. Na a Pita no'one lo'u pe'ire, e uure ko rarakani.

Na'ohai Pris E Dodolosi Aana Jisas

MATIU 26:59-68; MAK 14:55-65; LUK 22:63-71

---

† **18:15** 18:15 Sa'a mola a Jon ko ere i sulie maraana ni ie.

19 Oto aana maholona Na'ohana Mo Na'ohai Pris ko si dolosi aana a Jisas i sulie mo pwaaron-goisuli ingeie na i sulie ha'a-uusulinge ingeie.

20 A Jisas e aalamie, oto ko te'uri, "Nou talei ere-ere haada'i ke'u hunie ahutana walumalau. Nou ha'a-ha'a-uusuli ke'u i laona mo nume ni palo-palo na i laona Nume Maa'i Peine, mo leu ahutana mo Jiu ko loo-loko aani. Nou ka'a ere-ere mumuni ike aana nga mei ola.

21 ?E ue o ko dolosi urine aaku? O ke dolosi aana mo iini e rongoa mo ha'a-uusulinge ineu, uri nga moi taa ni nou unu-unu'i hunire. Ikire, kire saie nga taa nou unu-unue."

22 Na maholo e ere mango urine, oto ngaeta iini aana mo mwane kakakali nge kire uure pe'ie i leune, ko si lae mai hidelie maana a Jisas, na ko te'uri hunie, "?Uri o malisi ni ere urine hunie Na'ohana Mo Na'ohai Pris?"

23 Oto a Jisas ko aalamie uuri, "Mala uri no ko ere takalo aana nga mei ola, o ke haata'inie takalonga ineu aana mwala. ?Ta'e mala uri no ko ere to'ohuu, na e ue o ko hidelieu?"

24 Oto a Anas ko si uusunge'inie a Jisas i saana a Kaiapas, Na'ohana Mo Na'ohai Pris, na kire pwasue ue.

A Pita E He'i

Taateinge'inie Lo'u A Jisas

MATIU 26:71-75; MAK 14:69-72; LUK 22:58-62

25 Maholo na a Saemon Pita e uure ko rarakani ue, kire ko si te'uri hunie, "Sa'a mola i'oe ngaeta iini no'one aana mo pwaarongoisuli a mwane ngeena."

Ta'e a Pita ko taateinge'inie lo'u mola, na ko te'uri, "Ineu ha'ike."

²⁶ Oto ngaeta iini aana mo koni-konihe a Na'ohana Mo Na'ohai Pris, iini e takihana mwane nge a Pita e lama mousie aalingana, ko si te'uri, "Sa'a mola nou leesi'o no'one pe'ie a Jisas oto ta'au i hohola."

²⁷ Oto a Pita ko si he'i taateinge'inie lo'u, na kue ko tolana ngara oto.

Kire Toolea A Jisas I Na'ona Paelat

MATIU 27:11-23; MAK 15:2-15; LUK 23:2,3,18-25

²⁸ Oto mola i wa'alie i maahu'o-hu'o, kire si toolea a Jisas mwaanie nume a Kaiapas hunie nume paine ni aalahanga mo Rom. Mo mwane paine ikire mo Jiu, kire ko ha'ahili-hili aena aana kire sare ii'o rere'a malisine Houlaa Ni Liumwaanie. Oto kire ka'a sare sili ike i laona nume ni aalahanga ngeena mwaanie kire waelie ha'atolanga ikire aana kire sili i laona nume mo Aapoloa Aaopa, na urine kire lo'uhanga'a oto.

²⁹ Oto a Paelat ko iisitaa ta'au i saada i sinaha, na ko te'uri, "?Nga mei ola aela uri taa ni a mwane ie e asuie?"

³⁰ Kire aalamie a Paelat, oto kire ko te'uri, "Mala uri ke su'uri deu aela, ha'alaa melu ka'a niie ike ta'au i nimemu urine."

³¹ Oto a Paelat ko si te'uri hunire, "Omu ke toolea, na omu ke leie maraamiu i sulie mo ha'atolanga i'omu."

Oto mo Jiu kire aalamie uuri, "Ta'e e ka'a adona ike mo ha'atolanga i'omu mo Rom hunie i'emi mo Jiu emi ke horo maesie nga iinoni i tehula'ana leinge i'emi."

³² Leune e rau urine huni ha'a-oaie nga taa a Jisas e unue maholo e ere lalai uri kire kei horo maesie i sulie tolahana mo Rom.†

³³ Oto a Paelat e he'i sili eeliho'i lo'u weu i nume ni aalahanga ngeena, na ko soie a Jisas, ko si dolosi aana uuri, “?Uri i'oe ni oto inemauri mo Jiu?”

³⁴ A Jisas e aalamie, oto ko te'uri, “?Uri o ko dolosi aaku urine tohumu, wa ohe nga mwala aaopa e unueu i seemu?”

³⁵ Oto a Paelat e aalamie a Jisas uuri, “?Uri o ko lo'o-lo'onga'i uri ineu nga mwane ni Jiu? Mwala i'oe maraada na oto mo na'ohai pris ni kire toole'o mai seeku ie. ?Nga taa ni o deu aaelasie?”

³⁶ Oto a Jisas ko te'uri, “Aalahanga ineu nga ola aana walumalau ienini ha'ike. Mala uri ne ke urihana mo inemauri ni welumalau, ha'alaa mo koni-konihe ineu kire ooho honosieu mwaanie uri mo mwane paine aana mo Jiu kire tooleau. Ta'e ha'ike, aana aalahanga ineu e aaopa oto mwaanie i leu.”

³⁷ Oto a Paelat ko si te'uri hunie, “!Oto i'oe ngaeta inemauri taane!”

A Jisas e aalamie, oto ko te'uri, “Nge ka'u oto o ko unuena, uri ineu inemauri. Na aena aana aalahanga ineu ngeena mone nou hute. Na nou lae mai uri hunie ne ke toolea walaimolinge mai

---

† **18:32** 18:32 Maholo a Jisas e unue uri kire kei ta'ea i lengi aana hai ei (leesie Jon 12:32), nge e haata'inie uri mo Jiu sa'a horo maesie ike, ta'e ikire mo Rom ha'alaa. Maholo mo Jiu ko sare horo maesie nga iini kire ko uu'i maesie mola aani heu, ta'e mo Rom hali'ite kire sai ta'ea mwala pe'ie mo po'u-po'u huni horo maesire.

i laona walumalau. Ta'ena nga iini ko mwa'e-mwa'e huni lulu i sulie walaimolinge, nge e sai rongo hunie walaku."

³⁸ Oto a Paelat ko si dolosi uuri, "?Nga taa ni walaimolinge?" Na e ere mango urine, e si he'i iisitaa lo'u i saana mo Jiu ta'i sinaha, na ko te'uri hunire, "Nou ka'a lio oodoie ike nga mei ola aaela aana a mwane ie.

³⁹ Ta'e oto i sulie tolahamui suli maholo aana Houlaa Ni Liumwaanie, nou sai luhesie nga iini huni'omu mwaanie nume ni ho'o. ?Oto e ue? ?Uri omu saeto'o aana ne ke luhesie huni'omu mwane ie kire haara'inie aana 'Inemaui mo Jiu?' "

⁴⁰ Oto kire ko si meni tea paine mola uuri, "!A mwane ie ha'ike! !Ta'e a Barabas ni melu saeto'o aana!" (A Barabas ie ingeie nga horopeli nge e ooho honosie mo Rom).

19

A Paelat E Lei Mae Aana A Jisas

MATIU 27:27-31; MAK 15:16-20

¹ Oto a Paelat e si unue hunie mo ramo uri kire ke toolea a Jisas na kire ke rapusie.

² Na kire ko ha'ato'onie mala inemaui huni ha'amwasi aana. Kire asuie rorodara aani walo kau-keu, kire ko si ne'ie i pweune a Jisas, na kire ko ha'ato'onie aana to'oni tetewa nonoro'a mala mo aalaha ko ho'o-ho'osi'i.

³ Oto kire ko si ha'a-ha'amwasi aana uuri, "!Lahea inemaui mo Jiu!" Na kire ko hide-hideline papaline.

⁴ Mango urine a Paelat e he'i iisitaa lo'u ta'au i saada mo na'ohai mwane ni Jiu, ko si te'uri

hunire, “Lio ka'u, ne kei toolea oto poi seemiu i sinaha i leu, uri hunie omu ke saie uri nou ka'a lio oodoie ike nga mei ola aaela aana huni lei mae aana haahie.”

⁵ Oto kire toolea a Jisas poi i sinaha, na e ho'osie oto rorodara aani walo kau-keu i pweune na e to'oni oto aani to'oni noro. Oto a Paelat ko si te'uri hunire, “!Lio ka'u! !A mwaena ka'u oto ie!”

⁶ Maholo mo na'ohai pris na mo mwane kakakali kire leesie a Jisas, oto kire ko si tea oto paine uuri, “!Horo maesie! !Horo maesie i lengine po'u-po'u!”

Oto a Paelat ko te'uri hunire, “!Omu, omu ke toolea hunie omu ke lai horo maesie i lengine po'u-po'u maraamiu, aana ineu nou ka'a lio oodoie ike nga mei ola ke dau hu'isie.”

⁷ Oto mo Jiu ko aalamie a Paelat uuri, “Ha'atolanga i'emeelu e unue uri e malisine oto ke mae, aana ko unue uri ingeie Kalena God.”

⁸ Maholo a Paelat e rongo urine ko si tohungai me'u oto hiito'o.

⁹ Oto e sili lo'u ta'au i nume ni aalahanga, ko si dolosi aana a Jisas uuri, “?I'oe, o uure mai i tei?” Ta'e a Jisas e ka'a aalamie ike.

¹⁰ Oto a Paelat ko he'i te'uri lo'u hunie, “?Aana e ue ka'u o ka'a sare ere ike pe'ieu? ?Uri o saie taane nou to'o aana nanamanga huni toli'aasi'o, wa huni horo maesi'o i lengine po'u-po'u?”

¹¹ A Jisas e aalamie, oto ko te'uri, “Mala uri a God ke su'uri niie nanamanga ngeena huni'o, ha'alaa o ka'a to'o aana ike no'one nga nanamanga haahieu. Aena urine, iini nge e

pweloau huni'o, ooraha'aanga ingeie e paine oto lo'u liutaa."

¹² Maholo a Paelat e rongo urine, ko si eri'apasie uri ke toli'aasie a Jisas. Ta'e mo Jiu ko si tea paine lo'u mola uuri, "Mala uri o kei luhesie a mwane ngeena, i'oe nga malahune a inemaui peine i Rom ha'ike. Aana ta'ena nga iini ko unue maraana uri ingeie inemaui, nge ko heukama honosie a inemaui peine i Rom ni ngeena."

¹³ Maholo a Paelat e rongoa kire ko ere urine, e si toolea a Jisas i sinaha na ko ii'o i aano i lengine naunekume ni leinge aana leu sailana uuri, "Leu kire hataa'i heu aana" na aana erenga mo Jiu uuri, "Gabata."

¹⁴ Maholona na ko kara'inie oto maholo sato e ngara e oono i maahu'o-hu'o† aana hai dinge talama'inge loosie Houlaa Ni Liumwaanie.

Oto a Paelat ko te'uri hunie mo Jiu, "Inemaui i'omu oto ie!"

¹⁵ Oto kire ko si tea paine mola uuri, "Horo maesie! !Horo maesie! !Horo maesie i lengine po'u-po'u!"

Oto a Paelat ko dolosi aada uuri, "?Uri omu saeto'o aana uri ne ke horo maesie inemaui i'omu?"

Mo na'ohai pris e aalamie, oto kire ko te'uri, "Ta'a-ta'a inemaui mola emi to'o aana oto a inemaui peine i Rom."

¹⁶ Oto a Paelat e si toli'aasie a Jisas hunire huni horo maesie i lengine po'u-po'u.

---

† **19:14** 19:14 Erena ni Krik e unue mola uuri, "E hule oto aana oonona nga maholoi sato." Leesie Jon 1:39 i sulie iidumilana mo maholoi sato i laona uusu-uusu a Jon ienini.

Kire Horo Maesie A Jisas

I Lengine Po'u-po'u

MATTU 27:33-44; MAK 15:22-32; LUK 23:33-43

Oto mo ramo kire si toolea a Jisas,

¹⁷ na kire ko deu rarahie uri ke aanga'inie po'u-po'u maraana, na e iisitaa ta'au takoie leu sailana uuri, "Leu ni Rarata," na aana erenga mo Jiu uuri, "Golgata"

¹⁸ Oto kire rapu taalengasie a Jisas wau i leune i lengine po'u-po'u. Na ngaeta ro mwane lo'u kire ko horo maesirerue i lengine mo po'u-po'u pe'ie, nga iini aana nga aapa, na a Jisas i matoladarue.

¹⁹ Na a Paelat e uusue mo wala uuri, A JISAS NI NASARET, INEMAURI MO JIU, oto ko si ne'ie i pweune po'u-po'u a Jisas.

²⁰ Mwala hunge aana mo Jiu kire saaie mo wala ngeena, aena aana leu nge kire ne'ie po'u-po'u a Jisas aana, e ka'a ha'ataulie ike lo'u huilume, na kire uusue aana e oolu erenga—erenga mo Jiu, na erenga mo Rom, na erenga mo Krik.

²¹ Oto mo na'ohai pris mo Jiu ko si te'uri hunie a Paelat, "O ke su'uri uusue, 'Inemauro mo Jiu,' ta'e o ke uusue mola uuri, 'A mwane ie e unue uri ingeie inemauro mo Jiu.'"

²² A Paelat e aalamire, oto ko te'uri, "Nga taa nou uusue, nou uusue oto."

²³ Maholo mo ramo kire uie a Jisas mango i lengine po'u-po'u, oto kire ko si da mo to'oni ingeie, kire ko oa aana e hai aapa, nga leu ni oto nga ramo. Leu ooreta kire toolea no'one ngaeta to'oni ingeie nge nga maai teu-teurite

ha'ike aana, aena aana ola kire hao ha'ileku mola aana.

²⁴ Oto kire ko si te'uri hunire maraada, "Kolu ke su'uri hakasie lo'u, ta'e kolu ke inie daes mola hunie, huni leesie uri a tei kei to'o aana."

Leune e rau urine uri huni ha'a-oaie Uusu-uusu Maa'i nge e unue uuri, *Kire oa aana mo to'oni ineu, na kire inie daes hunie ngaeta mo to'oni ineu.* *Sam 22:18* Nga taa mo ramo kire asuie aana mo to'oni a Jisas otona.

²⁵ Ngaeta mo iini kire uure kara'inie po'u-po'u a Jisas nge a nikana, na keni eesine a nikana, na a Meri hu'e a Klopas, na a Meri ni Makdala.

²⁶ A Jisas e leesie a nikana na pwaarongoisuli e tohungai manata diana hunie,† kinerue uure mola kara'ini, ko si te'uri hunie a nikana, "Teite, o ke leesie a mwane ngeena oto mala a kalemu."

²⁷ Oto ko te'uri lo'u hunie pwaarongoisuli ngeena, "O ke leesie, a nikemu oto ngeena." Oto uure aana maholona, pwaarongoisuli ngeena e si toolea a Meri, nikana Jisas, na ko lio oto i sulie i nume ingeie.

A Jisas E Mae

MATIU 27:48-50; MAK 15:36; LUK 23:36

²⁸ Mango urine, a Jisas mone e manata'inie oto uri walu ola e mango tee-tee oto. Oto huni ha'a-oaie mo Uusu-uusu Maa'i, nge ko si te'uri, "No ko maarou."

²⁹ Na i leune kire to'o aana nga nime e honu aani waen aha'i. Oto kire da mei loi-losi, kire ko ha'amedoa aana waen ngeena. Kire ne'ie i

---

† **19:26** 19:26 Sa'a mola a Jon ko ere i sulie maraana ni ie.

ngongo'ana mai ei, kire ko si teela'inie i ngidune a Jisas.

³⁰ Maholo a Jisas e mami aahongana mei waen aha'i ngeena, oto ko si te'uri, "E mango oto eena." Oto e si ha'atengo-tengoa pwaune na ko mae oto.

³¹ Oto mo na'ohai mwane mo Jiu kire lai ha'atohu aana a Paelat uri hunie ke toli'aasie mo ramo ke oie mo ae'aena e oolu mwane i lengine mo po'u-po'u ngeena hunie kire ke mae lau-leu, na uri kire ke oohosie mo rae aada i aano. Kire sare sukaa urine aena aana dinge talama'inge ni ngeena, hai dinge huni deu aakau loosie Dinge Maa'i lo'u mola i ho'owa. Oto kire ka'a saeto'o aana ike mo rae aana mo mwaena ke saronai o'o'o i lengine mo po'u-po'u aana Dinge Maa'i, aana hai dinge ngeena e tohungai maa'i oto liutaa.

³² Oto mo ramo ko si lae mai, kire ko oie ae'aena eetana nga mwane, na lo'u ae'aena ruana nga mwane nge kire horo'ie pe'ie a Jisas.

³³ Ta'e maholo kire lai hule aana a Jisas na kire ko leesie uri e mae oto, nge kire ka'a oie ike lo'u ae'aena.

³⁴ Ngaeta iini aana mo ramo e otomie para'ana Jisas aana noma, oto aapu na wai e tolana pwisitaa oto.

³⁵ Na ineu nge no ko uusu-uusu ienini, ineu maraaku nou leesie leune e rau oto to'ohuu, na no ko unu ha'a-oaie uri e to'ohuu oto. No ko ere aana walaimolinge hunie uri i'omu no'one omu ke hiiwalaimoli.

³⁶ Walu ola ienini e rau urine, uri huni ha'a-oaie Uusu-uusu Maa'i uuri, *Nga ta'a-ta'a suisuli aana e sa'a ma'oi ike.* *Sam 34:20*

³⁷ Na ngaeta Uusu-uusu Maa'i e unue lo'u uuri, *Kire kei to'omaie iini kire otomie ka'u. Sekaraea 12:10*

Kire Haitolinge'inie A Jisas

MATIU 27:57-61; MAK 15:42-47; LUK 23:50-56

³⁸ Oto i purine walu ola ienini e haro mango, nge a Josep ni Arimatia ko si ha'atohu aana a Paelat uri ke toolea rae aana a Jisas. A Josep ingeie nga pwaarongoisuli mumuni a Jisas, aena aana e ma'ute'inie mo na'ohai mwane ni Jiu. A Paelat e toli'aasie hunie a Josep, oto e si lae mai, ko toolea rae aana a Jisas.

³⁹ A Nikodimas iini nge e hola'i lae ka'u i saana Jisas aana ngaeta hai rodo, e lae no'one pe'ie a Josep na e toolea ola mala oolu aawalai kilo aani dango wau-wesu, mo ola huni ne'i'i i sapena mo rae.

⁴⁰ E ro mwane ngeena kirerue toolea rae aana a Jisas oto kirerue uloa aani sala rere'a pe'ie mo dango wau-wesu oto mala tolahada mo Jiu hunie haitolinge.

⁴¹ Na aana leu nge kire horo'ie a Jisas aana, nga hohola wau i leune, na i laona hohola ngeena, nga kilipwe'u haalu i leune, ola kire ka'a haitolinge'inie ue nga iini i laona.

⁴² Oto aana sato ko kara'i suu hunie ha'amangoa hai dinge ikire mo Jiu hunie dau aakau loosie Dinge Maa'i, nge e ro mwane ko ne'ie oto rae aana a Jisas wau i laona kilipwe'u ngeena, aena aana e kele ii'o kara'ini.

20

Kilipwe'u E Pwala-pwala Oto

MATIU 28:1-8; MAK 16:1-8; LUK 24:1-10

¹ Oto i maahu'o-hu'o aana eetana nga dinge i purine Dinge Maa'i Mo Jiu, maholo e rorodo'a ue, a Meri ni Makdala e lae i saana kilipwe'u. Maholo e lae wau i hule aana kilipwe'u, na ko leesie hau nge kire hono-honoa kilipwe'u aana, ta'aasilana e lae oto.

² Oto e huru, ko lae oto i saana Saemon Pita na ngaeta pwaarongoisuli lo'u, iini nge a Jisas e manata diana hunie.† Oto ko ha'arongorarue uuri, "Kire toolea oto rae aana Aalaha mwaanie kilipwe'u na melu ka'a saie ike uri kire lai konie i tei."

³ Oto a Pita na ngaeta pwaarongoisuli lo'une, kirerue huru oto i saana kilipwe'u.

⁴ Na pwaarongoisuli lo'une e huru liutaa aana a Pita, na e hola'i hule oto aana kilipwe'u.

⁵ E aonga'i hao i laona kilipwe'u, na ko leesie mo sala rere'a kire uloa aani kire ii'o laku taane. Ta'e e ka'a sili ike hao i laona.

⁶ Oto a Saemon Pita e hule lo'u hao i sulie, ko sili tara'asi oto i laona kilipwe'u, na ko leesie mo sala rere'a kire uloa aani kire ii'o laku taane.

⁷ Na e leesie no'one mei sala nge kire erea'inie ahuie pwaune a Jisas. E ka'a ii'o ike pe'ie mo sala kire uloa aani, ta'e e ii'o aaopa mola na lulungilana e lae oto.

⁸ Oto ngaeta pwaarongoisuli lo'une, iini nge e hola'i hule aana kilipwe'u, e he'i sili lo'u hao, na

---

† **20:2** 20:2 Sa'a mola a Jon ko ere i sulie maraana ni ie.

e leesie walu olana, ko si hiiwalaimoli uri a Jisas e ta'ela'i to'ohuu mwaanie maenga.

⁹ Uure oto wau i na'o kire ka'a hiiwalaimoli ike aana mo Uusu-uusu Maa'i nge e unue uri a Kraes kei saronai ta'ela'i mwaanie maenga, ta'e aana maholona nge kire si aehota hiiwalaimoli.

¹⁰ Oto e ro pwaarongoisuli ngeena kire si eeliho'i takoie leu kire ko o'o'o aana.

A Jisas E Haata'i Aana A Meri Ni Makdala
MATIU 28:9-10; MAK 16:9-11

¹¹ Ta'e a Meri ni Makdala e uure mola po'oi sinaha aana kilipwe'u, ko ngara-ngara. Maholo ko ngara-ngara ngeena, e aonga'i ta'au i laona kilipwe'u.

¹² Oto ko leesie e ro ensel kire to'oni rere'a na kire ii'o aana leu nge rae aana a Jisas e o'o'o aana ka'u, nga iini hatarie pwaulungana na ngaeta iini hatarie aali'aena.

¹³ Oto kirerue ko si dolosi aana uuri, “?Keine, e ue ni o ko ngara-ngara?”

A Meri e aalamirerue, oto ko te'uri, “Kire toolea oto aalaha ineu, na nou ka'a saie ike leu kire lai ne'ie aana.”

¹⁴ Maholo a Meri e ere mango urine, ko si eeli'u na ko leesie a Jisas e uure oto i leune, ta'e e ka'a saie ike uri ingeie a Jisas.

¹⁵ Oto a Jisas ko te'uri hunie, “?Keine, e ue ni o ko ngara-ngara? ?A tei ni o ko heitalea?”

Oto aana a Meri e lo'onga'i uri ingeie mwane ko lio i sulie hohola ngeena nge kilipwe'u e ii'o i laona, nge ko si te'uri hunie, “Poru paine, mala uri o toolea rae aana, nge o ke unue oodoie leu o lai ne'ie aana, hunie ne ke lai toolea.”

16 Oto a Jisas e soie aana satana uuri, “!Meri!”

A Meri e si eeli'u takoie na ko ere aana erenga mo Jiu uuri, “!Raboni!” (Lo'onga'inge aana uuri, “Ha'a-uusuli.”)

17 Oto a Jisas ko si te'uri hunie a Meri, “Mwaanie o hele-hele aaku urine[†] aana nou ka'a tahela'i ue i saana Aamaku. Ta'e saeku o ke lae i ha'arongoa mo pwaarongoisuli ineu uri no ko tahela'i i saana Aamaku na Aamamiu, na God ineu na God i'omu.”

18 Oto a Meri e si lae, ko lai ha'arongoa mo pwaarongoisuli uri e leesie oto a Aalaha na ko ha'arongora aana mo ola a Jisas e unu'i hunie.

A Jisas E Haata'i Aana

Mo Pwaarongoisuli Ingeie

19 Oto mola i seulehi aana eetana nga dinge i purine Dinge Maa'i Mo Jiu ngeena, mo pwaarongoisuli kire mani loko na kire hono honosire i nume, aana kire ko me'ute'inie mo na'ohai mwane mo Jiu. Kire ii'o mola i nume urine na a Jisas e si lae mai uure i matolada, na ko te'uri, “Hanuelamanga ke ii'o pe'i'omu.”

---

† **20:17** 20:17 Nga mo iini ko oore'i lo'onga'i takalo i sulie mei wala a Jisas e unue hunie a Meri uuri, “Mwaanie o hele-hele aaku urine.” Kire unue uri a Jisas e ere urine aena aana mei sape haalu ingeie e maa'i na a Meri e sai ha'amada'aa aana kei hele aana. !Ta'e ha'ike! Mala uri leune e to'ohuu a Jisas e sa'a unue ike lo'u hunie a Tomas aana Jon 20:27 uri ke ne'ie nimana i laona malaka i papara'ana. A Jisas e ere mola urine huni ere ha'asusue saena a Meri, uri kei leesie a Jisas taane lo'u i na'ona kei tahela'i i saana a Mama'a. Oto a Meri ke su'uri hele ma'uta'a aana mala ko me'u uri a Jisas kei ei'aa lo'u mwaanie, ta'e ke lae ha'arongoa mo pwaarongoisuli. Leesie Matiu 28:9-10.

²⁰ E ere urine mango, ko si haata'inie e ro ki'ine aada na papara'ana. Mo pwaarongoisuli ko tohungēi ilenimwa'e oto liutaa aana kire leesie a Aalaha.

²¹ Oto a Jisas ko he'i te'uri lo'u, "Hanuelamanga ke ii'o pe'i'omu. No ko uusunge'ini'omu oto wau mala a Mama'a e uusunge'iniu mei."

²² Maholo e ere urine, e si mango haahire na ko unue uuri, "Omu ke helesie a Li'oa Maa'i namiu,†

²³ na aana ingeie kei na'omiu, nge mala uri omu ko sae'aasi hunie mwala mo ooraha'aanga ikire, nge sae'aasileni ke si lae. Na mala uri omu ka'a sae'aasi'i hunire, nge sae'aasileni sa'a lae ike."†

A Jisas E Haata'i Aana A Tomas

²⁴ Ngaeta iini hikana aawalai pwaarongoisuli mwana rue, a Tomas, nge ingeie ngaeta iini aana e ro iu, e ka'a ii'o ike pe'ire aana maholo a Jisas e lae mai saada.

²⁵ Oto mo pwaarongoisuli nge a Jisas e haata'i aada kire ha'arongoa uuri, "¡Melu leesie oto a Aalaha!"

Ta'e a Tomas e unue mola hunire uuri, "Mala uri nou ka'a leesie ike talahuli'ana mo wara'o

---

† **20:22** 20:22 A Jisas e haiholota'i hunire uri kire kei helesie a Li'oa Maa'i, na leune e oa aana Houlaa Ni Pentekos. † **20:23** 20:23 A Jisas e niie mai Li'oa Maa'i hunikie aana e uusunge'inkie huni taroha'inie walana a God, mala a God e uusunge'inie no'one a Jisas. Oto kie ke lulu i sulie mola a Li'oa Maa'i, na maholo kie ko unu tahanga'inie mo wala i sulie sae'aasinge a God na mwala ko hiiwalaimoli aaka, nge a God ko sae'aasie mo ooraha'aa ikire oto eena. Ta'e maholo kie leesie uri mwala ko sere'i rongo hunikie, nge kie saie uri a God e sa'a sae'aasie ike mo ooraha'aa mwala urine.

i laona ki'ine, wa ne ke ne'ie ri'i-ri'iku oto i talahuli'eni, wa ne ke ne'ie nimeku oto i laona malaka i papara'ana, nou sa'a roro'a ni hiiwalaimoli ike."

²⁶ Oto wiki lo'u i puri, mo pwaarongoisuli a Jisas e he'i ruru lo'u i nume, na a Tomas no'one oto pe'ire. Mo maa kire hono ma'uta'a lo'u, ta'e a Jisas e lae mola mai nume na e uure oto i matolada, ko si te'uri, "Hanuelamanga ke ii'o pe'i'omu."

²⁷ Na ko te'uri hunie a Tomas, "O ke to'omaaie mo ki'iku, na o ke ne'ie ri'i-ri'imu oto i laoni. Na o ke lae mai ne'ie nimemu i laona malaka i papara'aku. O ke su'uri ne'isae rue-rua'a ta'e o ke hiiwalaimoli mola."

²⁸ Oto a Tomas e tolana aalamie a Jisas, na ko te'uri, "!'oe oto Aalaha ineu, na God ineu!"

²⁹ Oto a Jisas ko si te'uri hunie, "!'oe, o hiiwalaimoli eeku mola aena aana o leesieu. Ta'e deidehie oto liutaa mo iini e ka'a leesieu, ta'e kire hiiwalaimoli."

A Jon E Ere Luhesie Lo'onga'inge Aana Uusu-lana Uusu-uusu Ie

³⁰ A Jisas e asuie mo hu'i-hu'ite oto hunge i maana mo pwaarongoisuli ingeie mala mo tolimaa uri ingeie Kalena God, ta'e uusuleni e ka'a lae ike i laona uusu-uusu ie.

³¹ Mo iini ie uusuleni e lae mola uri hunie omu ke hiiwalaimoli aana a Jisas uri ingeie a Kraes, Kalena God, na hunie omu ke manata'inie maurihe huu aani hiiwalaimolinge aana.

21

Mo Pwaarongoisuli Kire He'i Leesie Lo'u A Jisas

I Reune Aasi I Kalili

¹ Ngaeta maholo lo'u i puri, a Jisas e haata'i lo'u maraana hunie mo pwaarongoisuli ingeie wau i reune Aasi I Kalili, † na laladonga aana e lae uuri.

² A Saemon Pita, na a Tomas (nge ingeie ngaeta iini aana e ro iu), na a Nataniel (iini e uure aana huilume i Kena aana po'o ni henue i Kalili), na e ro kalena Sebedi, na ngaeta ro pwaarongoisuli lo'u a Jisas, kire mani loko.

³ Oto a Saemon Pita ko te'uri hunire, “Ne kei lae oto i weesi eena.”

Oto kire ko unue hunie uuri, “Oo, kolu kei meni lae oto.” Oto kire mani lae oto aana iiola, ta'e aana hai rodona kire ka'a saunie ike nga ho ii'e.

⁴ Maholo na sato ko pwaa oto aana e dangi ho'owa, a Jisas e uure hao i oone, ta'e mo pwaarongoisuli ka'a saie ike uri ingeie a Jisas.

⁵ Oto ko dolosi aada uuri, “?E ue eena mo saanau, omu weesi taane?”

Kire aalamie uuri, “!Ha'ike oto oo'oo!”

⁶ Oto a Jisas ko unue hunire uuri, “Omu ke aatongie lo'u hu'o i'omu i eesi aana rau iiola i pwalo-pwalo na omu kei weesi oto.”

Oto kire aatongie lo'u hu'o na kire ka'a saie oto uri kire kei we'i eeliho'i aana uri taa, aena aana e honu oto hiito'o aani ii'e.

---

† **21:1** 21:1 Ngaeta sata lo'u aana aasi ngeena nge Aasi a Taebirias Inemaui.

⁷ Oto pwaarongoisuli nge a Jisas e manata diana hunie ngeena, ko si te'uri hunie a Pita, “!A Aalaha ni otona!”

Maholo a Pita e rongoa uri a Aalaha ni e uure hai oone ngeena, oto ko si tolana ho'osie lo'u to'oni tetewa e ta'aasie ka'u aana ko weesi, na ko pola oto i eesi huni oolo wau i saana.

⁸ Iiola ikire ngeena e ka'a ha'ataulie ike i oone, ola mala lime aawalai tahanga mola. Oto mo pwaarongoisuli oana a Pita ngeena kire lae mai oone aana iiola i sulie, na kire ko we'inie oto hu'o e honu aani ii'e.

⁹ Oto kire siho i oone na kire ko leesie dunge aani loilohi oto i leune, na ho ii'e i laona pe'ie nga ho bred.

¹⁰ Oto a Jisas ko te'uri hunire, “Omu ke toolea mai nga mo ii'e aana mo ii'e omu si hu'o'i ngeena.”

¹¹ A Pita e lae, ko si lai ta'e i laona iiola na ko we'inie mai hu'o e honu aani ii'e paine. Kire iidumie e tangalai ho ii'e pe'ie e lime aawala mwana oolu, na ma'alana kire hunge urine, ta'e hu'o e ka'a haka ike.

¹² Oto a Jisas ko si te'uri hunire, “Omu ke lae mai hunie ngaunge ni ho'owa.” Na nga ta'a-ta'a iini aana mo pwaarongoisuli ka'a ne'isae lo'u huni dolosi aana uuri, “?I'oe a tei?” aena aana kire saie mola uri ingeie oto a Aalaha.

¹³ Oto a Jisas e lae mai da ho bred ngeena ko si ha'a-adora aana, na mo ii'e oto no'one urine.

¹⁴ Ie oolune nga maholo a Jisas ko haata'i aana mo pwaarongoisuli ingeie i purine e ta'ela'i mwaanie maenga.

A Jisas E Ere Ha'asusue A Pita

¹⁵ Maholo kire ngau mango oto, nge a Jisas ko si te'uri hunie a Saemon Pita, “?Saemon, kalena Jon, uri o manata diana taane hunieu liutaa aana mo iini ie kire manata diana hunieu?”

Oto a Pita e aalamie ko te'uri, “Iau, Poro paine, o saie ka'u oto uri nou manata diana huni'o.”

Oto a Jisas ko si te'uri hunie, “O ke nii-nii ana mo kalei sipu ineu.”

¹⁶ Oto a Jisas ko ruana dolosi lo'u aana a Pita uuri, “?Saemon, kalena Jon, uri o manata diana taane hunieu?”

Oto a Pita ko aalamie uuri, “Iau, Poro paine. O saie ka'u oto uri nou manata diana huni'o.”

A Jisas ko si te'uri hunie, “O ke lio i suli diana aana mo sipu ineu.”

¹⁷ Oto oolune nga maholo a Jisas ko he'i unue lo'u hunie a Pita uuri, “?Saemon, kalena Jon, uri o manata diana taane hunieu?”

Oto a Pita ko si saehuu oto hiito'o aana a Jisas ko dolosi ha'a-oolu oto aana uuri, “?O manata diana taane hunieu?” Oto e aalamie a Jisas, ko si te'uri, “Aalaha ineu, o manata'inie oto walu ola, na o saie ka'u oto uri nou manata diana huni'o.”

A Jisas e aalamie oto ko si te'uri hunie, “O ke nii-nii ana mo sipu ineu.

¹⁸ No ko unue oto huni'o uri maholo o o'o'o saanau o ho'o-ho'o to'oni mola maraamu na o talei lae-lae oto mola i sulie saemu. Ta'e aana maholo o kei repo oto, nga mo iini aopa oto kei ho'o haahi'o hunie o ke hii aela, na kire kei toole'o aana leu o ka'a sare lae ike aana, na kire kei da o kei tahangaa e ro ki'imu.”

19 A Jisas e ere urine huni haata'inie uri kire kei horo maesie a Pita uri taa, na uri maenga ngeena kei tohungēi ha'amanikulu'aa oto a God. Oto a Jisas e ere mango urine, ko si te'uri hunie, "O ke lulu i sulieu mola."

20 A Pita e aali'u na ko leesie pwaarongoisuli † nge a Jisas e manata diana hunie ko lae poi puridarue. Pwaarongoisuli ngeena oto iini e eno hatarie a Jisas aana maholo kire ngau tararuru na e dolosi aana uuri, "Poro paine, a tei ni kei pwelo'o?"

21 Maholo a Pita e leesie pwaarongoisuli ngeena, oto ko dolosi aana a Jisas uuri, "Poro paine, oto a mwane ie kei ue?"

22 A Jisas e aalamie, oto ko te'uri, "Mala uri no ko saeto'o aana uri ke o'o'o mola hule aana ne kei ooli lo'u mei, e ue o ko tolahi'e aana? I'oe, o ke lulu i sulieu."

23 Oto mei wala ko taro i matolana mo pwaarongoisuli a Jisas uri pwaarongoisuli ngeena e sa'a mae ike. Ta'e a Jisas e ka'a unue ike uri e sa'a mae, ta'e e unue mola uuri, "Mala no ko saeto'o aana ke o'o'o mola hule aana ne kei ooli lo'u mei, e ue o ko tolahi'e aana?"

Mei Wala Ooreta

24 Ineu oto pwaarongoisuli ngeena, na nou unu ha'a-oaie walu ola ienini na nou uusu'i oto ie. Na kie mani manata'inie uri nga taa nou unue e to'ohuu oto.

25 Na mo ola hunge aopa taane lo'u a Jisas e asui'i. Mala uri uusuleni ke lae mango laloi uusu-uusu, ha'alaa nou lo'onga'inie uri nga leu talana

---

† 21:20 21:20 Sa'a mola a Jon ko ere i sulie maraana ni ie.

mo uusu-uusu ngeena ha'ike i laona ahutana
walumalau.

**Tataroha Diana i Sulie Aalaha Ikie a Jisas
Kraes
The New Testament in the Sa'a language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Sa'a**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sa'a

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source files dated 13 Dec 2023

755c0440-93fa-5020-9311-ff68dce92d1d